

ПРАКТИКУМ 3 ПЕРЕКЛАДУ

(PRAKTIKUM IN DER TRANSLATION)

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет інземної філології

ПРАКТИКУМ З ПЕРЕКЛАДУ
(PRAKTIKUM IN DER TRANSLATION)

*Навчально-методичний посібник для студентів
вищих навчальних закладів*

Електронне видання на CD-ROM

Луцьк
Вежа-Друк
2021

УДК 811.112.2'25(072)
П 69

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 19.05.2021 р.)*

Рецензенти:

Бєлих О. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології Волинського національного університету імені Лесі Українки;
Терещенко Т. В. – канд. філол. наук, доцент, завідувач кафедри романо-германської філології Рівненського державного гуманітарного університету.

Практикум з перекладу (Praktikum in der Translation) : навч.-метод. посіб.
П 69 для студ. вищ. навч. закл. / О. А. Застровський, С. О. Застровська,
О. А. Зубач, Л. А. Пасик. – Луцьк : Вежа-Друк, 2021. – 1 електрон. опт.
диск (CD-ROM). – Об'єм даних 2,90 Мб.

ISBN 978-966-940-365-0

Навчально-методичний посібник містить лекції з основних проблем перекладу, тексти для перекладу, матеріали і завдання для семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. Головна мета посібника – сприяти засвоєнню матеріалів з теоретичних дисциплін «Актуальні питання перекладознавства», «Послідовний переклад», «Військовий переклад», «Перекладацький аналіз тексту» та «Теорія і практика усного та письмового перекладу».

Призначений для студентів філологічних і нефілологічних спеціальностей, а також для тих, хто вивчає німецьку мову.

УДК 811.112.2'25(072)

© Застровський О. А., Застровська С. О.,
Зубач О. А., Пасик Л. А., 2021

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2021

ISBN 978-966-940-365-0

ЗМІСТ

Вступ	4
I. Співвідношення систем української та німецької мов	5
1.1. Переклад та перекладач. Зв'язок між мовою оригіналу та мовою перекладу	5
1.2. Види лексичних трансформацій	12
II. Передача власних назв	19
2.1. Антропоніми як «проблемна» група власних назв	20
2.2. Передача топонімів, гідронімів та астронімів	26
2.3. Переклад назв творів мистецтва, газет, журналів тощо	29
III. Передача інтернаціоналізмів. «Хибні друзі перекладача»	30
3.1. Інтернаціоналізми та джерело їх утворення	30
3.2. „Хибні друзі перекладача”	32
3.3. Передача інтернаціоналізмів-аббревіатур	38
IV. Передача слів-реалій	39
4.1. Класифікація слів-реалій	39
4.2. Способи передачі слів-реалій на іншу мову	43
V. Переклад німецьких складних іменників на українську мову	47
5.1. Лексико-граматичні відповідники складним іменникам з субстантивним першим елементом	48
5.2. Відповідники німецьким складним іменникам – кореневі та похідні слова	49
5.3. Відповідники німецьким складним іменникам – словосполучення «прикметник + іменник»	50
5.4. Переклад німецьких складних прикметників	51
Тексти для перекладу	55
Теми для самостійної роботи	122
Питання для самоконтролю	123
Тематика рефератів	124
Wichtige Tipps für den Übersetzer/Dolmetscher	125
Література	134

ВСТУП

Професія усного та письмового перекладача виникла ще на початку зародження людської цивілізації. Водночас, це порівняно маловідомий фах, оскільки ще досі рідко хто бачить межі та особливості перекладу, що відбивається на соціальному та освітньому статусі особи перекладача. Проте, вага його у суспільстві постійно зростає, з'являються нові складні форми праці в офіційних установах, у міжнародних організаціях, в економічних структурах. Перекладач наводить містки між культурами, наукою, політикою різних народів, оскільки у ставленні людини до реальної дійсності велику роль відіграє іноземна інформація, що пов'язане з партнерствами між країнами, розвитком економіки, техніки, мистецтва, телекомунікацій тощо. Неможливо уявити, скільки корисної інформації втрачала б світова цивілізація у випадку відсутності перекладу як явища.

Незважаючи на зростаючу потребу світу в перекладі, перекладачів-професіоналів не вистачає у всіх галузях людської діяльності, а перекладачі-дилетанти вже нікого не влаштовують. Сучасний перекладач повинен працювати швидко, ефективно та якісно. У той же час йому необхідна гнучкість, вміння засвоювати нову тематику текстів, нову галузь знань, нові джерела інформації. Сучасний перекладач не може спеціалізуватися у якійсь одній, вузькій галузі; народне господарство швидко розвивається, світ змінюється, і перекладач змушений підлаштовуватися до нього. Тому сучасний перекладач має бути універсалом. Крім того, перекладач, як будь-який сучасний професіонал, повинен добре усвідомлювати, що, як і для чого він робить.

1. СПІВВІДНОШЕННЯ СИСТЕМ УКРАЇНСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ.

1.1. Переклад та перекладач. Зв'язок між мовою оригіналу та мовою перекладу.

Переклад це відтворення оригіналу засобами іншої мови із збереженням єдності змісту і форми. Ця єдність досягається цілісним відтворенням ідейного змісту оригіналу в характерній для нього стилістичній своєрідності на іншій мовній основі. Шлях до досягнення такої єдності не лежить через встановлення формальних відповідників. Зіставлення засобів різних мов, навіть найбільш віддалених, можливе лише шляхом зіставлення функцій, які виконують різні мовні засоби. Звідси точність перекладу полягає у функціональній, а не формальній відповідності оригіналу.

Переклад є однією з важливих форм міжкультурних взаємин. Оскільки знання іноземних мов і в давні часи, і сьогодні не можна назвати масовим, перекладачі виступають посередниками між народами, які спілкуються в найрізноманітніших сферах життя. Окрім посередницької функції, перекладні твори виконують і творчу, продуктивну місію, оскільки завжди були важливим стимулом для розвитку національних мов, літератур, культур.

В перекладознавстві розрізняються два основні види перекладу: усний та письмовий. Обидва види перекладу вможливають двомовну комунікацію. При цьому до усного і письмового перекладачів висуваються подібні умови. Проте, усний та письмовий переклади це два кардинально різні види діяльності, хоча й одна людина може бути за потребою задіяною і усним і письмовим перекладачем. Різницю між видами перекладу можна пояснити перш за все комунікативною ситуацією, у якій перебувають усний та письмовий перекладачі. Письмовий перекладач як правило працює з віртуальним каналом інформації та з анонімним відсутнім реципієнтом (Textempfänger), текст оригіналу та текст перекладу утворюються не в однаковій комунікативній ситуації. Усний перекладач працює зазвичай у присутності обох учасників

комунікації, тобто текст оригіналу та текст перекладу виникають в одній комунікативній ситуації.

Для сприйняття тексту оригіналу перекладу задіяні також різні види мовної діяльності: читання при письмовому перекладі та прослуховування при усному. При цьому, письмовий перекладач має у наявності дослівний текст оригіналу, має можливість кілька разів його прочитати, проаналізувати, знайти відповідну інформацію тощо. Усний перекладач такої можливості зазвичай не має і не може порівняти текст оригіналу з текстом перекладу. Тобто, усний перекладач не має можливості редагувати текст перекладу, оскільки усний переклад насамперед обмежено у часі.

Отже, одноразовість відтворення тексту перекладу суттєво відрізняє усний переклад від письмового.

Якщо не брати до уваги такі суб'єктивні фактори як ерудиція перекладача та його рівень знання мов, які беруть участь у процесі комунікації, то переклад залежить від співвідношення (подібності/різниці) конкретних мовних систем: мови оригіналу **МО** (з якої здійснюється переклад – Ausgangssprache) та мови перекладу **МП** (на яку здійснюється переклад – Zielsprache).

Мова неподільно пов'язана з мисленням і тому є засобом вираження реальної дійсності, яка віддзеркалюється у свідомості людини і в цілому є однаковою для мешканців планети Земля. Поняття предмета, якості, процесу; однини та множини предметів; ступеня якості; теперішнього, минулого і майбутнього часу; реальності чи нереальності дії тощо об'єктивно існують та відображаються у свідомості, незалежно від середовища існування мовної спільноти.

Саме тому й можливо передати думки, що виражені мовними засобами однієї мови, на іншу мову, і тому існують закономірні міжмовні відповідники. Проте умови існування, побуту та трудової діяльності народів різняться, як різняться й темпи та шляхи їхнього історичного та соціокультурного розвитку, що й знаходить відображення у специфічних „мовних картинах світу”, у своєрідності мовних систем.

Мовні системи різняться на усіх рівнях: фонетичному, лексичному, морфологічному та синтаксичному, що й призводить до виникнення труднощів перекладу.

Для усного перекладу стають важливими акустичні та інтонаційні задатки перекладача, оскільки кожна мова має свої особливості практичної фонетики. Фонологічні проблеми спричиняють нечітка вимова, неправильне інтонаційне членування чи інколи навіть тембр [6]. Отже, перекладач повинен засвоїти особливості звуків, опанувати правила довготи й короткості голосних, робити правильний словесний наголос, виділяти в реченні синтагми з відповідними паузами і наголосами тощо [6].

Так, наприклад, довгота та короткість голосних досить часто виконують смислорозрізняльну функцію: Stadt (короткий звук а) – місто, проте Staat (довгий звук а:) – країна, держава; Bann (короткий звук а) – заклинання, вигнання, Bahn (довгий звук а:) – залізниця; Muß (короткий звук а) – необхідність, Mus (довгий звук а:) – мус, пюре та ін..

Через відмінності у способі структурування, членування дійсності в основу позначення предмета в різних мовах можуть бути закладені різні ознаки, якості, наприклад: Mundharmonika – *губна* гармошка (*der Mund* – рот), Eisbär – *білий* ведмідь (*das Eis* – крига, лід), Taschentuch – *носовичок* (*die Tasche* – кишень, сумка). Певні розбіжності у тлумаченні змісту досить часто спостерігаються при передачі сталих виразів та ідіом, особливо при буквальному перекладі: *jemand hat Grütze im Kopf* = *ist klug, schlau* – *в когось каша в голові* = *j-d denkt wirr, ist nicht intelligent*; *aus der Haut fahren* = *ungeduldig werden* – *зі шкіри лізти* = *alles dran setzen, um etwas zu erreichen*; *jemandem auf die Fersen treten* = *jemanden kränken* – *наступати комусь на п'яти* = *jemanden einholen*. За неврахування культурних розбіжностей ми стикаємося при перекладі з культурною інтерференцією [11, с. 35-38]. Наприклад, часові позначення у німецькій мові мають менші структури аніж в українській. Німецьку структуру *48 Stunden* українською мовою буде передано радже *дві*

добу, а не 48 годин. Аналогічно варто перекласти 12 Wochen – *три місяці*, in 14 Monaten – *за рік і два місяці*.

Проте найвагоміші відмінності в мовних системах спостерігаються на граматичному рівні: морфологічний та синтаксичний рівні. Прикладом може слугувати артикль німецької мови. При перекладі з німецької на українську часто не враховують його значення. Коли ж україномовний перекладач здійснює переклад на німецьку мову нерідко простежується хибне вживання артикля, оскільки в українській мові не існує такої граматичної категорії. Проте наявні інші засоби вираження означеності/неозначеності, такі як порядок слів чи вживання займенників (неозначений займенник, вказівний займенник, або ж особовий займенник). Наприклад, типовий для німецької мови ланцюжок речень *Ein Junge kam ins Haus rein. Der Junge sah lustig aus.* українською мовою можна передати кількома варіантами: 1) *До будинку зайшов хлопець. Хлопець мав веселий вигляд.* (Wortfolge); 2) *До будинку зайшов якийсь хлопець. Цей хлопець / Він мав веселий вигляд.* (unbestimmtes Pronomen, Demonstrativpronomen/Personalpronomen). Означений артикль виконує у німецькій мові також функцію підсилення, що компенсується в українській мові лексичними засобами: *Bekanntlich protestiert man am wenigsten gegen die eigenen Ansichten und Normen ...* – *Всім відомо, що найменше заперечень викликають саме власні погляди і правила ...* [11, с. 136–137].

Досить поширеним у розмовній німецькій мові є вживання означеного артикля з власними назвами, наприклад з антропонімами: *der Karl, die Kati*. В таких випадках неможливо передати конотації автора тексту оригіналу без знання ширшого контексту та певного почуття такту: *цей нудний Карл, противна Катька, моя Каті* чи ж просто *Карл і Каті*. Неозначений артикль також може уживатися в німецькій мові з антропонімами у значенні приналежності, що також в українській мові можна компенсувати лексичними засобами. Наприклад: *Literarische Leistung eines Johann Heinrich oder eines August Wilhelm Schlegel* – *Літературні здобутки, скажімо, Йоганна Гайнріха Фосса або, наприклад, Августа Вільгельма Шлегеля*

При перекладі слід також враховувати, що в німецькій та українській мовах різняться категорії роду. Як приклад можна навести переклад назви роману Роберта Шнейдера „*Schlafes Bruder*“, де йдеться про смерть. У німецькій мові іменник *der Tod* чоловічого роду відповідає іменнику *der Bruder* (також чоловічий рід). Проте, *der Tod* на українську мову передається іменником жіночого роду *смерть*, тому назву цього роману було передано як ***Сестра* сну** (а не ***Брат* сну**). У даному випадку лексична модифікація зумовлена різницею в категорії роду [11, с. 138]. Отже, для запобігання перекладацьких помилок необхідно вважати на рід іменників (*der Verdienst* – заробіток / *das Verdienst* – заслуга; *der Band* – том (книга) / *das Band* – стрічка, бант / *die Band* – джаз-оркестр, джазовий ансамбль), на різницю при утворенні форми множини (*der Band* – *die Bände*, *das Band* – *die Bänder*, *die Band* – *die Bands*; *die Bank* – *die Bänke* (лавки) / *die Bank* – *die Banken* (банки, фінансові установи)) та орфографію (*ліз* ≠ *ліс*). При цьому, в жодному разі не можна залишати поза увагою контекст.

В німецькій мові найпродуктивнішим способом словотвору є словоскладання (Komposition). Німецькі складні слова як правило на українську мову передаються словосполученнями прикметник + іменник, іменник + іменник у родовому відмінку, або ж за допомогою дієприслівникової конструкції, наприклад: *Bienenstich* – бджолиний укус; *Bademantel* – купальний халат; *Rosenapplikationen* – аплікації у вигляді троянд; *Schampooflasche* – флакон шампуню; *Goethehaus* – будинок Гете тощо. При перекладі з української на німецьку, наприклад притаманних українській мові ланцюжків іменників у родовому відмінку, варто окрім композитів також уживати доступні прийменникові конструкції: *свідчення правильності вибору типів тексту для дослідження* – *Zeugnisse für die Richtigkeit der Auswahl von Textsorten für die Untersuchungen* [11, с. 140].

Слід зазначити, що в українській мові провідним способом словотвору є префіксація/суфіксація. Наприклад, поширеними є відносні прикметники (дерев'яний, скляний, залізний та ін.). Для німецької мови уживання таких

прикметників не характерне. Набагато частіше використовуються конструкції з прийменником *aus* або знову ж складні слова, наприклад *Tisch aus Holz / Holztisch, Tür aus Glas / Glastisch*. При цьому широко застосовується утворення складних слів у процесі мовлення (авторські композити або неологізми), що не є характерним для української мови.

В німецькій мові, наприклад, для позначення минулого часу існує три дієслівних форми (Imperfekt, Perfekt, Plusquamperfekt), а в українській – одна, проте розрізняються доконаний та недоконаний види, що в німецькій мові компенсується лексичними засобами. Пор.:

Ich habe den Brief bereits geschrieben. – *Листа я (вже) написав.*

Sie erzählte dem Kind ein Märchen. – *Вона розповіла/розповідала дитині казку.*

Sie erzählte dem Kind oft Märchen. – *Вона (часто) розповідала дитині казки.*

Темпоральні сполучники та прислівники німецької мови також відображають дію, наприклад:

Als ich das Zimmer betrat, sah ich ihn am Fenster sitzen. – *Коли я **зайшов** до кімнати, то **побачив**, що він сидить біля вікна.*

(Jedesmal) wenn ich das Zimmer betrat, sah ich ihn am Fenster sitzen. – *Коли я **заходив** до кімнати, завжди **бачив** його біля вікна.*

*Ich komme **morgen** in diesen Park.* – *Завтра я **прийду** у цей парк.*

*Ich komme **täglich** in diesen Park.* – *Я щодня **приходжу** у цей парк.*

Цей неповний перелік відмінностей між системами німецької та української мов потрібно доповнити розходженнями на лексичному рівні, на якому спостерігаються такі можливі співвідношення між мовами:

1. У мові перекладу не існує словникового відповідника певному слову мови оригіналу (взагалі чи у даному значенні). Наприклад, в українській мові немає словникових відповідників дієсловам *flaggen* (від *Flagge*), *schneien* (від *Schnee*), *nebeln* (від *Nebel*); ад'єктивованим дієприкметникам *bebrillt* (*Brille f*) – в окулярах, *befrackt* (*Frack m*) – вдягнутий у фрак, *gestiefelt* (*Stiefel m*) – у чоботях; немає відповідників іменникам, що позначають специфічні, притаманні життю німецького народу предмети: *Dirndkleid* – сукня яскрава чи у

клітинку з широкою спідницею та фартухом, *Giebelhaus* – будинок з вузьким фронтоном та гостроверхим дахом.

2. Відповідник лише частково розкриває значення іншомовного слова: німецький іменник *Geschwister* (Pl.) можна перекласти як *брати й сестри, брат і сестра, брати/сестри (чиїсь)*; *Schwiegermutter f* – теща, свекруха; *Schwiegervater m* – тесть, свекор; *bunt* – строкатий, різноколірний, барвистий; *Finger m* – палець руки, *Zehe f* – палець ноги; *Gräte f* – риб'яча кістка, *Knochen m*, *Bein n* (анатом.) – кістка хребетних, *Arm m* – рука (передпліччя), *Hand f* – рука (кисть), *Hals m* – горло, шия.

3. Різним значенням багатозначного слова МО відповідають різні слова в МП: *Fabel f* – 1) байка; казка; 2) фабула, сюжет; 3) вигадка; *Aufklärer m* – 1) інформатор; 2) агітатор; 3) військовий розвідник, літак-розвідник; *bürgerlich* – 1) громадянський; 2) буржуазний; 3) міський, обивательський, міщанський.

4. Однозначному слову МО знаходиться однозначний, сталий (незалежно від контексту) відповідник в МП.

Сталі відповідники (еквіваленти) охоплюють певні пласти лексики:

- позначення родинних зв'язків: *Mutter f* – мати, *Vater m* – батько, *Sohn m* – син, *Bruder m* – брат;
- календарні позначення: *Jahr n* – рік, *Monat m* – місяць, *Montag m* – понеділок;
- позначення унікальних об'єктів: *Sonne f* – сонце, *Mond m* – місяць; *Ozean m* – океан.
- велика кількість інтернаціоналізмів: *Revolution f* – революція, *Armee f* – армія;
- поширені, відомі географічні назви: *Deutschland* – Німеччина, *Berlin* – Берлін.

Наявність еквівалентів, значення яких зазвичай не залежить від контекстуального оточення, дозволяє реалізовувати при перекладі метод простої підстановки, тобто слово МО замінюється словом МП: *Die Sonne scheint.* – Сонце світить. *Das Jahr besteht aus 12 Monaten.* – Рік складається з 12 місяців. *Mein Bruder ist Geiger.* – Мій брат скрипаль. *Der Louvre befindet sich in Frankreich.* – Лувр знаходиться у Франції.

У випадках коли однозначний відповідник відсутній, в процесі перекладу здійснюється пошук варіантних/контекстуальних відповідників, які здатні виконати в контексті функцію мовної одиниці, що перекладається. Перекладацький відповідник – це відповідник за функцією, функціональний відповідник, який передає не лише лексичне значення одиниці, яку перекладають, а й всю різноманітність її функцій в даному контексті.

Розглянемо як приклад пошук контекстуального функціонального відповідника німецькому іменнику *Entwurf m* – в „Історія з календаря” Б.Брехта (наводимо повний текст): (1) „*Wenn Herr K. einen Menschen liebte*”: „*Was tun Sie*“, *wurde Herr K. gefragt*, „*wenn Sie einen Menschen lieben?*“ – „*Ich mache einen Entwurf von ihm*“, *sagte Herr K.*, - „*und Sorge, dass er ihm ähnlich wird.*“ – „*Wer? Der Entwurf?*“ – „*Nein, der Mensch.*“

Іменник *Entwurf* має такі словникові значення: 1. *das Entworfenе, Skizzierte: Entwurf eines Projekts, Stoffmusters, Gemäldes; einen Entwurf machen, anfertigen*; 2. *veralt. das, was jemand zu tun beabsichtigt, Vorhaben, Plan; einen gefassten Entwurf um jeden Preis ausführen.*

Жоден з українських словникових відповідників (1. *начерк, ескіз, план, проект*; 2. *оригінал наказу*) не може бути еквівалентом слова *Entwurf* у даному контексті, оскільки йдеться про те, що пан К. створює собі певне уявлення про людину й намагається, щоб людина відповідала в майбутньому цьому уявленню. Тому контекстуальним функціональним відповідником в даному випадку є слово *образ* (уявний образ пана К.) і переклад має такий вигляд: „*Я створюю її образ і намагаюся, щоб вона була схожа на нього.*” Дієслово *sorgen* в даному контексті також набуває непритаманне йому значення *намагатися*. В розглянутому прикладі можна говорити про варіантний та контекстуальний відповідник.

1.2. Види лексичних трансформацій.

Різниця у смисловій структурі та внутрішній формі слів МО та МП, їхньому співвідношенні, наявність в мовах сталих кліше, функція лексичної

одиниці в контексті фрази чи більшого фрагменту тексту, ретроспективний / проспективний зв'язок з іншими лексичними одиницями, участь у контекстуальному словотворенні (для нім. мови) та ін. призводять до необхідності здійснення у процесі перекладу різноманітних **трансформацій**, які дозволяють подолати ті чи інші існуючі лексичні труднощі. Розкриття контекстуального значення слова за допомогою лексичної трансформації здійснюється шляхом заміни лексичної одиниці МО на слово чи словосполучення МП іншої внутрішньої форми, яке реалізує у даному контексті те значення іншомовного слова, яке потрібно передати. Семантичні перетворення, які називають трансформаціями, мають творчий характер та у більшості випадків не можуть бути зафіксовані у двомовних словниках.

Ретельна класифікація лексичних трансформацій запропонована Я.І. Рецкером:

1. диференціація значень
2. конкретизація значень
3. генералізація значень
4. смисловий розвиток
5. антонімічний переклад
6. цілісне перетворення
7. компенсація втрат у процесі перекладу

Диференціація значень використовується при перекладі слів, які мають узагальнене чи абстрактне значення. Напр., іменник *Westen* *m* може бути диференційоване: захід (сторона світу), західні держави. В певний історичний період слово може набувати інших значень. Так, у період існування двох німецьких держав словом *Westen* у НДР позначали Західну Німеччину, а в часи першої світової війни цим словом позначали західний фронт, пор. назву роману Е.М. Ремарка: „*Im Westen nichts Neues*” – „На західному фронті без змін”.

Конкретизація використовується при перекладі слів з широким значенням. Напр., дієслово *laufen* може позначати не лише пересування бігом, а

й швидко ходу, дієслово *essen* позначає процес прийому їжі загалом, але залежно від контекстуального оточення чи ситуації перекладається: снідати, обідати, вечеряти, харчуватися тощо. Пор. також:

(2) *Wir drängten uns um das Öfchen, um unser Zeug zu trocknen...* (Seghers) – *Ми зтовпилися навколо грубки, щоб просушити своє лахміття...* В даному контексті слово з широким збірним значенням *Zeug* (*etwas nicht näher Bezeichnetes*) конкретизовано: воно позначає лахміття, мотлох в'язнів.

(3) *... kostbare Pelze, ... aufsprühende Steine...* (Kellermann) – *... коштовні шуби (а не хутро чи кожух), ... сяючі каміння...*

(4) *Der Reichtum der fünften Avenue...* (Kellermann) – *Багатії п'ятої вулиці.*

Генералізація значень полягає у заміні конкретного загальним, видового поняття родовим: *Frauen und Männer* – люди; *die Straßenbahn rollt* – трамвай рухається. Цей прийом називають гіпо-гіперонічним перекладом, а відповідники –гіпо-гіперонічними. Напр.: (5) *Er rückte ein wenig vor, um den Dirigenten zu sehen, dessen stabführende Hand und dessen Arm nur zuweilen über die Brüstung erschienen.* (Kellermann) – Він посунувся вперед, щоб побачити диригента та його озброєну паличкою руку, яка лише час від часу здіймалася над балюстрадою.

Диференційовані у тексті позначення *Hand* та *Arm* перекладено відповідником „рука”, тобто використано генералізацію поняття. Генералізація часто використовується при перекладі назв напоїв, ковбас тощо у випадках, коли точність найменування не є необхідною, напр.: *Mettwurst* – копчена ковбаса, *Kümmel* – горілка, *Striezel* – рулет.

Антонімічний переклад – заміна стверджувальної конструкції на заперечну чи навпаки, яка здійснюється через заміну слова, що перекладається, антонімом з введенням заперечення. Напр.: *oft* – не рідко. Пор.:

(6) *Aber das war der Geist der neuen Zeit und böse würde alles enden!* (Süskind) – Але таким був дух нового часу, і добром це не скінчиться! (*enden* – не скінчиться, *böse* – добром).

(7) ... Du *erinnerst* dich an unsere Wette? (Remarque) – Ти не забув про наше парі? (*erinnerst* – не забув).

(8) Sie würden unterrichtet werden, dass es *das Größte und Schönste sei*, wenn ein Fischlein sich freudig aufopfert... (Brecht) - ... немає нічого більш великого і прекрасного, ніж радісна пожертва...(es sei – немає нічого...). Антонімічний переклад в даному прикладі супроводжується зміною частини мови *freudig* (прислівник) – радісна (прикметник); *sich aufopfert* (дієслово) – самопожертва (іменник, що семантично включає рефлексив *sich*).

Смисловий розвиток полягає у зміні словарного відповідника контекстуальним, пов'язаним з ним логічно. Напр.:

(9) Er dachte an den Spaß, den es geben könnte, wenn er ein Drahtseil aus dem Gutsark zum Turmknopf der Kirche spannen ließe um seinen *Duzfreund*, dem langen Pfarrer Saretz während der Predigt einen Mann aufs Dach steigen zu lassen. (Strittmatter) – Він подумав, як дотепно було б протягнути дріт крізь парк маєтку до церковного шпіля і пустити цього хлопця на церковний дах під час служби його *закадичного друга* пастора Сареца. Складний іменник *Duzfreund* пов'язане з дієсловом *duzen* – звертатися на ти, отже переклад *закадичний друг* є смисловим розвитком.

(10) Da, seit die Konsulin sich mit einem Katarh hatte zu Bette legen müssen, Wochen vergangen waren, so hatten sich durch Liegen an ihrem Körper mehrere *Wunden* gebildet... (Th. Mann) – З того дня, коли катар заклав консульшу у ліжку, пройшло більше місяця, на її тілі утворилися *пролежні*...

Відповідник німецькому іменнику *Wunde f* – рана в даному контексті замінено словом *пролежні*, оскільки йдеться про довготривалу хворобу лежачого хворого.

(11) Die Pariser *Modekünstler* hatten für diesen Winter kleine venezianische *Häubchen* lanciert (lancieren <franz.> – тут вводити в моду), die die Damen auf den Frisuren... trugen... (Kellermann) – Паризькі *законодавці мод* ввели у цьому зимовому сезоні маленькі венеціанські *наколки для волосся*, які дами надягали, зсунувши їх трохи назад.

В перекладі цієї фрази спостерігаємо три трансформації: *Modekünstler* перекладено кліше – законодавці мод, *Winter* перекладено з використанням смислового розвитку – зимовий сезон, *Häubchen* – смисловий розвиток: наколка для волосся. Останнє перетворення робить зайвим переклад словосполучення *auf die Frisuren* – на зачісці, це словосполучення опускається і, таким чином, в цілому останню трансформацію можна розглядати як **цілісне перетворення**, оскільки цілісне перетворення є одним з видів смислового розвитку.

Суть **цілісного перетворення** полягає в певному зміщенні, використанні при перекладі суміжного поняття у межах одного родового поняття.

Розмежувати смисловий розвиток та цілісне перетворення в окремих випадках складно, як, наприклад, у такому фрагменті тексту:

(12) Der Reichtum der fünften Avenue, Bostons, Philadelphias füllte in *Lachsrot und Gold* gehaltenen überhitzten Riesensaal, *der während des ganzen Konzerts* von Tausenden von hastig bewegten Fächern *vibrierte*. (Kellermann) – Багатії п'ятої вулиці, Бостона, Філадельфії наповнювали витриману у *блідо-рожевих та золотистих тонах* грандіозну, жарко нагріту залу, і *весь вечір тремтіло повітря* від швидких рухів тисяч віял.

Цілісним перетворенням належить визнати словосполучення „весь вечір тремтіло повітря”, яке перекладає *Riesensaal vibrierte während des ganzen Konzerts*. В перекладеному уривку спостерігається і смисловий розвиток з додаванням слів: in *Lachsrot und Gold* – у *блідо-рожевих та золотистих тонах*.

Компенсація здійснюється в тих випадках, коли у певному уривку тексту неможливо передати ту чи іншу характерну для даної мови особливість (діалект, відступ від мовної норми) або особливості мовлення персонажів і їх потрібно компенсувати іншими засобами МП. Тому як перекладацький прийом компенсація реалізується найчастіше не в межах речення, а в системі цілого тексту, який, в решті решт, є одиницею перекладу. Розглянемо приклад компенсації при передачі відступу від норми вимови, якими характеризується мовлення вчителя у повісті М.Горького „Дитинство”: (13) Песко-ов, зміни

сорочку! Песко-ов, не човгай ногами! Песко-ов, знову в тебе з взуття калюза натекла-а!

(a) Peschko-ow, zieh dir ein anderes Hemd an! Peschko-ow, halt die Beine still! Peschko-ow, von deinen Schuhen ist wieder eine ganze Pfütze getropft!

(б) Pesko-ow, du musst das Hemd we-echseln! Pesko-ow, s-arre nicht mit den Füßen! Pesko-ow, du hast dir s-on wieder die S-uhe nicht abgetreten.

Вчитель розтягує голосні і не вимовляє шиплячі, що робить його мовлення комічним; у цьому випадку відступ від норми є засобом вираження іронії та відрази. В першому перекладі передано лише подовження голосних. Другий перекладач, використовуючи прийом компенсації, крім подовження голосних підібрав слова *scharren*, *schon*, *Schuhe*, які починаються з „невимовного” звука і додатково збільшив кількість слів зі звуком „s”: *Füße*, *wechseln*, *musst*, *hast*. Отже лексична неточність в перекладі стала засобом компенсації і, таким чином, адекватною передачею відступу від фонетичної норми.

Всі види перекладацьких лексичних трансформацій здійснюються з використанням різних прийомів роботи зі словом: опускання чи додавання слів, змінення частини мови, напр.: заміна предмета ознакою чи ознаки предметом, тобто іменника прикметником чи навпаки; процесу предметом чи предмета процесом, тобто дієслова іменником чи навпаки; заміна множини іменників на однину чи навпаки. Ці прийоми пов’язані з невідповідністю об’єму значень слів в МО та МП, з розбіжністю у сполучуваності слів, які позначають тотожні поняття, тобто у багатьох випадках диктуються нормою мови перекладу. Пор.:

(14) Das Orchester umfasste 220 Musiker und jedes einzelne Instrument war mit einem Künstler von Weltruf besetzt. (Kellermann) – Оркестр складався з 220 музикантів і кожен з них був артистом зі світовою славою.

Іменник *Instrument* та дієслово *besetzt* не перекладено, оскільки точний переклад (із збереженням усіх слів) не відповідав би нормам української мови, хоча й можливий варіант „на кожному інструменті грав...”

(15) *Als Dirigent* war der gefeierste *lebende* Komponist, ein Deutscher *gewonnen* worden... (Kellermann) – *Диригувати* *запросили* найвідомішого *сучасного* композитора... Іменник *Dirigent* у словосполученні *als Dirigent* передано дієсловом *диригувати*, дієприкметник *lebende* – прикметником *сучасний*, дієслово *gewinnen* – дієсловом *запрошувати*.

(16) *Unter dreißig* Dollar war kein Platz zu haben. (Kellermann) – Не було місць *дешевше* ніж 30 доларів. Прийменник *unter* передано у словосполученні *unter dreißig Dollar* прикметником у порівняльному ступені – *дешевше*.

(17) ... ein funkelndes *Haargebäude*, aufsprühende Steine, ein seideglänzender *Schenkel*... (Kellermann) - ... *чудернацькі*, *сяючі зачіски*, що іскрилися камінням, обтягнуті блискучим шовком *стегна*... Згідно норм сполучуваності української мови у даному контексті в перекладі двічі змінено число іменників: *Harrgebäude* (одн.) – *зачіски*, *Schenkel* (одн.) – *стегна*. Контекстуальний складний іменник *Harrgebäude* перекладено згідно смислу, а не внутрішньої форми (споруда з волосся) – *чудернацькі зачіски*, тобто з додаванням слова.

(18) Im Angesicht des ganzen Hofes rieb ein Mensch an einer Flasche und es *funkte* und Seine Majestät, so hört man, *zeigte sich tief beeindruckt*. – ... в присутності усього двора якась людина потерла якусь пляшку і *посипалися іскри*, і на його величність, як говорять, це справило *глибоке враження*.

Дієслово *funken* передано словосполученням з іменником *посипалися іскри*; дієприкметник *beeindruckt* – іменником, прислівник *tief* – прикметником.

(19) Nichts mehr soll *stimmen*. (Süskind) – Немає більше нічого *достовірного*. Дієслово *stimmen* передано іменником (субстантивованим прикметником).

Незалежно від конкретного тексту зміна частин мови спостерігається при відсутності відповідника в МП: *es nebelt* – опускається туман, *es schneit* – іде сніг, *es regnet* – іде дощ, *befrackt* – вдягнутий у фрак; при різниці у сполучуваності: *eine adelige Freundin* – подруга-дворянка (з дворян), *bräutliche Beziehungen* – відношення наречених; при наявності сталих виразів, кліше: *Vorsicht!* – Обережно! *Hilfe!* – Допоможіть! *Rauchen verboten!* – Не палити!

Опускання слів може бути викликане відмінностями в граматичному складі, наприклад, наявністю дієслова-зв'язки з іменниковим присудком (*Sie ist klug!* – Вона розумна!), розходженням у частотності уживання, наприклад, присвійні займенники в німецькій мові уживаються частіше ніж в українській і при перекладі часто опускаються.

Змінення числа також може залежати від відмінностей на мовному рівні: *die Schere f* (Pl. *Scheren*) – ножиці (лише множина); *Schlitten m* (однина та множина) – санчата (множина); *Zange f* (однина та множина) – щипці, обценьки (множина).

II. ПЕРЕДАЧА ВЛАСНИХ НАЗВ

Серед лексичних труднощів перекладу з іноземної мови на рідну основне місце займає передача іншомовних власних назв.

Власні назви як специфічні мовні знаки займають особливе місце у системі лексичних засобів мови та мають особливе призначення у процесі комунікації. На відміну від загальних назв, вони не мають у своєму значенні понятійного знаку та не закріплюються за однією певною особою чи предметом.

В науковій літературі власні назви поділяються на декілька груп:

- 1) **антропоніми** – імена, по-батькові, прізвища людей; прізвиська, псевдоніми;
- 2) **топоніміка та гідроніміка** – географічні назви;
- 3) **астроніміка** – назви зірок, комет, планет;
- 4) назви газет, журналів, фільмів, творів художньої літератури, опер, балетів тощо.

2.1. Антропоніми як «проблемна» група власних назв.

Власні назви людей, які уживаються як індивідуальні позначення, мають низку ознак загальних назв. Так, деякі власні назви мають певну семантику, наприклад, імена: Rose, Heide (язичник), Erika (вереск), Wolf (пор. українські Віра, Надія, Любов); прізвища: Zweig, Mann, Schmidt, Bach, Nachbar (українські – Жеребець, Коваль, Мельник та ін.); прізвиська, специфікою яких є саме наявність семантики: Karl der Große, Іван Грозний.

У процесі метафоризації деякі власні назви можуть поступово наближатися, а потім і переходити в загальні назви (апелятивізація). Так, наприклад, історико-літературною основою переходу власної назви в загальну (при чому метафоричність не зникає із свідомості мовця) може стати наявність у відповідного відомого історичного персонажа певної, специфічної поведінки, моральних та інших особливих рис: Xanthippe (Ксантиппа) – сварлива жінка (за іменем дружини древньогрецького філософа Сократа); Penelope (Пенелопа) – зразок жіночої вірності (за іменем дружини героя древньогрецького епосу Одиссея); Mephisto (Mephistopheles) – сатана, втілення злих, руйнівних сил (за іменем героя німецьких народних легенд та трагедії Гете „Фауст”); Отелло – символ ревності, гніву (за іменем героя однойменної трагедії Шекспіра). У наш час власними назвами стають імена кіно-героїв: наприклад, Paparazzo (мн. Paparazzi) – скандальний фотограф-репортер з фільму Фелліні „Солодке життя”, Rambo – герой американських бойовиків (Рембо) (див. також рос. Остап Бендер). Назви товарних знаків та фірм також стають власними назвами: Lego, Parker, Ford, Opel.

Поширеність (частотність) власних назв у національній мовній спільноті також сприяє їхньому переходу в загальні, причому у даному випадку вони виконують функції етнічних прізвиськ, наприклад, рос. Іван, нім. Hans, англ. Joe можуть використовуватися у певних ситуаціях по відношенню до будь-якого чоловіка відповідної національності. Основою апелятивізації можуть бути й інші причини. Так, жіноче ім'я Liese (Lieschen) було характерним для жінок з простого народу; тому часто так називали прислугу і, в наслідок цього,

це ім'я отримало зневажливу (соціальну) конотацію. Своєрідно змінювалося ставлення до імені Michel, а, відповідно, і його конотативне значення. Словосполучення „deutscher Michel“ етимологічно пов'язане з ім'ям архангела Михайла (тобто первинно воно мало позитивну конотацію), потім це словосполучення отримало протилежне значення, яке у словникові Франка (Franck) у 1541 р. подано так: „Ein rechter dummer Jan, der teutsch Michel“. В середині XVII сторіччя словосполучення „der Teutsche Michel“ знову набуває позитивного значення – це почесне, шанобливе ім'я. Проте, в період між наполеоновськими війнами та революцією 1848 р. вираз знову набуває негативне, іронічне значення і до нашого часу der deutsche Michel зображається у нічному чепці як фігура, яку варто осміяти.

Антропонімічні системи мов відмічають традиційні розбіжності, які склалися історично. Так, у німецькій мові антропоніми складаються з двох частин: ім'я та прізвище, при цьому ім'я може, в свою чергу, складатися з декількох слів (імен): Erich Maria Remarque, Jakob Friedrich Daniel Schubart.

В українській мові поступово встановилася трьохіменна антропонімічна система: ім'я, по-батькові, прізвище, при цьому в більшості випадків ім'я складається з одного слова (імені). Щодо прізвищ, вони в обох мовах можуть складатися з одного слова (у більшості випадків) чи з двох: Ebner-Eschenbach, Droste-Hülshof.

Особливістю німецької мови є наявність в імені прийменника von (фон), що вказує на соціальну (верству) чи географічну приналежність особи: Johann Wolfgang von Goethe, Hermann von Sachsenheim, Hoffmann von Fallersleben, Hofmann von Hofmannswaldau.

Для правильного перекладу власних назв на іншу мову необхідно мати певну уяву та враховувати низку факторів. (Знати усі власні назви неможливо.). Так, прізвища хоча й лишаються з давніх часів в першопочатковій графічній формі, проте можуть мати варіанти: Schmidt – Schmid – Schmitt; Meier – Meyer – Maier; Beier – Beyer – Bayer; Schulz – Schultz – Schulze – Scholz(e). У випадках, коли відчувається семантичний зв'язок прізвища з загальними

назвами чи графо-фонетичний зв'язок між власними назвами, можлива наявність розрізняльних орфографічних варіантів: Bäcker – Becker; Schuhmacher – Schumacher; Rudolf – Rudolph; Stefan – Stephan; Klaus – Claus; Walter – Walther (алфавіт української мови у більшості подібних випадків не дає можливості диференціювати такі варіанти ні за допомогою транскрипції, ні за допомогою транслітерації).

Імена людей (Vornamen) переважно з'явилися раніше прізвищ і з часом деякі з них стали використовуватися і як прізвища, наприклад: Abraham, Arnold, Arndt. Функціонування одного і того ж імені у двох якостях не повинно вводити в оману при перекладі, необхідно лише в'яснити його функцію у тексті, що перекладається.

В німецькій мові безліч запозичень; навіть „найтипівіше німецьке ім'я” Hans є скороченням від запозиченого Johannes. Деякі запозичені назви прийшли з Біблії: Johannes, Michel, Andreas, Martin, Thomas. У наш час процес запозичення триває. Багато запозичених власних назв у німецькій мові втратили своє справжнє звучання, наприклад: Edith, Harry. Як виняток можна назвати англійське ім'я Mike, яке вимовляється як в англійській мові та офіційно реєструється як Maik/Meik.

Відмітимо також, що процеси надавання людині ім'я змінні та знаходяться під суттєвим впливом моди. Скорочення та пестливі форми в наш час даються немовлятам як повні імена, наприклад: Bernd (Bernhard), Bert (Berthold), Kurt (Konrad), Rolf/Ralf (Rudolf), Fritz (Friedrich), Heinz (Heinrich), Hans (Johannes), Jörg/Jürgen (Georg), Willi (Wilhelm), Steffi (Stefanie), Tina (Martina), Lina (Carolina), Hanna (Johanna), Micha (Michael) та ін., причому деякі з них отримали статус повних імен: Fritz, Heinz, Wolf, Kurt, Elke, Stephi (Stefi). Тому при перекладі власних назв необхідно уточнити – ім'я уживається як повне чи як скорочене. Скорочені імена у німецькій мові, як і в інших мовах, використовуються в неофіційному спілкуванні (Kurznamen, Kurzform): Bernd (Bernhard), Dirk (Dietrich), Gerd (Gerhard), Fritz (Friedrich), Willi (Wilhelm), Leo (Leopold), Hilde (Hildegard), Wolf (Wolfgang), Rolf (Rudolf), Kurt (Konrad), Bert

(Bertold чи Adalbert), Hugo (Hugbert), Heinz/Heino (Heinrich), Grethe/Grete (Margarethe/Margarete), Elke (Adelheid), Anke (Anna), Silke (Cäcilia), Thom (Thomas), Tina (Christina, Martina), Sabi, Bine (Sabine) та багато ін.

Від неофіційних скорочень варто відрізнити пестливі назви (Kosename, Koseform), які уживаються у колі сім'ї та дружньому спілкуванні. Перелічити усі ці назви неможливо, тому наведемо деякі графо-морфологічні ознаки. Так, за аналогією з пестливими формами на –і: Mutti, Vatti, Opi, Omi утворюються пестливі імена на –і: Berndi, Kurti, Rudi, Tini, Bini та ін. Приєднання –і у наш час розглядається як один з найважливіших засобів утворення зменшувально-пестливих назв, причому засіб універсальний, оскільки формант –і приєднується як до імен, так і до прізвищ. Деколи замість –і приєднується формант –у: Daniel – Danny, Anna – Anny.

Додавання зменшувально-пестливих суфіксів –chen, –lein також засвідчує симпатію, дружнє ставлення до відповідної особи: Tintchen, Utchen, Heidilein. Відтінок пестливості також надають форманти –el, –le: Christel (Christina), Dietel (Dietmar), Bärbel (Barbara), Dorle (Dorothea).

Для правильного розуміння тексту необхідно знати, що деякі скорочені форми можуть відноситися до різних імен, причому як до осіб жіночої, так і чоловічої статі, наприклад: Chris від Christa, Christel, Christine (жін. рід) – Chris від Christian, Christoph (чол. рід); Tina від Christina або Martina.

Деякі повні імена мають низку скорочених форм. Напр.: Barbara → Bärbel, Bärbi, Barbi, Babi, Babusch, Babex, Babsi, Brabbel. В окремих випадках орфографічний (та фонетичний) образ імені змінюється суттєво: Krischi, Krischan (Christian), Schorsch (Georg), Sepp (Joseph). Деколи одне ім'я належить особам чоловічої та жіночої статі. Напр.: імена Helge, Conny мають такі варіанти: чол. Helge, Helgi – жін. Helge, Helga; чол. Conny, Conni – жін. Conny, Connie.

Отже, одним із завдань при перекладі власної назви є збереження її класифікуючої функції за статевою ознакою.

Як вже зазначали, власні назви здатні нести стилістичне навантаження, містити певні припущення смислу (конотацію), напр.: Lieschen Müller – загальна назва міщанки середнього віку; Herr Meier*, Onkel Karl – заурядні люди середнього віку; Fritze – зневажливо суб'єкт, тип; Heine (від Heinrich) – нерозумна людина, простак; Suse (від Susanna) – меланхолічна жінка.

(* „Mensch, Meier!“ у розмовній мові жартівливо, фамільярно широко використовується зі значенням „Маєш тобі! Нехай йому чорт! Слухай!”)

При передачі антропонімів, необхідно встановити – вони уживаються у вільних чи фразеологічних словосполученнях.

Власні імена, що пов'язані з історичними особистостями, часто є компонентами фразеологічних одиниць, напр.: „einen Knigge verschaffen“ – купити, рекомендувати книжку правил гарних манер (Knigge – автор відомої у свій час у Німеччині книжки правил гарних манер); „nach Adam Riese“ – якщо точно підрахувати (Adam Riese – автор підручників з арифметики у Німеччині у 16 ст.); „seinen Friedrich Wilhelm unter etwas setzen“ – підписати документ (Friedrich Wilhelm – прусський кайзер).

Фразеологізми з власними назвами можуть бути пов'язані також з релігійними легендами чи німецькою міфологією. Фразеологізм „der alte Adam“ відображає легенду, за якою бог створив першу людину на Землі – Адама; „der billige Jakob“, „der treue Jakob“ відображає біблійський сюжет, за яким Яків 14 років безкоштовно та вірно працював у батька Рахілі для того, щоб отримати її у дружини; вираз „die Gretchenfrage stellen“ означає „допитуватися“, він пов'язаний з ім'ям героїні трагедії Гете „Фауст“, яка була дуже набожною і запитувала Фауста: „Nun sag, wie hast du's mit der Religion?... Glaubst du an Gott?“. Оскільки відповідь на запитання для неї була дуже важливою, в переносному значенні „die Gretchenfrage stellen“ уживають по відношенню до будь-якої проблеми (у тому числі й політичної). Основою фразеологізму „ein getreuer Eckart sein“ – бути відданим, вірним, непідкупним – є міф про вірного стража Екарта (нім. міф.).

Деякі фразеологізми містять власні назви, які внаслідок частотності набули у мові значення загальних назв. Це перш за все такі імена: Hans, Peter, Moritz, Maxe, Michel, Liese, Suse, Grete, які несуть інформацію щодо національної приналежності.

Найчастотнішим було ім'я Hans, яке з часом стало позначати особу чоловічої статі – „людина”, „чоловік”. У складі фразеологізмів (та в складних іменниках) власні назви часто використовуються для позначення рис характеру. Ім'я Hans переважно асоціюється з негативними рисами: Hans Hasenfuß – боягуз, Hans Liederlich – вітреник, Hans Ohnesorge – безпечна людина, Hans Unfleiß – нероба, ледар, Hans Hucklebein – бідолаха, Hans Immerdurst – п'яниця. Пор. також фразеологізми з іншими іменами: Otto Normalverbraucher – людина середнього класу, обиватель, ein wichtiger Peter – скучна людина, der kleine Moritz – довірлива, наївна людина, eine dumme Liese – нерозумна жінка, eine liederliche Liese – неохайна жінка та ін.

Назви відомих романів Генріха Манна містять французьке ім'я Henri – Анрі: „Die Jugend des Königs Henri Quatre“ та „Vollendung des Königs Henri Quatre“. В історії Франції відомий король Генріх IV (Генріх (Henri) Наваррський), тому назви романів перекладені як „Молоді роки короля Генріха IV”, „Зрілі роки короля Генріха IV”; по відношенню до інших відомих (чи невідомих) осіб та літературних персонажів французьке ім'я Henri передається як Анрі, наприклад, Анрі Бейль (справжнє ім'я французького письменника – Анрі Мари Бейль).

При перекладі текстів релігійного змісту варто використовувати канонічні християнські відповідники: Michael – Михайло, Paulus – Павло, Markus – Марк, Johannes – Іоанн, Mattäus – Матвій, Lukas – Лука, Peter – Петро та ін. Назву церкви Peterskirche слід передати – Собор Святого Петра, Michaelskirche – Собор Святого Михайла.

У деяких випадках при передачі імен християнських поряд з канонічними відповідниками використовується й переклад (тобто два способи): Gregor der Theologe – Григорій Богослов, Maximus der Bekenner – Максим Ісповедник,

Andreas der Erstberufene – Андрій Первозванний, Johannes Chrysostomus – Іоанн Златоуст.

2.2. Передача топонімів, гідронімів та астронімів.

Географічні назви у абсолютній більшості випадків одиничні: Berlin, Harz, Elbe, Rhein, Bodensee тощо. За наявності більш ніж одного топографічного об'єкта з однаковою назвою ця назва конкретизується: Frankfurt/Oder – Frankfurt/Main, Weiße Elster – Schwarze Elster, Fränkische Alb – Schwäbische Alb. Як і антропоніми, топонімічні позначення можуть мати семантику: das Erzgebirge, das Riesengebirge, Kap der guten Hoffnung.

Географічні назви – назви країн, міст, місцевостей, лісних масивів, гір, річок передаються, переважно, шляхом транслітерації та транскрипції. Більшість географічних назв мають давню традицію використання та передачі на іншу мову. Це дуже важлива галузь позначень, що пов'язана з державними інтересами та міжнародною комунікацією. І навіть якщо у певний час серед способів передачі власних назв надається перевага якійсь одній тенденції, не варто порушувати у цих випадках традицію, оскільки зміни призвели б до необхідності введення, наприклад, інших позначень на географічних картах не в одній країні, в дипломатичних та інших документах, що могло б призвести до непорозумінь. Крім того, деякі географічні назви є складовою частиною словосполучень, які функціонують як засіб номінації. Наприклад, римське право, „віденський карнавал” (Шумана), віденські вальси (Штрауса), віденські стилі, віденське тісто тощо. Якщо зараз використовувати транскрипцію, ми отримаємо: ромське право, прізвище Ромський-Корсаков, вінські вальси, парисські таємниці, собор парисської богоматері.

Залежно від специфіки топоніми можуть передаватися на іншу мову з використанням усіх способів, що застосовуються при передачі імен людей.

Перекладаються географічні назви, які мають семантику: das Erzgebirge (Рудні гори), das Riesengebirge (Белетенські гори), das Felsengebirge (Скалисті гори), Kap der guten Hoffnung (мис Доброї Надії).

Часто до власної назви додається загальна: Bodensee – озеро Бодензее, die Antillen – Антильські острови, die Kaskaden – Каскадні гори, die Adria – Адріатичне море, der Atlantik – Атлантичний океан (Атлантика), der Pazifik – Тихий океан, Kurilen – Курильські острови, Sankt Helena – острів Святої Єлени. Загальна частина у географічній назві може опускатися: Saarland – Саар.

У деяких випадках загальні назви у складі географічних назв можуть ввести в оману. Так der Böhmerwald – назва гір, хоча й передається на українську мову як Богемський ліс, Teutoburgerwald – Тевтобургський ліс, Thüringerwald – Тюрингський ліс є також назвами гір; Dünkirchen (Dunkerque) – Дюнкерк (місто), Beringstraße – Берингова протока, Nördisches Eismeer – Північний Льодовитий океан, Golfstrom – Гольфстрим, Saarbrücken – Саарбрюкен (місто). Проте загальні назви у складі топонімів і полегшують ідентифікацію топонімічних об'єктів: Friedrichstraße (вулиця), Alexanderplatz (площа), Arpenninhalbinsel (півострів). Найважливішим способом передачі географічних назв є **транслітерація**: Jungfrau – Юнгфрау, Großer Arber – Гроссер Арбер, Nordkar – Нордкап. Якщо географічна назва має форму множини, вона передається відповідно до норми мови перекладу: Vogesen – Вогези, Alpen – Альпи, Anden – Анди, Pyrenäen – Піренеї. Граматичне число в окремих випадках може не збігатися: der Arpennin – Апенніни.

Транскрипція переважно використовується при передачі географічних назв не німецького походження: Lago Maggiore – Ларо Маджоре, Kilimandjaro – Кіліманджаро, Djakarta – Джакарта, Cambridge – Кембрідж.

Варто враховувати, що деякі міста Європи мають поруч з національними назвами німецькі дублети. Це пов'язано з історією відносин Німеччини та деяких європейських країн. У наш час уживання німецьких дублетів виправдано лише тоді, коли у тексті, який перекладається, вони слугують цілі створення певного історико-часового колориту; у всіх інших випадках слід використовувати національні топоніми. Наприклад: Lemberg – Львів; Breslau (нім.) – Wrocław (чеськ.); Brünn (нім.) – Brno (чеськ.) – Брно; Karlsbad (нім.) –

Karlovy Vary (чеськ.) – Карлові Вари; Auschwitz (нім.) – Oswiencym (польск.) – Освенцим; Danzig (нім.) – Gdańsk (польск.) – Гданськ.

Для позначення країн та міст в німецькій мові часто уживаються перифрази, які необхідно знати, щоб відрізнити їх від вільних словосполучень: die grüne Insel – Ірландія, das Land der tausend Seen – Фінляндія, das Land der Känguruhs – Австралія, die Goethestadt – Веймар, die Blumenstadt – Ерфурт, die Bachstadt – Ейзенах, die Messestadt – Лейпціг, die Lutherstadt – Біттенберг та Ейслебен, die Händelstadt – Галле (Халле), die Elbmetropole, Elbflorenz – Дрезден, Ilm-Athen, Westathen – Мюнхен, die Donaumetropole – Будапешт, die Lagunenstadt – Венеція, die goldene Stadt – Прага, die ewige Stadt – Рим. Перифрази у мовному відношенні є словосполучення чи складні іменники, які можна перекласти: das Land der tausend Seen – країна тисячі озер; die Goethestadt – місто Гьоте. В дужках можливо подати загальноприйнятий топонім: die Händelstadt – місто Генделя (Галле); die Bachstadt – місто Баха (Ейзенах); das deutsche Florenz – німецька Флоренція (Дрезден).

Не повинно вводити в оману й факт, що у різних мовах існує своя традиція звуко-літерної передачі топонімів, наприклад, назв міст: Roma (італ.) – Rom (нім.) – Рим; Bucureşti (рум.) – Bukarest (нім.) – Бухарест; Milano (італ.) – Mailand (нім.) – Мілан; Vienna (австр.) – Wien (нім.) – Відень.

Назви площ, вулиць, як правило, транскрибуються, деколи транслітеруються: Unter den Linden – Унтерденлінден, Alexanderplatz – Александрплац (скор. Alex - Алекс); Kurfürstendamm – Курфюрстендамм (скор. Kudamm - Кудамм); Friedrichstraße – Фрідріхштрассе. Можливий також переклад. Так, площа у Відні Michaelerplatz – Площа Святого Михаїла; французькі топоніми Place de l'Opéra – Площа опери; Place Vendôme – Вандомська площа, Champ Elysées – Єлісейські поля та ін.

При передачі географічних власних назв надають допомогу двомовні словники, у яких, як правило, наводяться відповідники; деколи варто використовувати й географічні карти. Це допоможе уникнути помилок у складних випадках. Наприклад, місто в Голландії Гаага може позначатися як

Haag, Den Haag та 's Gravenhage; столиця Бельгії – Brüssel, Brussel, Bruxelles; Кавказ як місцевість позначається німецькою мовою Kaukasien, Кавказькі гори – der Kaukasus.

Астроніми – назви планет, зірок, комет та ін. є термінами і мають передаватися у точній відповідності до астрономічної термінології мови перекладу. Зміна традиційних назв недопустима. Наприклад, знаки Зодіаку (Zodiakus, Tierkreis) мають такі відповідники: Widder – Овен, Stier – Тілець, Zwillinge – Близнюки, Krebs – Рак, Löwe – Лев, Jungfrau – Діва, Waage – Терези, Skorpion – Скорпіон, Schütze – Стрілець, Steinbock – Козеріг, Wassermann – Водолій, Fische – Риби. Пор. також назви планет: Venus f – Венера, Merkur m – Меркурій, Pluto m – Плутоній, Uranus m – Уран, Jupiter m – Юпітер.

2.3. Переклад назв творів мистецтва, газет, журналів.

Особливу групу власних назв утворюють назви різноманітних художніх творів: книжок, опер, балетів, п'єс, кінострічок, картин, архітектурних споруд. Назви багатьох творів мистецтва вже перекладалися і тому перш за все необхідно з'ясувати, під яким ім'ям вони вийшли в культуру носіїв мови перекладу.

Часто дослівний переклад власних назв цієї групи не застосовується. Кінофільми деколи отримують зовсім іншу назву. Наприклад, фільм „Карнавальна ніч” у німецькому прокаті йшов під назвою „Nun schlägt's 13“ (фразеологізм зі значенням „отакого!”, „де вже занадто!”).

Це ж відноситься і до назв творів німецьких авторів. Наприклад, заголовок роману Л. Фейхтвангера „Die Jüdin von Toledo” перекладено „Іспанська балада”, трагедія Фр. Шиллера „Kabale und Liebe” – „Підступність та любов”, роман І. –В. Фон Гете „Dichtung und Wahrheit” – „Правда і вигадка”, роман П. Зюскінда „Das Parfum“ – „Парфумер” тощо.

У німецькому тексті, що перекладається, можуть міститися назви творів іншомовних авторів також не у дослівному перекладі. Якщо ці твори вже перекладалися на українську мову, необхідно використовувати назву

перекладу. Наприклад, роман Войнич „Der Sohn des Kardinals” – „Гедзь”, п’єси Шекспіра „Die Komödie der Irrungen” – „Комедія помилок”, „Der Widerspänstigen Zähmung” – „Приборкання норовливої” та ін.

Назви газет та журналів передаються транслітерацією чи транскрипцією. Артикль, за деякими винятками, опускається, деколи додається слово „газета” чи „журнал”: „Der Morgen” – (газета) „Дер Морген”; „Die Zeit” – (газета) „Ді Цайт”; „Frankfurter Rundschau” – (газета) „Франкфуртер Рундшау”; „Der Spiegel” – (журнал) „Шпігель”; „Focus” – (журнал) „Фокус”; „Stern” – (журнал) „Штерн”, аналогічно іншомовні видання: „Le Monde” – „Монд”; „The Times” – „Таймс”; „Le Repubblica” – „Републіка”. Як помітно з наведених прикладів, прийоми транслітерації та транскрипції деколи взаємодіють.

ІІІ. ПЕРЕДАЧА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМІВ. «ХИБНІ ДРУЗИ ПЕРЕКЛАДАЧА».

3.1. Інтернаціоналізми та джерело їх утворень.

До інтернаціональної лексики (інтернаціоналізмів) відносяться слова, які зустрічаються у багатьох неспоріднених мовах (не менше ніж у трьох), мають загальне походження, подібну звуко-літерну форму і повністю чи частково подібне значення.

Цей клас слів утворився внаслідок взаємовпливу мов у процесі культурно-історичного та науково-технічного розвитку людства. Багато інтернаціоналізмів мають латинські чи грецькі корені, проте, це надзвичайно різномірний за походженням та складом прошарок лексики.

Розвиток науки та техніки, соціально-політичні та культурно-естетичні процеси, які постійно відбуваються у суспільстві, приводять до появи нових слів, а міжнародний обмін інформацією та нерівномірність у темпах розвитку є підвалиною виникнення нових інтернаціоналізмів. Перш початково

інтернаціоналізми виникали на основі латинської та грецької мов. Згодом ці слова виходили з мов країн, які випереджали інші країни у певній галузі: соціальній, науково-технічній, культурній.

У XVIII ст. з революційної Франції в інші мови прийшли такі слова: *Reaktion* – реакція, *Komitee* – комітет, *Monarchist* – монархіст; з розвинутої промислово-фінансової Англії XVIII-XIX ст. *Patent* – патент, *Scheck* – чек, *Budget* – бюджет, *Kolonisation* – колонізація; з японської мови *Judo* – дзюдо, *Aikido* – айкідо, *Ikebana* – ікебана, *Karate* – карате.

За останні десятиріччя виникли та прийшли у німецьку та українську мову такі інтернаціоналізми: *Computer* (англ.) – комп'ютер, *File* (англ.) – файл, *Server* (англ.) – сервер, *Modem* (англ.) – модем, *User* (англ.) – юзер, *Internet* (англ.) – інтернет, *Marketing* (англ.) – маркетинг, *Manager* (англ.) – менеджер, *Bob* (скор. у нім. мові від англ. *bobsleigh*) – бобслей, *Profi* (англ. скор. від *professional* – *profy*) – профі, *Popstar* (англ.) – поп-зірка, *Popmusik* (англ.) – поп-музика, *Rockoper* (англ.) – рок-опера, *Klip* (англ.) – кліп, *Stress* (англ., скор. від *distress*) – стрес, *Killer* (англ.) – кіллер.

Як і слова будь-якої розвинутої мови, інтернаціоналізми з часом змінюють своє значення. Так, словом *Chip* – чіп в англійській та німецькій мовах з початку позначався жетон для гри, зараз це слово в англ., нім. та укр. мовах використовується в електроніці: воно позначає напівпровідниковий кристал з інтегральною схемою у мікропроцесорі; у множині *Chips* – чіпси позначає певним чином приготовлену картоплю (у наш час з'являються чіпси і з інших продуктів). Термін *Logistik* (англ. *logistics*) – логістика перш був пов'язаний з розділом математики, який займається обґрунтуванням логіки математичними методами – зараз і з можливостями її конструювання, з інформатикою тощо.

Інтернаціоналізм *Alternative* (франц. *alternative* від лат. *alter* – один з двох) – альтернатива перш позначав необхідність вибору з двох взаємо виключних можливостей. У наш час слово розширило значення та уживається для позначення єдиного можливого варіанта чого-будь, а також у значенні

множини (більше ніж двох) варіантів. Прикметник *alternativ* – альтернативний також розширило значення. У німецькій мові воно пов'язане з середовищем існування – *alternative Lebensweise* – природній (здоровий) спосіб життя, пор.: *Alternativpartei* – одна з назв партії „зелених” у ФРН. В українській мові поширення набули словосполучення альтернативна медицина, альтернативна військова служба.

Безліч інтернаціоналізмів утворює термінологія. Терміни за походженням та призначенню в мові мають бути однозначними, вони фіксуються у словниках за певними галузями знань та техніки. При цьому варто знати, що відхилення від встановлених еквівалентів недопустиме. Наприклад: *Relativitätstheorie* – теорія відносності, *konventionelle Waffen* – звичайна зброя, *Software* – програмне забезпечення (за компонентами терміна можливий й інший переклад).

У багатьох випадках з однаковим значенням може уживатися як інтернаціоналізм, так і слово національної мови, наприклад: *Akupunktur* – акупунктура чи голковкалування, *Laser* – лазер чи оптичний квантовий генератор (ОКГ), *Absorption* – абсорбція чи поглинання, *Genesis* – генезис чи походження, процес утворення.

3.2. «Хибні друзі перекладача».

Основні труднощі виникають при перекладі нетермінів. За однакового чи подібного графічного оформлення інтернаціоналізми у різних мовах різняться у значенні, чи може бути випадкова подібність графо-фонетичного образу інтернаціоналізма та слова національної мови. Такі слова вводять перекладачів в оману і є джерелом перекладацьких помилок, тому вони називаються „хибні друзі перекладача”. „Хибні друзі перекладача” можуть повністю розходитися за значенням у МО та МП, збігатися в одному значенні та розходитися у інших, мати різну частотність уживання, стилістичний окрас та морфологічні категорії, наприклад роду та числа, причому морфологічні відмінності часто виконують смисло-розрізняльну функцію. Це пояснюється тим, що шлях слова з однієї

мови в іншу проходить через низку мов, які впливають на розвиток його значень, а також тим, що під впливом фоно-графо-морфологічної системи мови слово якоюсь мірою асимулюється.

Розглянемо деякі приклади відмінності семантики інтернаціоналізмів за повної графічної подібності.

Deputat n (лат.) – in Naturalien entrichteter Teil des Barlohnes: Die Gutsarbeiter erhielten Winterholz, die Grubenarbeiter Brauenkohlen auf Deputat. (Strittmatter)

Депутат – особа, яка обирається членом представительного органу влади (нім.: Deputierte m,f)

Intendant m (лат.→франц.) 1. Leiter eines Theaters oder Rundfunksenders; 2. mit weitgehenden Vollmachten (довірений) versehener Beamter des absolutistischen französischen Königtums. Поп.: „Ich muss eben mal eine alte Freundin aus Köln begrüßen – die Mutter unseres Staatstheaterintendanten, Sie wissen doch, des großen Hendrik Höfgen.“ – „Мені потрібно привітатися з моєю давньою подругою з Кельна – матір'ю директора державних театрів, ви ж знаєте великого Хендрика Хефгена.”

Інтендант – військовослужбовець офіцерського складу, який завідує питаннями інтендантської служби у військових частинах та закладах, які постачають до війська продукти харчування, обмундирування тощо.

Komik f (грец.) – überraschende, das Lachen erregende Wirkung einer Situation oder Handlung.

Комік – комічний артист (нім. Komiker m).

Lektor m 1. Lehrer an einer Hochschule für praktische Übungen in Sprache, Musik, Zeichnen; 2. wissenschaftlicher Mitarbeiter an einem Verlag, der die eingereichten Manuskripte prüft, begutachtet (висловлює думку; розглядає, обговорює) und bearbeitet.

Лектор – той хто читає лекцію.

Vinaigrette f (лат.→франц.) – mit Essig und Öl bereitete Kräutersoße.

Вінегрет – заправлений олією чи майонезом салат з овочів; розм. суміш різнорідних понять чи предметів (нім. *Mischmasch m, Durcheinander n*).

Epigraph n – *Aufschrift* (напис, заголовок; адреса), *Inschrift* (напис; епіграф), *Überschrift* (напис, заголовок, адреса на листі) (*auf einem Denkmal, z.B.*).

Епіграф – текст, що міститься автором перед усім художнім твором чи його частиною (нім. *Motto n*).

Слово *Drammaturg m* у німецькій мові втратило перше значення „автор” та спеціалізувалося у значення „literarisch-wissenschaftlicher Beirat bei Theaterleitung“ (завідувач літературно-репертуарною частиною). *Драматург* – автор драматичного твору позначається у німецькій мові словом *Drammatiker m*; *Drammaturgie f* – має значення: *Wissenschaft vom Drama und seiner Darstellung*; *Sammlung von Theaterkritiken*. *Драматургія* – 1. теорія, мистецтво будови драматичних творів; 2. сукупність драматичних творів якогось автора, народу, епохи.

Прикметник *elementar* має значення стихійний – *elementare Gewalten* (*Gewalt f* – влада, сила); дієслово *reklamieren* – означає заявити претензії (звідси *Reklamation f* – рекламація); українському дієслову *рекламувати* відповідає *Reklame machen*.

Випадки неповного співпадіння значення багаточисельні: у семантичній структурі інтернаціоналізма в одній з мов може бути відсутній один чи декілька лексико-семантичних варіантів, що входять до семантичної структури інтернаціоналізма у іншій мові. Наприклад, прикметник *diskret* (лат.→франц.) має значення: *taktvoll, rücksichtsvoll; unauffällig, unaufdringlich; verträulich, geheim*; спец.: *unstetig, interminierend*. В українській мові *дискретний* має лише одне спеціальне значення: переривчастий, той що складається з окремих частин.

Іменник *Offizier m* (лат.→франц.→нім.) має значення: *militär. Befehlshaber vom Leutnant bzw Unterleutnant an aufwärts; im Rang unmittelbar unter dem*

Kapitän stehender, für die Schiffsführung verantwortlicher; Schach: Bezeichnung für König, Dame, Turm, Läufer und Springer.

В українській мові *офіцер* – особа командного складу озброєних сил, а також міліції та поліції.

Іменник *Kostüm n* (лат.→франц.) – костюм, у німецькій мові позначає лише жіночий костюм (спідниця та жакет). Для позначення чоловічого костюма існує слово національної мови *Anzug m*.

Інтернаціоналізм *Meeting n* (англ.) має у німецькій мові значення: Zusammenkunft, Treffen; Versammlung, Kundgebung; Sporttreffen mit mehreren aufeinanderfolgenden Veranstaltungen. В українській мові слово *мітинг* спеціалізувалося у значення: збори для обговорення переважно політичних питань, які цікавлять суспільство (нім. Kundgebung f).

Reform f – Wiederherstellung oder erneuernde Umgestaltung eines Zustandes, einer Lehre; Umstellung.

Реформа – те саме значення.

Проте у складних словах як перший компонент слово *Reform f* має значення дієтичний, натуральний, м. б. вегетаріанський: Reformkost f – дієтична (вегетаріанська) їжа; Reformbrot n – дієтичний хліб; Reformbett n – матрац з волосся.

Interesse n – 1. Anteilnahme, Anziehungskraft, Neigung, Spannung; 2. Pl. – Zinsen (дохід, проценти).

Інтерес – 1-е значення.

Перекладацькі помилки мають місце і за наявності слів з подібним звучанням при різниці у етимології та графічному оформленні. Наприклад, німецьке *Prise f* (лат.→франц.) має такі значення: 1. mit Seekriegsmitteln weggenommenes Handelsschiff oder Gut; 2. kleine Menge (eine Prise Salz, Tabak), die man mit zwei oder drei Fingern fassen kann.

За звучанням та орфографії це слово близьке українському *приз*, яке є інтернаціоналізмом, проте пов'язане зі словом іншої орфографії та іншого

фонетичного образу *Prix m* (лат.→франц.) – нагорода, яка присуджується переможцеві змагань.

Інтернаціональні слова знаходяться під впливом тієї мовної системи, у яку вони інтегрувалися. Тому спостерігаються морфологічні розбіжності: в граматичному роді, здатності утворення множини. Пор.: *Votum n* – вотум, *Marketing n* – маркетинг, *Montage f* – монтаж, *Pomp m* – помпа, *Universität f* – університет та багато інших.

В окремих випадках граматичний рід відіграє смислорозрізняльну роль. Наприклад: *Etikett n* – *Warenkennzeichnung, Aufschrift, Preiszettel, Preisschild*; *Etikette f* – *Sitte, Förmlichkeit, Hofsitte*; *erstarrte Umgangsformen*.

У низці випадків спостерігається неспівпадіння у можливості утворення форми множини: *Information f* (Pl. – en) – інформація (лише однина), *Import m* (Pl. – e) – імпорт (лише однина), *Export m* (Pl. – e) – експорт (лише однина) та ін. наступний приклад покаже як це відображено у перекладі: *Nach meinen Informationen sind es fünfhundert gewesen...* (K. Mann) – *А я чув, що їх було лише п'ятсот.*

У деяких випадках число має смислорозрізняльну роль. Наприклад, *Effekt m* = ефект. Пор.: *Ihr Auftritt hatte großen Effekt gemacht.* – Її поява спричинило великий ефект. У формі множини *die Effekten* слово має такі значення: 1. речі, рухоме майно; 2. цінні папери; 3. розрізняльні знаки (на військовій формі). Пор.: *Was du an Effekten weniger erhältst, wird dir natürlich demnächsts in anderer Form ersetzt werden.* – Те що ти недоотримаєш речами, ...

Регулярні акцентологічні розбіжності спостерігаються у назвах осіб за професією, що закінчуються на -loge/-лог, -graf/-граф, -meter/-метр; у німецькій мові ці морфеми наголошені, в українській – ні: *Philológé* – філológ, *Geológé* – геológ, *Geográf* – геóграф, *Geométer* – геóметр тощо.

Використовуються такі способи передачі інтернаціоналізмів:

Транслітерація: *Animator* – аніматор, *Atom* – атом, *Moped* – мопед, *Marketing* – маркетинг, *Profi* – профі тощо.

Транскрипція є одним з найважливіших способів передачі інтернаціоналізмів особливо у тих випадках, коли мовою-джерелом є англійська чи французька: *Rendezvous* – рандеву, *Manager* – менеджер, *Chip* – чіп, *Trainer* – тренер, *Computer* – комп'ютер та ін.

У низці випадків використовується **уточнювальний, описовий переклад**: *Drammaturg* – завідувач літературно-репертуарною частиною театра; *Parkett n* – перші ряди партеру; *Parterre n* – задні ряди партеру або у іншому значенні – відкрита частина саду, що прикрашена клумбами геометричної форми у французькому стилі; або – клумба геометричної форми у французькому стилі; *die Passion* – страждання та смерть Христа. Деколи поєднуються два способи передачі, наприклад, транслітерація та переклад: *Popstar* – поп-зірка, *Rockoper* – рок-опера. Поширеним видом відповідників є т.з. гібридні форми, які складаються з інтернаціонального кореня/основи та афікса/афіксів національної мови: *sympatisieren* – симпатизувати, *Sympatie* – симпатія, *Passion* – пасія, *global* – глобальний, *familiär* – фамільярний, *Pomp* – помпа; можливе відсікання суфікса: *Protese* – протез, *Methode* – метод, *Virtuose* – віртуоз, *Anekdote* – анекдот та ін.

Джерелом помилок при передачі інтернаціоналізмів часто є завищена оцінка своїх знань перекладачем. Розглянемо приклад перекладацької помилки.

Деякі інтернаціоналізми позначають виміри ваги, довжини, об'єму та мають при цьому різні реальні значення. Це варто знати і враховувати не лише у випадках, коли потрібно передати відповідні точні данні, але й при передачі художньої прози: пор. приклад з роману Гюнтера де Бройна „*Preisverleihung*“: ... ein Mann groß, schwer, haarig. Seinem Gewicht wird zu zwei Zentnern nicht fehlen. – чоловік товстий, волосатий. Він важить не менше *двох центнерів*. Насправді герой роману не такий велетень. Справа у тому, що німецький центнер дорівнює 50 кілограмам, а не 100, як в Україні. У даному випадку перекладач, уживши інтернаціоналізм, помилився – варто було перевести два німецьких центнера у кілограми. Нагадаємо, що у Німеччині також уживається для позначення ваги слово *das Pfund*, що у Німеччині дорівнює 500 г., а в

Україні – 409,5 г. (У нім мові слово *das Pfund* має ще значення *Begabung f* – талановитість, здібність). Перекладач у кожному випадку має вирішити, чи можливо використовувати інтернаціоналізм такого роду чи варто передати реальну вагу.

3.3. Передача інтернаціоналізмів-аббревіатур.

Особливе місце серед інтернаціоналізмів посідають **інтернаціоналізми-аббревіатури**, які відносяться до галузі політики, дипломатії тощо. Вони передаються на українську мову по-різному.

Наприклад, **аббревіатури-акроніми**, які складаються з перших літер складного слова чи словосполучення, передаються першими літерами перекладеного словосполучення і тому часто мають іншу графічну та фонетичну форми ніж у мові оригіналі. Наприклад: OSZE – Organisation für Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa → організація з питань безпеки та співпраці у Європі → ОБСЄ; IWF – Internationaler Währungsfond → Міжнародний валютний фонд → МВФ (скорочення IWF у німецькій мові має також розшифровки: Institut für wirtschaftswissenschaftliche Forschung та Institut für den wissenschaftlichen Film); VAE – Vereinigte Arabische Emirate → Об'єднані Арабські Емірати → ОАЕ; SVI – strategische Verteidigungsinitiative (англ. strategic defensive initiative) → стратегічна оборонна ініціатива → СОІ.

У низці випадків українські аббревіатури-акроніми складаються з перших літер словосполучення мови-оригінала та входять до корпусу інтернаціональних аббревіатур: UNESCO – United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation → ЮНЕСКО (перша літера транскрибована); ОПЕК – Organisation of Petroleum Exporting Countries → ОПЕК. Деякі акроніми передаються транскрипцією літер: VIP або V.I.P. – sehr wichtige Persönlichkeit (vi:ai:'pi:) → ві ай пі, за використанням в українській мові латинського алфавіту VIP; PR – Public Relations → pi:'ar – піар (або переклад: зв'язки з громадськістю).

Отже, щоб не потрапити під вплив „хибних друзів перекладача”, необхідно користуватися різними словниками, не спираючись лише на власне

сприйняття слів, які здаються знайомими внаслідок подібності зі словами рідної мови.

(Рекомендовано такі словники: 1) „Wörterbuch der Abkürzungen“. Karl-Gieter Büntig in Zusammenarbeit mit Peter Ritter. Isis Verlagsgesellschaft AG Chur, Schweiz, 1994. 2) Duden. Bd.5, Dudenverlag, Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich.)

IV. ПЕРЕДАЧА СЛІВ-РЕАЛІЙ

4.1. Класифікація слів-реалій.

У перекладознавстві терміном „реалія” позначають слова, що називають специфічні предмети, явища, які пов’язані з побутом, історією, культурою певного народу. Також реалії визначають як „слова (та словосполучення), що називають об’єкти, які притаманні життю (побуту, культурі, соціальному та історичному розвитку) одного та чужі для іншого народу; як носії національного та/або історичного колориту, вони, як правило, не мають точних відповідників (еквівалентів) у іншій мові, а, відповідно, не підлягають перекладу на „загальних засадах” та вимагають особливого підходу.”

Переважно слова-реалії це іменники (у нім. мові часто складні іменники), інколи словосполучення, аббревіатури та, рідко, прикметники та дієслова, що походять з іменників-реалій (напр.: Giebel – гостроверхий дах → giebelig).

Реалії поділяються на: 1. предметний розділ; 2. місцевий розділ (за національною та мовною приналежністю); 3. часовий розділ.

Предметний розділ залучає усі боки існування побуту певного народу. Сюди належать:

а) **географічні реалії**: тундра, джунглі, степ, каньон; Hallig f pl. Halligen (халиги) – група людних островів у Північному морі; Watt n (ватт) – берегова смуга у Північному морі (навширшки 20 км), морське мілководдя, що затоплюється під час океанічних припливів; Warft, Wurte f (варфт, вурте) – штучні пагорби, на яких стоять будинки на халигах.

б) побутові реалії:

їжа: квас, борщ, галушки; Hackepeter m (хакепетер) – рублене м'ясо з прянощами, що уживається сирим; Tatar n (татар) – те ж, що й хакепетер, лише на порцію вилито сире яйце; Eintopf m (айнтопф) – густий суп з м'ясом, овочами (м.б. горохом, квасолею), уживається як перша та друга страва; Heurige m (хойріге) – молоде вино цього року (австр.); Mettwurst f (меттвурст) – копчена ковбаса з нежирного м'яса; Praline f (праліне) – шоколадна цукерка з начинкою; Pumpernickel m (пурпернікель) – житній хліб без кірки з солодким присмаком з жита грубого помелу; Streuselkuchen m (штройзелькухен) – плоский спечений виріб з начинкою чи без неї, який посипаний змішаними з цукром крихтами здобного тіста; kalte Ente f (кальте енте) – холодний крешон (суміш білого й шипучого вина з лимонним соком та цукром); Karpfen blau m (карпфен блау) – відварний короп, традиційна німецька страва на різдво та новий рік; Melange f (мелаже) – кава з молоком та взбитими вершками (австр.); Stelze f (штельце) / Eisbein n (айсвайн) – у Німеччині – свиняча ніжка та ін.

одяг: валянки, кімоно; Kittel m – китель; Schillerkragen m – відкритий великий білий комір, а-ля Шиллер; Uniform f – уніформа; Dirndkleid n – сукня яскрава чи у клітинку з широкою спідницею та фартухом; Tirolhut m – тирольський капелюх з пером (нім., австр.) та ін.

гроші, одиниці вимірів: Гроші: гривня, копійка; Groschen m (грош) – стародавня німецька срібна монета; Gulden m (гульден) – золота, пізніше срібна монета у Німеччині, Австрії та деяких інших країнах у XIII-XXI ст.; Taler m (талер) – стародавня німецька золота та срібна монета та ін. Виміри довжини та площі: метр, верста, сажень; Lachter f/n (лахтер) – близько 2 м; Rute f (руте) – 2,5-2 м; Morgen m (морген) – земельна міра, яка дорівнює 0,25-0,58 га; Zoll m (дюйм) – 2,2-3 см; Fass n (бочка) – стародавня міра об'єму рідини – у Баварії (пиво) = 17,1 л, у Лейпцігу (пиво) = 3,6 л, у Австрії (вино) = 5,8 л; Schoppen m (шоппен, кухоль) = 0,5 л пива чи вина. Міри сипучих речовин: Pfund n (фунт) = 500 г; Zentner m (центнер) = у Німеччині 50 кг; Doppelzentner m (доппельцентнер, австр.) = 100кг.

в) **архітектурні реалії:** Fachwerk n, Fachwerkhaus n, Fachwerkbau m (фахверк, фахверкнаус, фахверкбау) – у середньовічній архітектурі каркас молоповерхових будинків, що складається з системи будівельних елементів, що заповнені глиною, цеглою, камінням; Giebel m Giebelhaus n (гібель, гібельнаус) – вузький, сильно загострений догори фронтон; будинок з гостроверхим дахом; Dachreiter m (дахрайтер) – башта на даху; Reihnhaus n – будинок, що складається з секцій, які мають свій вхід та номер.

г) **титули, звання:** цар, король, шах; Herzog m (герцог) – у давніх германців військовий ватажок племені, у середньовіччі – крупний феодал, з кінця середньовіччя – один з найвищих дворянських титулів; Kaiser m (кайзер) – германський імператор; Junker m (юнкер) – крупний землевласник з дворян; Geheimrat m (гехаймрат) – таємний радник тощо.

д) **партії, громадсько-політичні рухи:** віґи, торі; Sozialdemokratische Partei f – соціал-демократична партія; Christlich-Demokratische Union f – Християнсько-Демократичний Союз.

е) **військові реалії:** орда, сотня, курінь; Reichswehr f (рейхсвер) – назва озброєних сил Німеччини (1919-1935 рр.); Wehrmacht f (вермахт) – озброєні сили фашистської Німеччини; Bundeswehr f (бундесвер) – озброєні сили ФРН.

ж) **адміністративно-територіальні одиниці:** губернія, область, район, штат; Gemeinde f (гемайнде) – спільнота, низова адміністративно-територіальна одиниця Німеччини (Австрії, Швейцарії); Land n – земля; Bezirk m – округ.

з) **фольклорні реалії, іграшки, ігри, танці, жанри, культурні та культурно-історичні реалії:** Котигорошко, сірий вовк, неваляшка, билина, Лавра, Ермітаж, „Енеїда”; Troll m (троль) – гном, гірський дух в германській міфології; Heinkelmannchen n (хайнцельменхен) – домовий, добрий домашній дух в німецькій міфології; Isegrim m (ізеґрим) – вовк, персонаж казок; Walpurgisnacht f (вальпургійова ніч) – в германській середньовічній міфології ніч з 30 квітня на 1 травня. День Св. Вальпургії – час щорічного шабашу відьом на верхівці Броккен, коли вони збиралися з іншою нечістю навколо сатани, щоб завадити приходу весни; Hampelmann m (хампельман) – іграшка у

вигляді маріонетки, у якої руки та ноги рухаються мотузками; Gartenzwerg m (садовий гном) – розмальована фігурка гнома для прикрашання саду; Lorelei f (Лорелей) – русалка у німецькій народній легенді; Schwank m (шванк) – жанр німецької середньовічної літератури; Kalendergeschichte f – коротке оповідання з комічним змістом та повчанням; Ländler m (лендлер) – народний парний танок (нім., австр.); Zwinger m (Цвінгер) – картинна галерея у Дрездені; Erntedankfest n – свято врожаю; Oktoberfest n (октоберфест) – пивний (баварський) фестиваль тощо.

Місцевий розділ. Реалії у найзагальнішому вигляді можна розглядати у площині національної приналежності: реалії німецькі, українські, англійські та ін. та у відношенні пар мов – внутрішні для МО та зовнішні для МП. Отже, місцевий розділ дуже важливий, перш за все, у теорії та практиці перекладу.

Часовий розділ зумовлено фактом зв'язку слова-реалії з денотатом за місцем та часом. Деякі реалії з часом перетворюються на історичні та утворюють у контексті так званий часовий та історичний колорит. Так, історичними стали такі реалії українського народу: десятина, верста, унтер-офіцер, Червона Армія, Радянський Союз та багато інших. Для німецької мови – історичними стали деякі реалії загальної історії німецького народу, наприклад, Kurfürst m (курфюрст), Markgraf m (маркграф); реалії, що відносяться до періоду фашизму: Kristallnacht f – кришталева ніч, Sturmbahnführer m (штурмбаннфюрер), Nazi m (наці), Hitlerjugend f (гітлерюгенд), SS, SA та ін. Утворення реалій та їхнє перетворення у реалії історичні – живий, постійний процес. Як один з останніх прикладів можна навести колишню грошову одиницю Німеччини *die Marke*, яка після введення *євро* стала історичною реалією.

Деколи реалії зникають, потім знову повертаються до життя народу та його мову. Наприклад, після Жовтневої революції 1917 р. у Росії в армії були скасовані звання солдат, офіцер та ін. та замінені на слова червоноармієць, командир та ін. Після реформи Червоної Армії 1943 р. ці звання були відновлені. Див. також реалії рада, губернатор до радянської влади та після

радянський час. Отже, ці реалії є часовими реаліями різних періодів історії, що варто враховувати при перекладі.

4.2. Способи передачі слів-реалій на іншу мову.

1. Повна транслітерація: Herzog – герцог, Kanzler – канцлер, Skat – скат, Oktoberfest – октоберфест.

2. Транслітерація іншомовного кореня з використанням афіксів згідно правил словотворення та морфології МП: Nazi – нацист, Gestapomann – гестаповець, Marke – марка, Kegeln – кеглі, Uniform – уніформа.

3. Транскрипція: Würstchen – вюрстхен, Ländler – лендлер, Werhrmacht – вермахт. Транслітерація та траскрипція є способами передачі реалій, які формально виключають перекладацькі помилки. Проте, використовуючи ці способи у текст перекладу вводиться невідоме слово, яке не співвідноситься читачем з певним денотатом, або складає лише приблизну уяву про предмет чи поняття. І якщо контекст на розкриває значення реалії, додатково потрібно використовувати пояснення (найчастіше у зносках). Наприклад: Ländler – лендлер¹, Werhrmacht – вермахт, Grünes Gewölbe – Грюнес Гевьольбе (Німецький народний танець; Озброєні сили нациської німеччини; Дослівно – Зелене склепіння – Музей художньої промисловості у Дрездені). Отже, також при використанні цих способів необхідно володіти фонофою інформацією.

4. Калькування, тобто заміна морфем одного слова чи частин словосполучення їхніми еквівалентами у МП. Наприклад: Staatsrat – Державна Рада, Museeninsel (музей у Берліні) – Острів Музеїв, Sandmännchen – піщана людинка, Kristallnacht – криштальна ніч та ін. Кальки також часто потрібно пояснювати. Напр., калька Sandmännchen – піщана людинка не розкриває значення реалії. Варто вказати, що „піщана людинка” – казковий персонаж; він

ніби сипле діткам у вічі пісок, вони їх труть та засинають. Реалія періоду фашизму *Kristallnacht* – криштальна ніч: ніч 9 листопада 1938 р., коли нацисти спалили 177 синагог, 7500 магазинів, що належали євреям, та відправили тисячі євреїв до концтабору. Поетичним словосполученням позначено ніч страшних злочинів, і це необхідно пояснити у посиланні. В окремих випадках калькування формально можливе, проте його застосування було б помилковим. Напр., реалія *Fachwerk* (будинок певної конструкції) за безпосередніми складовими можна було б неправильно передати як „якісний виріб” (зроблений спеціалістом), *Rosenkranz* – „вінок з троянд” (таке значення можливе), проте як реалія – чотки та ін.

5. Переклад найчастіше супроводжується додаванням слова/слів. Напр.: *Sturm und Drang* – Рух бурі і натиску (у нім. літ. Епоха „Бурі і натиску”); *Polterabend* – вечір на передодні вінчання, *Freie Deutsche Jugend* – Союз вільної молоді Німеччини. У деяких випадках переклад може бути джерелом помилок. Напр.: *kalte Ente* – крешот, *Karpfen blau* – відварний короп, *kalte Platte* – нарізані ковбасні вироби чи бутерброди.

6. Описовий переклад. При використанні описового перекладу розкривається зміст реалії (слово „переклад” у цьому випадку ужито умовно). Правильний описовий переклад можливий лише у випадку, коли перекладач володіє необхідною країнознавчою інформацією та має чітке уявлення про предмети та явища, які позначають слова-реалії. Напр.: *Stollen m* – різдвяний довгий пиріг з родзинками, миндалем, марципаною, вкритий білою глазур’ю; *Büttenrede* – промова під час карнавальних постанов на масленицю, що промовляється з бочки чи трибуни. На практиці перекладачі художніх текстів по-різному оцінюють функцію реалій у тексті та, відповідно, по-різному передають їх засобами МП. Розглянемо уривки з двох перекладів поеми М.В. Гоголя „Мертві душі”: ...чолов’яга з ...пузом, схожим на той велетенський самовар, у якому вариться *сбитень* для промерзлого ринку... 1) ...ein ...Bauer mit

...einem Bauch, der jenem riesigen *Samowar* ähnlich sah, in dem man *Sbitten* für einen ganzen durchfrorenen Markt kocht... 2) ...und einem Bauch von so gewaltigem Umfange, wie eine *Teemaschine*, in der das *Würzgetränk* für einen ganzen Wochenmarkt bereitet wird... Перший перекладач використав прийом транслітерації і таким чином спробував передати національний колорит. Другий перекладач, застосувавши пояснювальний спосіб передачі реалій, цей колорит зняв. Проте, другий переклад демонструє ще один спосіб передачі реалій засобами МП – за допомогою утворення семантичних неологізмів, тобто слів, що передають значення іншомовної реалії: *Teemaschine*, *Würzgetränk*. Пор. також: валянки – *Filzschuhe*, галушки – *Mehlklöße*, гопак, козачок – *Kosakentanz*, трійка – *Dreigespann*, голубці – *Kohlrouladen* (*Krautwickel*).

Специфічні асоціативні реалії – фольклорні та літературні алюзії, які також є важливою складовою фонових знань. У цьому випадку головним завданням перекладача є розпізнати ці алюзії, тому що їхнім джерелом є, переважно, відомі тексти. Напр., у оповіданні Г. Бея „*Es wird etwas geschehen*“ герой навмисне наводить відому цитату з трагедії Гете „*Faust*“, для того щоб показати свою старанність: „*Ich kenne das Wort Feierabend nicht mehr – an meinem fünfzehnten Geburtstag strich ich es aus meinem Vokabular, denn am Anfang war die Tat.*“ Ця читата широко відома як перифраза початку Євангелія від Іоанна: „*Im Anfang war das Wort*“ – „*На початку було слово*“. Тут присутній один нюанс: герой роману помиляється у вживанні прийменника (замість *in* – *an*), тому його фразу варто перекласти „*з початку було слово*“. У романі Ульриха Пленцдорфа „*Legende vom Glück ohne Ende*“ також знаходимо цитату з „*Фауста*“: „... sondern hat sie gefragt: „*Schönes Fräulein darf ich's wagen Arm und Geleit ihr anzutragen?*“ Dem Mädchen ist vor Schreck die Zigarette aus der Lungen Spatze gefallen. Sie verstand kein Wort. Woher sollte sie auch Bildung haben bei dem Wanderleben? Abgesehen davon war sie dumm. Sie durfte nie viel sagen. Das gehörte zu ihrer Rolle. Stumm und schön. Paul hat sie einfach gefragt: „*Wollen wir zusammen ausgehen?*“ Das verstand sie...“ У цьому уривку є вказівка на цитування: дівчина не була освіченою, цитата відрізняється за формою та

стилю від оточуючого контексту та, зрештою, *Paul hat sie einfach gefragt*, його запитання повторює смисл цитати.

У деяких випадках реалії не лише створюють національний, часовий колорит, а й виконують у тексті ускладнену функцію. Вони показують обізнаність автора щодо традицій, історій та мови певної місцевості і підкреслюють, що ці слова є реаліями різних епох певного народу.

При передачі реалій застосовуються також індивідуальні нестандартні творчі рішення. Проте, варто відмітити, що у практиці перекладу відчувається у наш час тенденція передавати реалії переважно шляхом транскрипції та транслітерації. Ці два прийоми універсальні, оскільки не мають обмежень, проте функціонально вони є не завжди адекватними, тому що виділяють реалію у тексті перекладу, чим приділяють їй більшу увагу ніж в оригіналі, де вона уживається як звичайне відоме слово. В результаті виникає т. з. „креолізація тексту” (змішання елементів двох культур), і читач сприймає текст саме як переклад. Пор.: Назвіть ваше прізвище та звання! – Цибула, Ервін, поліцайобермейстер, пане хаупткомісарє. (В.Шмиц. Коричневий слід.)

При передачі реалій необхідно враховувати жанр тексту. Напр., у казках, що відображають національну особливість, етнографічних працях, розповідях про мандрівки до інших місцевостей та країн реалії природні та необхідні – їх потрібно передати максимально точно. У інших текстах можна використовувати т.з. гіпо-гіперонімічний переклад, при якому слово-реалія МО, що позначає видове поняття, передається словом МП, що позначає поняття родове: Krapfen – пиріжок, Schnaps – спиртне, Schlackwurst – ковбаса, Prillecke (пиріжок, смажений у топленому маслі та посипаний цукром) – пончик, смажений пиріжок тощо. Таким чином, текст перекладу не обтяжується невідомими читачеві словами. Для уточнення значення слів-реалій необхідно використовувати тлумачні та енциклопедичні словники.

V. ПЕРЕКЛАД НІМЕЦЬКИХ СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

У німецькій мові словоскладення є провідним способом словотворення. Значна частина словникового складу німецької мови – складні слова. Більшість з них – іменники.

Специфіка німецьких складних іменників полягає у тому, що вони є не лише засобом номінації предметів та явищ (Schreibtisch, Rundgang, Teekanne, Rennpferd, Kühlschrank та ін.), а й здатні виражати різноманітні логіко-семантичні відношення, тобто можуть виражати відношення, що передаються вільним словосполученням.

Отже, складний іменник у німецькій мові є ніби двоприродним утворенням, що виконує лексичні та синтаксичні функції.

Синтаксичний характер складних іменників виявляється у легкості та простоті їхнього утворення у процесі мовлення для вираження різноманітних смислових відносин. При цьому, характер цих взаємовідносин формально не виражається і в одних випадках є зрозумілим з семантики безпосередньо-складових (БС), тобто з внутрішнього контексту, напр.: Sommernacht, Balkontür, Fluchtversuch, Begleitmusik та ін. У інших випадках для правильної семантизації складного іменника необхідний зовнішній контекст. Пор.: „Ich soll bei Kimpels leere Kartoffelsäcke ausborgen gehen.“ (Strittmatter) – „Мені наказують сходити до Кимпелів та взяти у них мішки з-під картоплі.”

„Man hat's vergessen. Den Kartoffelsack hat man ihm abgenommen.“ (Strittmatter) – „Ні, забули. Збрали мішок з картоплею та відпустили.”

Деколи автори пояснюють у тексті значення створених ними складних іменників, якщо це неможливо однозначно вивести зі значень БС. Напр.: Man saß im „Landschaftszimmer“, im ersten Stockwerk des weitläufigen alten Hauses in der Mengstraße, das die Firma Johann Budenbrook vor weniger Zeit käuflich erworben hatte und das die Familie noch nicht lange bewohnte. Die starken und elastischen Tapeten, die von den Mauern durch einen leeren Raum getrennt waren, zeigten umfangreich Landschaften... (Th. Mann)

Після першого згадування та пояснення слово „Landschaftszimmer“ багато разів уживається у романі як знайоме та зрозуміле.

Зрозуміло, що словники німецької мови не можуть охопити усі складні іменники, кількість яких неможливо визначити та перелічити, оскільки вони утворюються постійно на рівні мови у процесі номінації, та на рівні мовлення у процесі індивідуальної мовленнєвої творчості.

Тому переклад німецьких складних іменників є часто складною перекладацькою проблемою, яку необхідно вирішувати індивідуально, без допомоги словника.

Через розбіжності у інтенсивності використання та характер словоскладення у німецькій та українській мовах для практики перекладу важливі два висновки: 1) складним іменникам, що належать до лексичного складу німецької мови, в українській мові можуть відповідати не лише складні іменники; 2) складним іменникам німецької мови, що утворюються спонтанно у мовленні, в українській мові немає формально-граматичного відповідника у формі складного слова, відповідно, вони передаються на українську мову різними структурами.

Особливий інтерес та особливі труднощі викликають для перекладу авторські складні іменники, що пов'язані з індивідуальним стилем письменника.

5.1. Лексико-граматичні відповідники складним іменникам з субстантивним першим елементом.

Значно менша інтенсивність словоскладення в укр. мові є причиною того, що лише незначній частині німецьких складних іменників в укр. відповідає також складний іменник.

Можна виділити декілька структурно-семантичних груп.

Чітко виділяється група складних іменників, другий компонент яких – віддієслівний іменник з так званою нульовою морфемою або з суфіксом –ung. При цьому відношення між БС суб'єктні або об'єктні: Schneefall – снігопад;

Weltanschauung – світосприйняття; Erdableitung – заземлення; Erdbeobachtung – наземне спостереження та ін.

Другу групу складають німецькі складні іменники, другим компонентом яких є абстрактні іменники переважного жіночого роду: Lebensfreude, -lust – життєрадість; Zahlungsfähigkeit – платіжоспроможність; Gastfreundschaft – гостинність; Frostresistenz – морозостійкість та ін. В укр. мові відповідником є модель іменників жіночого роду на –сть, а також модель іменників середнього роду на -ство/-цтво зі значенням стану, якості, промислу.

Деколи складні іменники української мови відповідають німецьким складним іменникам, що позначають особи за професією: Bergmann – рудокоп, Schweinehirt – свинопас, Pferdeführer – коневід та ін. Проте ця група мало чисельна, оскільки українська мова за допомогою суфіксів позначає особи за професією переважно похідними іменниками.

5.2. Відповідники німецьким складним іменникам – кореневі та похідні слова.

У формально-граматичному відношенні українські суфіксальні іменники найбільш близькі німецьким складним іменникам з так званими напівсуфіксами (-mann, -frau, -person; -werk, -zeug та ін.). Розглянемо, наприклад, відповідники німецьким складним іменникам з другим компонентом –mann: Seemann – моряк, Bootsmann – човняр, Kaufmann – купець, Landsmann – земляк.

Похідні та кореневі іменники відповідають цілій низці німецьких складних іменників з другими компонентами – повнозначними словами. Можна виділити декілька семантичних груп:

1. Іменники, що позначають особи за професією: Untersuchungsrichter – слідчий, Marinemaler – мариніст.

2. Іменники, що позначають різноманітні будівлі для людей та тварин: Pferdestall – конюшня, Krankenhaus – лікарня, Wirtshaus – трактир, Fremdenheim – пансіон, Gasthaus – готель.

3. Іменники, що позначають різноманітні місткості, посуд: Kaffeekanne – кавоварка, Seifenschale – мильниця, Salzfass – солонка, Aschenbecher – попільничка.

4. Іменники, що позначають частини тіла та органи людини: Wangenknochen – скули, Handgelenk – зап'ястя, Zahnfleisch – десна, Augenlid – повіка.

5.3. Відповідники лексичним німецьким складним іменникам – словосполучення «прикметник + іменник».

Однією з особливостей української мови у порівнянні з німецькою є широкий розвиток відносних прикметників. Відносний прикметник, як і перший компонент складного іменника, вказує на відношення не до конкретного предмета чи поняття, а до предмета чи поняття загалом – як до сукупності певних ознак та властивостей. Тому словосполучення „відносний прикметник + іменник” (де іменник має родове значення) може володіти й номінативною функцією. Відповідно, словосполучення „відносний прикметник + іменник” є закономірним відповідником німецькому складному іменнику лексичного типу. Пор.: Kindergarten – дитячий садок, Landkarte – географічна карта, Gedenktafel – меморіальна дошка, Kaufpreis – купівельна ціна.

Словосполучення „відносний прикметник + іменник” є провідним способом перекладу складних іменників синтаксичного типу, що виражають відношення предмета до матеріалу, місця, часу як один з його ознак. Напр.: Glastür – скляні двері, Samtmütze – оксамитовий капелюх, Mittagshimmel – полуденне небо (сонце), Bergsee – гірське озеро, Waldtiere – лісні звірі.

Складні іменники синтаксичного типу, що виражають низку інших відношень як один з ознак предмету, також перекладаються на українську мову словосполученням „відносний прикметник + іменник”, напр.: Sonnentage – сонячні дні, Geschäftsverbindungen – ділові зв'язки, Todesschrecken – смертельний жах та ін.

Словосполучення з прикметниками з суфіксами –яче/-яча/-ячий, що мають значення „притаманний кому-небудь, типовий для кого-небудь” використовується для перекладу групи складних іменників, що вказують на клас іменників, яким притаманні якісь якості. Напр.: Kuhaugen – коров’ячі очі, Affenfratze – мавпяча морда, Hühnerbrust – курячі груди, Kuhkopf – коров’яча голова, Schweinsaugen – свинячі очі.

Отже, словосполучення „прикметник (переважно відносний) + іменник” відповідає цілій низці німецьких складних іменників лексичного типу, а також є найпоширенішим способом перекладу синтаксичних складних іменників, що містять вказівку на відношення до матеріалу, часу, місцю та ін. як одну з ознак предмета чи поняття.

5.4. Переклад німецьких складних прикметників.

Як і складні іменники, за типом зв’язку між компонентами складні прикметники поділяються на сурядні та підрядні. Сурядні складні прикметники можуть складатися з двох та більше основ, які однаковою мірою беруть участь у формуванні значення композита та однаково наголошені. При перестановці компонентів значення цілого, за винятком окремих випадків, не змінюється, наприклад: polnisch-ukrainische (ukrainisch-polnische) Grenze, проте deutsch-ukrainisches або ukrainisch-deutsches Wörterbuch (перестановка неможлива).

У означальних складних прикметників між компонентами існують різні логіко-семантичні зв’язки. Перший компонент позначає другий. Першим компонентом найчастіше є основи іменників (kreisrund – круглий, handgroß – з долоню, gastfreundlich – гостинний, sündenmüde – страшенно втомлений), прикметників (gelbledern – з жовтої шкіри, blauseiden – з синього шовку, blassblau – блідо-блакитний), рідкіше прислівника, дієслова (hochdeutsch – верхньонімецька; літературна німецька, tiefschwarz – сильно чорний, bügelfrei – той що не мнеться, lachfertig – готовий засміятися). Другим компонентом може бути не лише прикметник, а й дієприкметник: oftbenutzt – часто уживаний,

gutgestimmt – добре визначений, lebensatmend – дихаючий життям, weißglühend – розпечений до білого, schweißtiefund – весь у поті.

За способом утворення виділяють також складно-похідні прикметники. Вони утворюються шляхом взаємодії двох словотворчих процесів: словоскладення та суфіксації, тобто до складної основи додається один з суфіксів прикметників -ig, -isch, -en, -lich. Найчастіше такі прикметники утворюються з словосполучень: fremdsprachig – fremde Sprache, frühzeitig – frühe Zeit, unterirdisch – unter der Erde та ін.

В українській мові також поряд з афіксацією використовується словоскладення: сурядні – біло-рожевий, жовто-блакитний, науково-технічний, глибоко-проникливий, рівновіддалений; підрядні – морозостійкий, світло-зелений, яскраво-червоний, двосторонній, п'ятикутний, загальноприйнятий, правдоподібний, всесильний, напівмертвий; суфіксально-складні – добросусідський, щоденний, щотижневий, мікрохвильовий та ін.

Часто компоненти німецьких складних прикметників мають еквіваленти в українській мові, проте їх неможна безпосередньо з'єднати в складне слово. Відповідниками німецькому прикметнику є різноманітні синтаксичні конструкції, наприклад: blauwollen – з синьої шерсті, teppichrote Treppe – сходи, що вкриті килимом та ін.

Серед логіко-семантичних відношень між компонентами складних прикметників слід у першу чергу назвати різноманітні відносини порівняння, пор.: schneeweiß, blütenweiß, schwanenweiß, rostrot (червоний як іржа), aschgrau, rapsgrün, berggrün u. a. Сюди ж відносять метафоричні авторські утворення, пор.: Das sind die dunstgrauen, die nebelgrauen, die weltgrauen Zeiten... (Borchert, Die Elbe).

Велика кількість складних прикметників виражають інтенсивність ознаки, кольору: hellgrün, schwerkrank, dunkelrot.

Між компонентами складних прикметників можуть відбуватися причинно-наслідкові відносини: frosthart, tränennass, schlafschwer, sonnenwarm. Пор.: Sie hocken auf dem steinkalten Brückengeländer und am ... Kanal entlang auf

dem *frostharten* Metallgitter. (Borchert) (Вони сидять навшпильках на перилах мосту та на морозостійкій металевій сітці, що протягнута уздовж каналу)

Сурядні складні прикметники переважно перекладаються на українську мову також сурядними складними прикметниками, причому зберігається порядок послідовності компонентів. Напр.: (1) ... blickte aus ihren *graublauen* Augen angestrengt nachdenkend... – ... і напружено вдивляючись в порожнечу *сіро-блакитними* очима... (2) Schnee auf den *schwarzgrünen* Zweigen – Сніг на чорно-зелених гілках (3) ... sie stammte großväterlicherseits aus einer *französisch-schweizerischen* Familie... – вона за дідом походила з *франко-швейцарської* сім'ї...

Аналогічно: grauweiße Decke – сіро-біла ковдра, goldbraune Augen – золотисто-карі очі, хоча можлива й перестановка компонентів в перекладі: populär-wissenschaftlich – науково-популярний.

Означальні складні прикметники перекладаються з використанням слів, словосполучень, розгорнутих синтаксичних конструкцій. Серед відповідників складні прикметники зустрічаються рідко, переважно вони зафіксовані словниками: feuerfest – вогнестійкий, friedliebend – миролюбний, schmalstirnig – вузьколобий та ін.

Означальні складні прикметники, що виражають порівняння, найчастіше перекладаються порівняльною конструкцією із сполучником „як”: turmhoch – високий як вежа, teerdunkel – чорні як дьоготь, mausgrau – сірий як миша, blutrot – червоний як кров та ін.

Об'єктні відносини часто виражають складні прикметники, другим компонентом яких є дієприкметник (перший чи другий), тому закономірним способом перекладу є дієприкметникові звороти або конструкції з особовою формою дієслова. Пор.: (1) Wieder sah er dies *angstverzerrte* Gesicht... – Знову це спотворене жахом лице... (2) Reitweiber..., die...das ungesattelte *augenrollende* Pferd bespringen. – Вершниці, що заплигують на ... *косячих оком* неосідланих коней... (3) Seine Beine trugen ihn langsam, mechanisch in die Nähe der *eфеubeklecksten* Villa. – Він повільно, механічно йшов у бік місцями *зарослою*

плющем вілли. (4) ... sie las den *hoffnungsweckenden* Slogan. – Вона читала надаючий сподівання слоган. (5) Der Propagandaminister bekam ein *hassverzerrtes* Gesicht... – Обличчя міністра пропаганди *перекосилося від злості*. (6) Sein Anblick war *mitleiderregend*. – Вигляд його *викликав жалість*.

Можливий переклад прийменниковими словосполученнями. Пор.: Er saß, sah vor sich hin auf die *kaffeeübertropfte* grauweiße Decke... – Дивлячись на брудно-білу скатертину, всю у плямах від кави; Ich würde *ofenwarmes* Brot kaufen... – Я купив би *теплий, щойно з печі* хліб; Sie hatten einen *hungerschwachen* Alten, dem schlecht geworden war, an die Luft getragen – Вони винесли на повітря *послабленого від голоду* старого, якому стало зле.

При перекладі прикметників, що містять характеристику за часом, використовуються переважно два прийоми: переклад кожного компонента самотійним прикметником (1-3) та заміна частини мовлення (4). Пор.: (1) Das ist das Buch unserer Einsamkeit auf *nachttoten* Straßen – Це книга нашої самотності на *мертвих нічних* вулицях. (2) Kein Schwarz war so schwarz wie die Finsternis um die weißen Lampen der *nachtleeren* Bahnsteige – І ніяка чорнота не була настільки чорна, як темнота навколо ліхтарів на безлюдних нічних перонах. (3) Das sind die *novembernächtigen* Lokomotivenschreie... – ці *нічні листопадні* крики локомотивів... (4) Sein gelbes Gesicht sah nicht gut aus im *nachtweißen* Schnee. – Його жовте обличчя негарно виглядало у *нічній білизні* снігу.

Розглянуті способи перекладу складних прикметників безперечно не охоплюють усі можливі варіанти, вони лише демонструють їхню багатогранність та необхідність враховувати контекстуальні зв'язки, що актуалізують семантику лексичних одиниць, які перекладаються.

ТЕКСТИ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ (TEXTE ZUM ÜBERSETZEN)

TEIL I

Text 1: Make-up: lieber weniger als zu viel!

Viele Mädchen benutzen regelmäßig und selbstverständlich Make-up. Die meisten wissen genau, was ihnen steht. Schminkfehler, wie zu dick aufgetragene, grelle Farben, finden sie peinlich. Sie wollen gut aussehen und haben Spaß am Schminken.

Vicky, 15: Vicky hat sich zum ersten Mal geschminkt, als die anderen Mädchen in ihrer Klasse damit anfangen. Zuerst war es nur Wimperntusche. Dann wurde es immer mehr. Heute trägt Vicky Kajal, Wimperntusche und ein bisschen Lidschatten auf, wenn sie zur Schule geht. Sie bevorzugt dunkle Farben – ihrem Hauttyp entsprechend. Abends kommen Gelglitzer und Lipgloss hinzu. Lippenstift, findet sie, schmeckt ekelhaft und sieht nicht besonders gut aus. „Heute merke ich den Unterschied, wenn ich einmal nicht geschminkt bin. Ich kann es nicht beschreiben. Ich fühle mich ohne Make-up einfach ein bisschen nackt im Gesicht“, verrät sie. Manchmal hat sie auch Lust, sich anders zu schminken. „Meistens sieht das Ergebnis aber nicht gut aus“, stellt sie dann fest. „Vieles, was man in der Zeitung sieht, lässt sich einfach nicht so perfekt nachmachen!“ Schminkfehler findet sie „oberpeinlich“.

Text 2: (Fortsetzung) Make-up: lieber weniger als zu viel!

Caroline, 15: „Es gibt Menschen, die sind so schön, die brauchen kein Make-up!“ Für Caro zählt vor allem die Ausstrahlung. „Wer kein Selbstbewusstsein hat, kann sich schminken, wie er will. Wahre Schönheit kommt von innen“, findet sie. Zum ersten Mal geschminkt hat sie sich mit Sieben. „Ich hab’ es aber nur vor dem Spiegel ausprobiert. Meine Mutter hatte nichts dagegen“, erinnert sie sich. Erst mit 12 Jahren begann sie Wimperntusche und Puder vor der Schule aufzutragen. „Schwarze Wimpern finde ich einfach schön. Aber eigentlich brauche ich das auch nicht. Es ist zur Routine geworden“, begründet sie ihre Gewohnheiten. Fünf Minuten braucht sie zum Schminken. Mehr Zeit hat sie auch gar nicht! Denn extra früher aufstehen kommt für sie nicht in Frage. – Wie gefallen ihr Jungs mit Make-up? „Gut!“ antwortet sie spontan. „Ich hab’ nichts dagegen, wenn sich Jungs die Augen schminken und die Fingernägel lackieren. Die haben ihren eigenen Stil und es ist ihnen egal, was die anderen sagen“, begründet sie ihre Meinung. Bei sich selbst achtet sie darauf, dass das Make-up zu ihr passt, nicht übertrieben wirkt und – ganz wichtig – dass sie sich damit wohl fühlt.

(Juma 2/2001, S. 10–11)

Text 3: (Fortsetzung) Make-up: lieber weniger als zu viel!

Hannah, 16: „Es gibt Tage, da mag ich überhaupt kein Make-up an mir leiden. Zum Beispiel, wenn ich gut gelaunt bin und mich gesund fühle. Dann finde ich es schön, wenn ich gar nichts im Gesicht habe.“ – Hannah, blond, blauäugig, sportlich, hält sich eher für den natürlichen Typ. Und das ist es auch, was sie an anderen Menschen schätzt: Natürlichkeit und ein dementsprechend natürliches Aussehen. Zur Schule geht sie schon mal ungeschminkt oder benutzt ganz wenig Make-up. Abends sieht es anders aus. „Wenn ich abends weggehe, macht es mir manchmal richtig Spaß, eine halbe Stunde vor dem Spiegel zu stehen und etwas auszuprobieren.“ Das Ergebnis fällt direkt auf. „Oh, Hannah, du bist ja geschminkt“, ahmt sie die Reaktion der anderen nach. Ob man mit Schminken den Typ verändern kann? „Auf jeden Fall!“, meint Hannah. „Manchmal sieht es aber auch schlechter aus.“ Die Frage „Make-up – ja oder nein?“ entscheidet Hannah jeweils nach Stimmung und Situation. Diktieren lässt sie sich nichts.

Text 4: (Fortsetzung) Make-up: lieber weniger als zu viel!

Marie-Sophie, 15: Marie-Sophie möchte vor allem natürlich aussehen. Für die Schule schminkt sie sich selten. Abends, wenn sie ausgeht, beschränkt sich ihr Make-up auf Wimperntusche, Lidschatten und Lipgloss. Angemalte, grelle Lippen mag sie nicht; das sieht zu maskenhaft aus, findet sie. Ihren Typ versucht sie mehr durch die Kleidung und Schmuck zu betonen. „Ich habe eine Freundin, die hat ganz große blaue Augen; wenn sie die dunkel schminkt, kommen sie gut zum Vorschein. Nur ich kann das nicht tragen, weil ich kleine Augen habe. Bei Make-up kommt es immer auf den Typ an“, erklärt sie. Besonders gut findet sie helle und pastellfarbene Töne, denn die stehen ihr am besten. Ihre Lieblingsfarbe? Das ist ein zartes Rosa. So, wie es gerade auf ihren Finger- und Fußnägeln schimmert.

Text 5: (Fortsetzung) Make-up: lieber weniger als zu viel!

Sandra, 20: Wer Sandra in die Augen schaut, weiß, wie schön ihre dunkelbraunen Augen sind! Kein Wunder, dass sie diese abends gern mit dunklem Lidschatten

betont. „So kommen sie noch besser heraus“, findet sie. Für Sandra gehört Schminken zum Beruf. Sie wird Friseurin. Das Geschäft, in dem sie arbeitet, hat eine große Kosmetikabteilung. Dort schminkt sie viele ihrer Kundinnen. Bei der Wahl des Make-ups achtet sie sorgsam auf den Anlass, die Kleidung, den Typ und die Frisur der Kundin. „Bei Make-up kann man mit wenigen Mitteln viel erreichen. Es kann aber auch schnell übertrieben werden. Beispielsweise, wenn ich die Haare hoch toupiere und auch noch die Augen hervorhebe“, glaubt sie. Sandra möchte einmal Maskenbildnerin werden. Sie experimentiert gern mit Schminke, wie im Karneval. Dort war sie zuletzt als „Regenbogen“ und „Vampir“ verkleidet. „Ich könnte auch eine Zeitlang ohne Make-up leben“, überlegt sie. „Aber bei gewissen Anlässen würde ich immer wieder darauf zurückgreifen.“ Sie ist überzeugt, dass sie ohne Schminken ihren Beruf an den Nagel hängen kann.

(Juma 2/2001, S. 10–11)

Text 6: Eine Aussage

Auf der Polizeistelle in M. erscheint am 22.8. gegen 12.30 Uhr der Markthändler Felix B. und macht folgende Aussage:

„Also es war kurz vor 12 Uhr, ich war schon dabei, den Stand abzuschlagen, weil, der Markt geht ja nur bis Mittag, da höre ich plötzlich das Knattern von der anderen Seite des Platzes. Gesehen habe ich das Motorrad noch nicht, da stehen ja die ganzen Marktbuden dazwischen. Aber dann hab ich gehört, wie die Kollegen geschrien haben: „Hilfe, der räumt die Stände ab!“ Und hab den Kerl auch schon gesehen. Er ist Schlangenlinien gefahren, und das auf den engen Wegen zwischen den Buden, und dabei ist er links und rechts angerempelt und hat alles Mögliche umgestoßen: Obst und Körbe mit Eiern; das hat gespritzt, kann ich Ihnen sagen. Und dann verliert der Kerl doch völlig die Kontrolle und fährt mir in meinen Stand, und alles bricht zusammen. Er ist dann zurückgestoßen und weitergefahren. Die Nummer hab ich mir in der Aufregung nicht gemerkt, ich kann auch nicht sagen, wie der aussah, der hatte ja einen Helm auf und „ne Lederkluft an ... aber er war nicht größer als ein Meter siebzig“. (Sprachschlüssel 10, S. 105)

Text 7: Otto Dix > Ausstellung zum Thema Krieg

Im März können Kunstinteressierte in der ukrainischen Hauptstadt Kiew die Ausstellung des bekannten deutschen Künstlers Otto Dix (1891–1969) sehen. Gezeigt werden 86 Radierungen und Lithografien, die den Ersten Weltkrieg zum Thema haben.

Es ist kein Wunder, dass das künstlerische Werk von Otto Dix besonders vom Krieg geprägt ist. Er ist einer der wenigen deutschen Künstler, die den Ersten Weltkrieg fast ohne Unterbrechung miterlebten. Als der Krieg 1914 ausbricht, meldet er sich wenige Monate später freiwillig zur Front. In dieser Zeit (1915–1918) entstehen über 600 Zeichnungen an verschiedenen Kriegsschauplätzen in Belgien, Frankreich und Russland.

Die Ausstellung in Kiew besteht aus zwei Teilen: In dem Radierzyklus „Der Krieg“ schildert Dix das grauenhafte Leiden der Frontsoldaten. Diese Radierungen werden von den Kunsthistorikern gerne mit den Zeichnungen „Die Schrecken des Krieges“ des spanischen Malers Francisco de Goya (1746–1828) in Verbindung gebracht. In den „Kritischen Grafiken 1920–1924“ zeigt Dix den Niedergang der moralischen Werte nach dem ersten Weltkrieg, in dem er Randgruppen wie Kriegsinvalide oder Prostituierte zum Motiv seiner Zeichnungen macht.

Seine direkte Art, in seinen Bildern die Wahrheit zu zeigen, wird dem Künstler nach der Machtergreifung der Nationalsozialisten zum Verhängnis. Als Kunstprofessor wird Otto Dix 1933 entlassen. Seine Bilder werden aus den Museen entfernt, verkauft und teilweise verbrannt.

Auch nach dem Ende des Zweiten Weltkrieges bleibt Otto Dix bis zu seinem Tod am 25. Juli 1969 ein Außenseiter in der deutschen Kunst. Dennoch zählt er heute zu den bedeutendsten deutschen Künstlern des 20. Jahrhunderts. Die Otto-Dix-Ausstellung wurde vom Institut für Auslandsbeziehungen zur Verfügung gestellt. In Kiew ist sie bis zum 30. März 2008 im Nationalen Kunstmuseum der Ukraine zu sehen. Danach geht die Ausstellung nach Georgien.

(vitamin de 36/2008, S. VIII)

Text 8: Fernweh

In den ersten Nachkriegsjahren beschränken sich Urlaubsreisen aufs Inland, nicht selten sogar auf „Balkonien“ (zu Hause auf dem Balkon). Ab Mitte der fünfziger Jahre können sich dann viele mehr leisten und auf die Fress- und Bekleidungswelle folgt die Reisewelle: Ständig mehr Bundesbürger – 1959 sind es schon 3,5 Millionen – verbringen „die schönsten Wochen des Jahres“ jenseits der Landes-grenzen. Liebstes Ziel der Deutschen ist Italien. Mit Volkswagen und Zelten oder Campinganhängern ziehen die Deutschen Sonne, Sand und Meer entgegen: Capri und der Gardasee, Rimini und „die ewige Stadt“ Rom locken. Das weiß auch die Schlagerindustrie und widmet sich verstärkt dem Themenkreis Fernweh und besonders Italien.

(Juma 3/99, S. 17)

Text 9: Rock rund um die Uhr

Auf dem Tanzparkett geht es Anfang der fünfziger Jahre drunter und drüber. Die Jugend tanzt Boogie-Woogie, Jitterbug und Bebop mit wilden Figuren. Biedere Tänze sind über Nacht nicht mehr gefragt. Laute amerikanische Musik hat die Jugendlokale erobert. Der Vatikan warnt vor sittlichen Gefahren durch die neuen Modetänze. Die Pärchen kämen sich dabei körperlich zu nahe. Im April 1954 macht ein alternder Country ‘n’ Western-Sänger namens Bill Haley eine Platte mit dem Titel „Rock Around The Clock“. 1955 wird sie ein Hit in Amerika, dann in England und schließlich in der ganzen Welt. 15 Millionen Platten werden verkauft.

Rock ‘n’ Roll-Texte sind für Erwachsene oft unverständlich – ein Geheimcode der Teens und Twens.

(Juma 3/99, S. 17)

Text 10: Schlangen an den Kinokassen

Ein Kinobesuch gehört in den 50-er Jahren zu den beliebtesten Freizeitbeschäftigungen. Das Publikum meidet Problemfilme und macht Heimatfilme wie die erste deutsche Farbproduktion „Schwarzwaldmädel“ (1951) oder „Grün ist

die Heide“ (1951) zu Kassenschlagern. 1955 stellt Romy Schneider die österreichische Kaiserin „Sissi“ auf der Leinwand dar und wird damit zum Liebling deutscher Kinogänger. „Der Hauptmann von Köpenick“ mit Heinz Rühmann hat 1956 10 Millionen Besucher in 5 Monaten. „Die Halbstarken“ (1956) mit Horst Buchholz wird zum Kultfilm der Jugend.

(Juma 3/99, S. 17)

Text 10: Die „Beatles“ in Deutschland

Auf der Hamburger Reeperbahn haben vier junge Männer aus Liverpool im August 1960 ihr erstes Auslandsengagement. Auch die ersten professionellen Studio-Aufnahmen der „Beatles“ entstehen in Hamburg. Als die „Beatles“ am 26. Mai 1966 nach Hamburg zurückkehren, warten 7000 kreischende Teenager auf ihre Idole; ein halbes Jahr später treten sie zum letzten Mal gemeinsam auf; im April 1970 trennen sie sich.

Der Durchbruch gelingt den Bandmitgliedern John Lennon, Paul McCartney, George Harrison und Ringo Starr 1963 mit „From me to you“, die erste „Beatles“-Platte auf Platz 1 der britischen Hitparade. Die langhaarigen „Pilzköpfe“ produzieren bis März 1970 22 Singles, 13 LPs und 14 EPs, darunter „She loves you“, „Yesterday“, „Help“ und „Yellow Submarine“. Fast alle Titel werden millionenfach verkauft und prägen den musikalischen Geschmack zahlreicher Jugendlicher in den 60-er Jahren.

Gegenstück zu den Beatles werden die „Rolling Stones“. Einer ihrer größten Hits, „I can't get no satisfaction“ (1965) spiegelt den Frust und das Aufbegehren der Jugend wider. Die Rolling Stones und allen voran ihr Sänger Mick Jagger erwerben sich mit Sex- und Drogenexzessen ein Rebellenimage. Zwischen „Beatles“- und „Stones“-Anhängern liegen Welten.

(Juma 3/99, S. 21)

Text 11: Beat-Club

Die Sendung für die kulturrevolutionäre Jugend der Republik moderiert Uschi Nerke: den „Beat-Club“. Mit „Cream“, „Black Sabbath“, „Steppenwolf“, Jimi Hendrix oder

Eric Burdon besetzen für einen Bruchteil des Monats-Programms die zumeist langmähnigen, etwas „vergammelten“ Rock-Idole der 60-er den Bildschirm.

Sie tragen das Flair der großen weiten Welt musikalischer Gegenkultur – vornehmlich aus den Kellern und Kneipen Großbritanniens – bis in die entferntesten Ecken der Provinz. Es ist die seltene Zeit, zu der die Familienvorstände das Fernsehzimmer verlassen und die jugendlichen Verweigerer zu gierigen TV-Konsumenten werden.

(Juma 3/99, S. 21)

Text 12: Wunschkonzert und Hitparade auf Radio Luxemburg

1958 beginnt der Luxemburger Camillo Felgen bei dem noch jungen deutschsprachigen Programm von Radio Luxemburg. In den folgenden zehn Jahren moderiert er als Chefsprecher mit zunehmendem Erfolg die deutschsprachige Hitparade (ab 1965 auch mit englischsprachigen Titeln) und Wunschprogramme. Er schreibt damit Radiogeschichte: Millionen – nicht zuletzt Jugendliche – hören seine Sendungen. 1964 ernennt die Fachzeitschrift „Musikparade“ Camillo Felgen zum beliebtesten Disk-Jockey Deutschlands. 1968 verlässt er Radio Luxemburg, um im deutschen Fernsehen und als Schlagersänger Karriere zu machen. Das Wunschkonzert moderiert er weiter – am 16. Mai 1982 zum 1000. Mal.

(Juma 3/99, S. 21)

Text 13: Ganz brav sehen die Jugendlichen noch am Anfang des Jahrzehnts aus. Kostüm und Anzug gehören in den ersten Jahren zum Ausgehluck. Eine modische Revolution beginnt erst Mitte der Sechziger. Erste Vorbilder sind die Beatles mit ihren sogenannten Pilzkopf-Frisuren. Lange Haare bei Jungen sind nicht nur ein Modestil, sondern sie dienen auch als Protest gegen die Eltern. Der Siegeszug der Jeans, der in den Fünfzigern begann, geht in den Sechzigern weiter voran. Gegen Ende des Jahrzehnts entdecken auch die Mädchen die blauen Hosen als Alltagskleidung. Die sogenannte „Unisex-Mode“ entsteht. „Die sind ja nicht mehr zu unterscheiden“, schimpfen Erwachsene, wenn sie ein Pärchen auf der Straße sehen.

(Juma 3/99, S. 19)

Text 14: Eine gefährliche Situation (von Lena Christ)

Einmal wäre ich beim Fischen beinahe ertrunken, und das kam so: Da hat die Großmutter mit unserer Nachbarin, der alten Sallerin, Wäsche im Bach gespült.

Die Großmutter und die Sallerin hatten sich auf die große Waschbank, die in den Bach hineingebaut war, gekniet und wuschen und hörten bei dem Rauschen des Wassers nicht, wie ich mich hinter ihrem Rücken auf die Waschbank legte. Kaum hatte ich mit meinem Stecken einen Stein zur Seite gerückt, als schon ein großer Dollen herausfuhr. Ich ziele und steche mit der Gabel zu; aber die war nicht festgebunden und rutscht ab. Inzwischen war der Fisch zur Seite geschnellt und blieb nahe dem Ufer über dem Sand stehen. Mir schien die Stelle seicht genug, um ihn jetzt mit der Hand fangen zu können. Ich stülpe also meinen Ärmel auf, strecke den Arm aus und will den Fisch fassen, versinke aber mit der Hand tief in den weichen Ufersand; dabei verliere ich das Gleichgewicht und stürze in den Bach, jedoch so, dass die Füße noch auf der Waschbank blieben. Den Kopf unter Wasser zerze und zapple ich so lange, bis ich die Füße nachziehen konnte. Derweilen hatte mir aber das Wasser schon alle Kraft genommen und trieb mich nun unter der Waschbrücke hindurch grad unter die Hände meiner Großmutter. [...] Darauf zogen sie mich heraus und führten mich heim.

(Wortstark 8, S. 208)

Text 15 (Teil A): Ich wär so gerne Millionär

Ich stelle mir vor, ich wäre Millionär. Ich würde in einem Schloss wohnen. In dem Park gäbe es eine riesige Anlage für Skating und eine Weide voller Pferde. Natürlich wäre da auch eine Gokartbahn, auf der man Rennen ausrichten könnte. Ich würde dann alle meine Freundinnen und Freunde einladen. Wir liefen Skates, ritten auf unseren Pferden und würden mit den Gokarts auf der Bahn rund um den Park fahren. Wir...

Eine normale Schule gäbe es für mich nicht. Die Lehrerinnen und Lehrer kämen zu uns aufs Schloss und würden mir und allen meinen Freunden Unterricht geben. Der Unterricht dauerte natürlich nur so lange, wie wir Lust hätten. Vor allem würden nur unsere Lieblingsfächer unterrichtet. In Mathematik müsste ich allerdings eine Menge

lernen, damit ich lernte, wie man mit dem vielen Geld umginge. Aber wenn man wüsste, wozu es gut ist, nähme man das in Kauf.

(Wortstark 8, S. 212)

Text 16 (Teil B): Ich wär so gerne Nationalspieler(in)

Ich bin Spieler(in) der deutschen Nationalmannschaft. Mein Name steht in allen Zeitungen. In jedem Spiel schieße ich mindestens ein Tor. Der Trainer hält große Stücke auf mich und beruft mich in jedes Spiel unserer Mannschaft. Wenn ich den Platz in einem großen Stadion betrete, jubelt mir alles zu, man ruft meinen Vornamen im Chor. Ein Schauer des Glücks läuft mir über den Rücken. Natürlich strengte ich mich immer besonders an. Ich laufe mir die Lunge aus dem Leibe. Keiner ist schneller als ich. Die Verteidiger der ganzen Welt fürchten meine Flankenläufe. Doch kaum einer kann mich stoppen. Ich bin trickreich und flink. Manchmal bekomme ich Aufmunterungsrufe. Sie dröhnen durch das ganze Stadion. Nach dem Spiel umdrängen mich die Reporter und jeder kann im Fernsehen sehen, wie ich clever auf ihre Fragen antworte. Ich komme viel in der Welt herum. Die größten Stadien der Welt sind meine Heimat. Das ist ein Leben! – Oder besser gesagt: Das wäre ein Leben! Denn leider ist das alles nur ein Wunschtraum.

(Wortstark 8, S. 213)

Text 17: Mir ist nicht bange...

Mir ist nicht bange,
Daß Deutschland nicht eins werde,
Vor allem
Sei es eins in Liebe untereinander –
Und immer sei es eins,
Daß der deutsche Thaler und Groschen
Im ganzen Reiche
Gleichen Wert habe –
Eins, daß mein Reisekoffer
Durch alle deutschen Länder ungeöffnet
Passieren könnte

(Johann Wolfgang von Goethe, 1828)

Text 18: Köln – Leipzig und zurück

Zehn Jahre sind seit der deutschen Wiedervereinigung vergangen. Es ist das Jahr 2000. Kai aus Leipzig und Tina aus Köln beginnen eine Brieffreundschaft. Gibt es noch Unterschiede zwischen dem Westen und dem Osten Deutschlands? Darum, aber auch um die ganz alltäglichen Probleme zweier junger Mädchen geht es in Nina Rauprichs Buch „Köln – Leipzig und zurück“. Eine Leseprobe.

Hallo Tina!

Danke, dass du so schnell geantwortet hast. Ich habe mich riesig gefreut! Hing gerade ziemlich durch, wegen – naja Familie eben. Und dann dein Brief! Mir wurde gleich leichter. Der Frust flog zum Fenster raus.

Was du aber auch für Einfälle hast! Ich musste so lachen über das Gewittertierchen namens Tante Kati. Ehe ich dich daran erinnere, nenn mich lieber Kai. Kati wurde ich schon im Kindergarten genannt. Ich war immer die Jüngste in der Familie. Das ändert sich natürlich nie, aber die kleine Kati bin ich länger nicht mehr. Kai hat was, obwohl ich mich erst daran gewöhnen muss. Kai Runge aus Leipzig, bin ich das?

In ein paar Tagen fängt bei uns das neue Schuljahr an. Auch daran muss ich mich erst gewöhnen. Hoffentlich haben wir bis dahin neue Stühle und Tische in der Klasse. Die alten quetschen, einige sind schief, sodass man immer auf eine Seite rutscht, wenn man darauf sitzt. Bei den ganz alten muss man aufpassen, dass man sich keinen Splitter reinzieht, weil sie so schartig sind. Unsere Schule ist ein Plattenbau. Sie wird nicht mehr renoviert, weil sie abgerissen werden soll. Aber das ist noch gar nicht sicher. Es hat nämlich Proteste gegeben. Einige Eltern und Lehrer wollen die Plattenbauten erhalten. Meine Mutter sagt, das ist unser DDR-Erbe. Das muss nicht alles weg. Sie ist auch in so eine Schule gegangen und dagegen ist überhaupt nichts einzuwenden. Mir ist das egal. Ich will nur einen ordentlichen Tisch und einen bequemen Stuhl haben, der nicht wackelt und nicht knarrt.

An die DDR kann ich mich ohnehin nicht erinnern. Ich lag noch im Kinderwagen, als die Wende kam. Aber meine Eltern reden dauernd über die Zeit davor und danach. „Weeste noch, damals...“ Sie vergleichen immer.

Alle, die noch in der DDR groß geworden sind, machen das, weil damals vieles anders war als heute. Ich rede lieber mit dir über die Backstreet Boys und freue mich, dass du Nick genauso süß findest wie ich. Sein kleiner Bruder Aaron singt auch schon. Bei denen Zuhause dreht sich alles um Musik. Ist das nicht irre? Und wie die durch die Welt gondeln! Die Fans jubeln ihnen zu, sind süchtig nach ihren Auftritten! Ich auch. Für ein Live-Konzert hat mein Taschengeld noch nie gereicht, aber wenn Nick käme, würde ich eine Bank überfallen. Einmal in seiner Nähe sein! Ich würde schreien, klatschen, tanzen, bis ich in Ohnmacht falle. Das wäre spitze!

Mein Herz rast, wenn ich nur daran denke. Aber ich muss mich losreißen, sonst überwältigt es mich. Meine Mutter hat schon zweimal gerufen. Sie drängelt. Wir wollen zusammen zu meiner Oma fahren. Die wohnt in Grandstein. Das ist ein Dorf, nicht weit von hier, ganz gemütlich. Ich bin total gern dort. Meine Oma hat einen großen Garten und wir helfen ihnen beim Ernten und Einkochen. Allein schafft sie das nicht mehr. Hast du auch eine Oma mit Garten? (Oma und Opa?)

Manchmal denke ich, in Westdeutschland ist alles anders, weil es da nie die DDR gab und das, worüber hier die Leute reden. Aber dann sage ich mir, das ist doch nur was für die Geschichtsbücher. Ich kenne Tina aus Köln, die ist so wie ich. Was soll denn bei ihr anders sein?

Ich werfe den Brief noch schnell in den Kasten. Dann hast du ihn vielleicht schon morgen. Schreib mir bald wieder!

Herzlichst deine Katja

(Juma 2/2001, S. 18–19)

Text 19 (Teil B): Köln – Leipzig und zurück

Hey Kai,

jetzt bin ich aber froh, dass ich bei dir angerufen habe. Mulmig war mir schon, weil ich nicht wusste, ob du mir ratz-fatz (schnell) was um die Ohren knallst und dann auflegst. Aber du hast nicht aufgelegt. So konnten wir die Missverständnisse wegputzen. Langsam fange ich an zu begreifen, dass deine Familie und all die anderen bei euch eine große Umstellung durchgemacht haben. Wenn man das nicht

selbst miterlebt hat, sollte man darüber besser nicht urteilen. Das sage ich morgen auch der Walli. Darauf kannst du dich verlassen.

Die Sache mit Walli muss ich dir noch erklären. Das habe ich am Telefon vergessen. Weißt du, die hat sich richtig aufgedrängt. Sie will gern meine Freundin sein. Meine Freundin ist aber die Sabine. Wir sind schon seit der Grundschule unzertrennlich. Sabine ist so was wie mein Zwilling von mir. Seit den großen Ferien geht die Sabine nun mit einem vom Gymnasium. Der ist schon 16. Es ist die große Liebe bei beiden. Sie haben sich im Freibad kennen gelernt und es hat sofort gefunkt. In der Klasse haben alle mitgekriegt, was los ist. Die Willi hat gleich geschnallt, dass die Sabine nicht mehr so viel in der Freizeit mit mir unternimmt. Da fing sie gleich an: „Kommst du mit in die Disco? Ich gebe eine Cola aus. Willst du mal meine CD-Sammlung sehen? Ich kann dir was auf Kassette überspielen. Lass uns zusammen ins Kino gehen...“ Dauernd war sie hinter mir her. Als ich so nebenbei erzählt habe, dass ich eine Brieffreundin in Leipzig habe, hat sie sich gleich als Ossi-Expertin aufgespielt. Sie wollte mir einreden, dass in Leipzig die Menschen anders sind als in Köln. Sie hat gesagt, im Osten gibt es jede Menge Nazigruppen und Radikale. Sie weiß das aus dem Fernsehen und von ihren Verwandten.

Aber solche Gruppen gibt es genauso in Westdeutschland und in vielen anderen Ländern. Wir haben erst vor ein paar Tagen in der Schule darüber geredet. Ich will das Thema jetzt nicht noch mal aufwärmen. Es hat nichts mit unserer Freundschaft zu tun. Die Walli soll gefälligst ihre Meinung für sich behalten. Das sage ich ihr auch.

Gestern war Sabine seit längerem wieder einen Abend bei mir. Sie hat von sich und Holger erzählt. In der Schule, wenn alle mithören, sagt sie nicht viel. Aber wir zwei haben noch nie Geheimnisse voreinander gehabt. Mir ist beim Zuhören ganz heiß und kalt geworden. Sabine sagte, was Liebe ist, kann man nicht erklären, das packt dich wie ein Hurrikan. Du kannst nichts dagegen tun. Sie meinte, das Knutschen auf den Partys könnte man überhaupt nicht mit echten Gefühlen vergleichen.

Ich denke gerade darüber nach, dass du es vielleicht doof findest, was ich dir über Sabine schreibe, über Willi, meinen Bruder und die anderen hier. Du kennst die Leute nicht. Aber mir spukt da was im Kopf herum. Bald ist Weihnachten. Bekanntlich

gibt's dann auch Weihnachtsferien. Besuch mich doch. Ich frage meine Mutter, ob sie erlaubt, dass du kommst. Platz zum Schlafen ist genug in meinem Zimmer. Du, Kai, das wäre super! Mir fällt schon jetzt ganz viel ein, was wir zusammen unternehmen könnten! Dann lernst du auch die blöde Walli kennen, Sabine und ihren Freund... Du siehst wie die Leute im Westen leben, hörst wie sie reden und denken. Doofe gibt's überall, aber nette auch. Das ganze Ossi-Wessi-Gequatsche ödet mich an.

Bitte, sei mir nicht böse und schreib bald wieder.

Deine Tina

(Juma 2/2001, S. 18–19)

Text 20: Ukraine > Anders als Kasachstan

Franziska Bewer ist Lektorin der Robert Bosch Stiftung in der Stadt Sumy im Nordosten der Ukraine. In einem Interview mit vitamin.de berichtet sie von ihrem Leben in der Ukraine und von ihren Eindrücken.

Warum hast du dich bei dem Lektorenprogramm der Robert Bosch Stiftung beworben?

Ich wollte schon immer mal für längere Zeit in Osteuropa leben und arbeiten. Deshalb habe ich auch Slawistik studiert. Da das Unterrichten der deutschen Sprache mein Beruf ist, war das Lektorenprogramm einfach perfekt für mich.

Ist die Ukraine das erste Land, in dem du als Lektorin arbeitest?

Als Boschlektorin ja. Das Lektorat kann man immer nur zwei Jahre lang machen. Aber ich habe vorher schon zwei Praktika in Kasachstan absolviert. Dort konnte ich schon erste Erfahrungen im russischsprachigen Ausland sammeln.

Welche Erwartungen hast du gehabt, als du in die Ukraine kamst?

Ich weiß nicht mehr genau, was ich erwartet habe. Vielleicht, dass hier alles so ist wie in Kasachstan, weil beide Länder früher zur Sowjetunion gehörten. Die ersten Monate habe ich die Ukraine immer mit Kasachstan verglichen anstatt mit Deutschland. Auf jeden Fall weiß ich jetzt, dass sich die Ukraine in manchen Dingen sehr von Kasachstan unterscheidet. Manche Sachen sind aber auch tatsächlich ähnlich.

Wie wurdest du von den Studenten und den Dozenten empfangen?

Sehr freundlich. Am Lehrstuhl gab es gleich eine kleine Feier, weil jemand Geburtstag hatte. Das war natürlich ideal, um alle kennen zu lernen.

War es sehr schwer, sich an die Ukraine zu gewöhnen?

Nicht sehr. Dass es im Ausland anfangs immer schwierig ist, war mir klar. Woran ich mich aber wohl nie gewöhnen werde, ist das Wohnen im Studentenwohnheim. In Deutschland habe ich während meines ganzen Studiums in einer eigenen Wohnung gelebt, entweder in einer Wohngemeinschaft oder allein. In meiner Wohnung hatte ich Möbel nach meinem Geschmack, konnte kommen und gehen, wann ich wollte, musste niemanden nach dem Schlüssel für die Küche fragen und musste meinen Besuch vorher nicht anmelden. Aber ich habe hier zwei große Zimmer im Studentenwohnheim. Das finde ich gut, und nahe zur Uni ist es auch.

Welche Probleme hast du gehabt?

Das größte Problem für mich ist, dass ich nur wenig soziale Kontakte in Sumy habe, die nichts mit der Uni zu tun haben. Das ist manchmal schon ein bisschen einseitig. Ich gleiche das aus, indem ich über das Internet viel Kontakt mit meinen Lektorenkollegen, Freunden und Verwandten habe.

Wie findest du deine Arbeit in der Ukraine?

Es macht Spaß, hier zu arbeiten, auch gerade, weil es ein bisschen abenteuerlich ist. Die Uni bietet aber wirklich gute Bedingungen für einen Lektor: Die Kollegen sind sehr nett, ich bekomme sehr viel Unterstützung für meine Ideen und habe wirklich viel Freiraum. Mit den Studenten verstehe ich mich ebenfalls ganz gut. Ich glaube, dass es ihnen auch ein bisschen Spaß macht, mit mir zu arbeiten.

Das Interview führten Polina Novikova und Julia Komyschenetz, Studentinnen der Staatlichen Pädagogischen Makarenko-Universität Sumy.

(vitamin de 36/2008, S. IV)

Text 21: Einwanderer > Wie ein warmer Regen

Barbara John kennt sich aus in der Ausländerpolitik. Von 1981 bis 2003 war sie Ausländerbeauftragte des Berliner Senats. Zudem arbeitete sie mehrere Jahre in der Lehrerbildung im Fach „Deutsch als Zweitsprache“ an der Freien Universität

Berlin. In einem Interview mit vitamin.de gibt die 70-Jährige ein paar Tipps, worauf junge Leute aus dem Ausland bei ihrem Deutschlandaufenthalt achten sollten.

Wie sollten Jugendliche aus dem Ausland sich auf eine Reise nach Deutschland vorbereiten?

Das Wichtigste ist, dass sie über den richtigen Aufenthaltstitel verfügen. Wer länger als drei Monate bleiben will, der braucht eine Aufenthaltserlaubnis. Diese muss beim deutschen Konsulat eingeholt werden. Nichts ist ärgerlicher, als das teure Reisegeld ausgegeben zu haben, in Deutschland zu sein, um dann von der Ausländerbehörde zu erfahren, dass man wieder umkehren muss, um einen anderen Aufenthaltsstatus zu beantragen.

Worauf sollten junge Leute aus anderen Ländern achten, wenn sie die erste Woche in Deutschland sind?

Deutschland ist ein offenes Land, in dem es keine speziellen Verhaltensvorschriften gibt. Auch in Deutschland gilt das Sprichwort: Wie man in den Wald ruft, so schallt es wieder heraus. Wer also freundlich, wohlwollend und geduldig ist, der wird -in der Regel- auch so behandelt. Auf Pünktlichkeit wird noch Wert gelegt, allerdings nicht von allen. Ich finde es wichtig, pünktlich zu sein. Pünktlichkeit ist Ausdruck der Wertschätzung des Anderen.

Wie wichtig sind die Einwanderer für Deutschland?

Einwanderer sind für Deutschland wie ein warmer Regen im Frühling. Sie wirken belebend für Wirtschaft und Gesellschaft unter zwei Bedingungen: Sie brauchen eine Arbeitserlaubnis für alle Tätigkeiten und sie brauchen einen sicheren, rechtlichen Aufenthalt.

Was sollten die Migranten machen, um sich in die deutsche Gesellschaft zu integrieren?

Deutsch lernen, ihren Lebensunterhalt verdienen und schnell einen Freundeskreis aufbauen. Es versteht sich von selbst, dass ein Einwanderer die Gesetze und die Gewohnheiten des Aufnahmelandes achtet. Worin die Gepflogenheiten bestehen, merkt man, wenn man in Deutschland lebt.

Was sollten Deutsche tun, um den Einwanderern die Integration in Deutschland zu erleichtern?

Wir Deutsche sollten ebenfalls die Gewohnheiten sowie die Religion der Einwanderer achten und ihnen helfen, Zugang zu Vereinen oder Einrichtungen zu finden, die das Einleben erleichtern. Und wir Deutsche sollten nicht danach fragen, wann der Einwanderer wieder zurückgeht, sondern nachfragen, was wir tun können, um ihm bei der Eingewöhnung zu helfen.

Das Interview führte Olga Zasukhina.

(vitamin de 36/2008, S. IV)

Text 22: „Eine Aufgabe, die mir Freude macht“

Eva Luise Köhler ist seit über zwei Jahren die First Lady Deutschlands, denn sie ist die Ehefrau des deutschen Bundespräsidenten Horst Köhler. Zusammen mit ihrem Mann repräsentiert Frau Köhler den deutschen Staat. So übernahm die 59-jährige auch die Schirmherrschaft des Deutschen Komitees für UNICEF. Während ihrer Reise durch die Ukraine und Moldawien sprach vitamin de mit der First Lady.

Als Sie ein junges Mädchen waren, hätten Sie sich träumen lassen, einmal First Lady zu sein?

Ich habe mir natürlich nicht träumen lassen, dass ich einmal die First Lady sein werde. Aber es ist eine Aufgabe, die mir Freude macht! Es ist ja ein Ehrenamt, das ich nutzen kann, um auf karitativen Feldern zu arbeiten.

Warum engagieren Sie sich gerade für UNICEF?

Ich habe innerhalb Deutschlands auch andere Schirmherrschaften. Die Schirmherrschaft von UNICEF habe ich gerne von meinen Vorgängerinnen übernommen. Wie Sie wissen, war mein Mann Direktor des Internationalen Währungsfonds. Da kam ich sehr schnell in Kontakt mit sozialen Fragen, auch in der Dritten Welt, und ganz speziell mit Problemen von Aids und den damit verbundenen Auswirkungen auf Kinder. Für UNICEF möchte ich weiterhin tätig sein.

Sie lebten einige Jahre in London, dann in Washington, jetzt in Berlin. Wie wirkt Berlin auf Sie?

Ich lebe das erste Mal in Berlin. Berlin ist eine unglaublich interessante Stadt, eine reichhaltige Stadt. Es gibt ein großes Angebot an Kultur: hochqualitative Orchester

und Opern, aber auch Kleinkunst. Außerdem ist Berlin – ich schwärme jetzt richtig – ein Ort, an dem man Großstadtflair und Kleinstadtmilieu nebeneinander hat und dazu noch Natur. Ich erreiche zum Beispiel in sieben Minuten einen Badensee.

Eine Tatsache ist ja, dass in Deutschland viele Russlanddeutsche leben. Was würden Sie jungen Russlanddeutschen raten?

Der erste Ratschlag ist, die deutsche Sprache gut zu lernen. Nur dann gelingt es, sich einzuleben. Und das zweite, was sie wissen sollten: Es ist nicht immer so einfach! Man muss in Deutschland schon hart kämpfen. Eine Arbeit zu finden, ist nicht leicht. Als Lehrerin habe ich früher russlanddeutsche Kinder unterrichtet. Ich erinnere mich an eine Mutter, die Heimweh hatte. Sie sagte aber auch, dass sie für ihre Kinder bleiben wolle, weil die Kinder in Deutschland eine bessere Chance hätten. Inzwischen hat sich in Russland oder in der Ukraine viel geändert. Jetzt sollte man genau prüfen, wo man leben möchte, und wo die eigenen Wurzeln liegen.

Es zieht auch viele junge Leute zum Studieren nach Deutschland. Was zeichnet den Studienstandort Deutschland aus?

Die Universitäten in Deutschland bemühen sich sehr um ausländische Studenten. Ich kann nur jedem empfehlen, in Deutschland zu studieren. Deutschland ist ein Land, das viel zu bieten hat. Interessenten sollten sich an die deutschen Botschaften oder den Deutschen Akademischen Austauschdienst (DAAD) wenden.

Was wird sich 2007 ändern?

Das ist eine Frage! (lacht). Die kann man eigentlich gar nicht beantworten. Ich wünsche mir, dass wir die Probleme, die wir in Deutschland haben, weiter lösen. Ich bin guter Dinge, dass dies gelingt!

Vielen Dank für das Gespräch.

Das Interview führte Tillmann Heß.

(vitamin de 31/2007, S. 30)

Text 23: Deutsch-türkische Liebe > Eine Bereicherung

Die Türkin Elif Kabukçu und der Deutsche Sebastian Schneider sind ein gutes Beispiel für das deutsch-türkische Zusammenleben. Sie sind ein Liebespaar und leben gemeinsam in Köln. Vitamin de fragte nach, welche Erfahrungen sie in ihrer binationalen Beziehung gemacht haben.

Welche Rolle spielt eure unterschiedliche Herkunft?

Elif: Unsere Herkunft spielt für uns keine Rolle, weil unsere Weltanschauung übereinstimmt. Wir lernen voneinander. Unsere unterschiedliche Herkunft ist eine Bereicherung für uns.

Sebastian: Ich bin schon darauf angesprochen worden, dass meine Freundin eine Türkin ist. Besonders amüsant ist es, wenn die Frage eindeutig von jemandem mit Vorurteilen gestellt wird. Ich gebe dann ziemlich direkte Antworten.

Wie haben eure Familien auf eure Partnerschaft reagiert?

Sebastian: Elifs Familie hat mich äußerst herzlich aufgenommen. Ich mag ihre Familie sehr gerne. Ich habe praktisch sofort zwei neue türkische Vokabeln gelernt: „Eniste“ (Schwager) und „Baldiz“ (Schwägerin). Schließlich habe ich jetzt fünf Schwägerinnen.

Elif: Unsere Familien sind sehr offen. Meine Familienmitglieder sind Aleviten und daher offen, tolerant und liberal. Nicht alle Familien sind so. Wir haben das Glück, dass keine Erwartungen an uns gestellt werden. Wir können so leben, wie wir es für richtig halten.

Kennt ihr noch mehr binationale Paare?

Elif: Wir kennen mehrere binationale Paare. Die meisten haben keine Probleme. Allerdings kenne ich auch eine Familie, die mit der Partnerwahl ihrer Tochter nicht einverstanden war. Meistens ist die Religion ein wesentlicher Grund für die Probleme. Meine Familie ist sehr religionskritisch. Wir versuchen, fanatischen Religionsanhängern aus dem Weg zu gehen.

Welchen Namen sollen eure Kinder haben?

Sebastian: Wir haben uns entschlossen, unseren Kindern jeweils einen türkischen und einen deutschen Vornamen zu geben. Und wir wollen beide Nachnamen behalten. Seht euch um nach unserem Kind mit dem Namen Ali-Hans Schneider-Kabukçu.

Das Interview führte Marie Kretschmar.

(vitamin de 36/2008, S. 23)

Text 24: Nevada Tan > Wir wollen Hoffnung geben

Seit ihren Kindertagen machen die sieben Jungs der deutschen Newcomer-Band Nevada Tan miteinander Musik. Damals nannten sie sich noch Panik. Vor fast einem Jahr sind sie nun unter dem Namen Nevada Tan in die deutschen und auch russischen Charts eingestiegen. Ihre Musik ist eine Mischung aus Rock und Hip-Hop. „Wir machen Jungsmusik“, sagt Timo Sonnenschein, einer der beiden Sänger von Nevada Tan. Im Interview erzählt der 20-Jährige über seine Band, die Sorgen ihrer Fans und wie es ist, berühmt zu sein.

Die Band Nevada Tan gibt es schon länger. Allerdings habt ihr angefangen als eine Schülerband namens Panik. Wie habt ihr euch gefunden?

Unseren Gitarristen David kenne ich seit etwa 16 oder 17 Jahren. Jan habe ich in der siebenten Klasse kennen gelernt, dann kam noch Christian in unseren Ort, nach Neumünster. Juri lebte in Hamburg. Das ist nicht so weit von dort entfernt. Nur Frank haben wir übers Internet kennen gelernt. Wir haben auf diesem Weg nach einem Sänger gesucht.

Eure Musik wird oft mit der amerikanischen Band Linkin Park verglichen. Sind das Vorbilder? Wie hat sich euer Stil entwickelt?

Das ist einfach so gewachsen. David spielt schon seit seiner Kindheit Klavier, hat aber auch Rock gehört. Ich bin mehr mit dem Hamburger Hip-Hop aufgewachsen. So hat sich diese Mischung aus Rock und Hip-Hop bei uns entwickelt.

David ist euer Komponist?

Nein, das würde ich so nicht sagen, obwohl David schon der musikalisch Begabteste von uns ist. Meistens schreiben wir alle. Früher, als wir noch nicht die Zeit hatten, uns zu treffen, haben wir das übers Internet erledigt. Es gab ein Forum, in das jeder von uns Songideen hochgeladen hat, die wir dann gemeinsam bearbeiten konnten.

Anfangen habt ihr als Panik, bekannt geworden seid ihr als Nevada Tan. Euer Bandname ist zugleich der Name eines elfjährigen japanischen Mädchens, das seine Klassenkameradin getötet hat. Wieso benennt ihr euch um und dann nach so jemandem?

Eine Band verändert sich ja mit der Zeit. Und als Christian und die anderen zu Panik kamen, brauchten wir einen neuen Namen, weil sich die Stimmung innerhalb der Band irgendwie anders angefühlt hat. Panik ist außerdem auch nicht so

aussagekräftig. Auf Nevada Tan sind wir gekommen, weil die Geschichte des Mädchens sich in unseren Texten widerspiegelt. Nevada Tan war ein elfjähriges Kind, dem die Eltern beinahe alles verboten haben. Sie musste sich nur noch auf die Schule konzentrieren, hatte keine Freizeit mehr und konnte sich überhaupt nicht individuell entwickeln. Dafür wurde sie auch an der Schule ziemlich gehänselt (hänseln – eine Person schlecht behandeln, ärgern). Irgendwann hat sie eben so reagiert, dass sie ihre Mitschülerin umgebracht hat, was ziemlich, ziemlich krass (extrem) ist. Darüber sollte man schon nachdenken. So etwas gibt es ja nicht nur in Japan, sondern auch in Amerika und Deutschland.

Eure Texte bilden vor allem das Teenagerleben ab. Da geht es um Gewalt auf dem Schulhof, um innere Kämpfe und um die Liebe. Wollt ihr nur erzählen, was passiert?

Wir wollen Hoffnung geben. Das gelingt uns auch ganz gut. Über die Internet-Community MySpace bekommen wir häufiger Briefe von Schülern oder Eltern, die erzählen, dass wir ihnen durch eine schwere Zeit geholfen haben. Neulich zum Beispiel hatte uns eine junge Mutter geschrieben, deren Neugeborenes krank war. In dieser Zeit habe sie unsere CD immer wieder angehört. Und das hätte ihr sehr geholfen. So etwas zu lesen ist natürlich sehr schön.

Ihr seid ähnlich wie Tokio Hotel erst in Deutschland, nun auch im Ausland bekannt geworden als gewachsene Band, die deutsche Texte schreibt und singt. Ist diese Ähnlichkeit eine Hilfe oder behindert sie?

Man kann schon sagen, dass Tokio Hotel gerade im Ausland viele Türen geöffnet hat. Andererseits kam uns das am Anfang nicht nur zugute, weil sich auch in Deutschland vor allem gleich Teenie-Medien wie die Bravo auf uns gestürzt haben. Dadurch sind wir sehr schnell in die gleiche Schublade wie Tokio Hotel gesteckt worden. Wer aber auf ein Konzert von uns geht, bemerkt die Unterschiede sehr schnell. Wir sind älter als die Jungs und machen auch härtere Musik, auch wenn das auf unserem ersten Album vielleicht nicht so rüberkommt.

In der Teenagerzeitschrift Bravo wurdet ihr als japanische Manga-Figuren vorgestellt. Wessen Idee war das, was war der Sinn?

Wir wollten, dass die Leute erst einmal auf unsere Musik achten, anstatt auf unser Aussehen, um eben in keine bestimmte Schublade gesteckt zu werden. Darum gab es die Manga-Figuren. Wir wollten eben nicht bei irgendeinem Teenieblatt aufs Cover und schön grinsen und schon finden dich alle toll. Wir wollten ernst genommen werden.

Was hat sich geändert, seit ihr bekannt seid?

Von Anfang an sehr viel. Wir haben seit dem Sommer auf sehr vielen Festivals gespielt und sind ziemlich viel getourt. Da hat sich herauskristallisiert, dass sich unsere Hörerschaft verändert hat. Bevor wir bekannt geworden sind, waren unsere Fans zu 90 Prozent Jungs. Als wir dann bekannt waren, war es fast umgekehrt. Jetzt stabilisiert es sich gerade wieder.

Ihr habt einmal gesagt, der Musikpreis Echo sei euer Ziel. Immer noch?

Ja, aber nicht im kommerziellen Sinne. Der Echo ist eine große Musikauszeichnung. Wenn wir so einen haben, dann können wir sagen: Wir haben es irgendwie geschafft.

Arbeitet ihr schon am neuen Album?

Ja, das tun wir. Wir haben auf unserer letzten Tour schon zwei neue Stücke gespielt. Die neue Platte wird extremer. Auf dem ersten Album haben wir aus all den Jahren, die wir zusammen sind, Sachen aufgenommen. Der Titel Revolution ist zum Beispiel von 2003. Damals waren wir noch jünger, und ich denke, das hört man auch. Unser neues Album wird ein bisschen härter, ein bisschen hip-hopiger, klassischer. Wir versuchen, unsere Grenzen auszuweiten. Mit einem DJ, einem Rapper und einem Sänger kann man ja ziemlich viel anstellen.

Hat sich euer Privatleben verändert, seit ihr bekannter geworden seid?

Es ist ganz gut, dass es bei uns erst losging, als wir Anfang 20 waren. Dadurch können wir ganz gut unterscheiden, wer jetzt Freund ist und wer nicht. Wir bekommen diesen ganzen Rummel um uns gar nicht so sehr mit. Wir proben, wir gehen auf Tour, wir lesen mal einen Artikel über uns. Dann ist es irgendwie besonders krass, wenn wir in ein anderes Land kommen, wie Ende 2007 nach Russland: Plötzlich spielen wir vor 2000 Leuten in Moskau.

Haben sich eure Chancen bei Mädchen noch verbessert?

Man muss da halt gucken, was man will. Wir wissen, dass sich für uns ohne den ganzen Hype wahrscheinlich weitaus weniger Mädchen interessieren würden. Deswegen pflegen wir lieber die Kontakte, die wir schon vorher hatten. Am Anfang war das natürlich reizvoll, als das alles auf uns eingestürmt ist.

Darf man fragen: Seid ihr vergeben (vergeben sein – schon einen Lebenspartner haben)?

Eigentlich wollten wir auf solche Fragen nicht mehr antworten. Aber: Nein, sind wir nicht, außer Frank.

Das Interview führte Christina Wittich.

(vitamin de 36/2008, S. 30–31)

Text 25: Balladen von Heute

(Interview mit der Gruppe „Fink“ aus Hamburg)

Juma: Wie kommt es, dass ihr Countrymusik mit deutschen Texten macht?

Fink: Aus Spaß heraus haben Nils und Thorsten eine Art Fun-Punk-Country-Musik mit der Gruppe „Tex Fury and the Silver Spurs“ gemacht. Wir sind wie an Fasching aufgetreten – mit Pistolengürtel und Cowboy-Hut. Es war ein Spaß.

Juma: Und wie wurde aus Funpunk-Spaß die Gruppe Fink?

Fink: Die Nummer war bald ausgereizt. Tex Fury wurde aufgelöst. Gleichzeitig haben wir Interesse an amerikanischer Countrymusik gefunden und nachgeforscht. Schnell kamen Schlagzeuger und Bassist hinzu und fertig war Fink.

Juma: Würdet ihr euch selber jetzt als Countrymusiker bezeichnen?

Fink: Wir sind keine Countrymusiker. Als Deutsche können wir keine Countrymusiker sein.

Juma: Und doch liegen eure Wurzeln im Country...

Fink: Bei unseren Nachforschungen haben wir Folklore aus aller Welt gehört. Komischerweise können wir mit Country am meisten anfangen, da können wir uns etwas vorstellen, wenn über die Prohibition oder andere Alltagsthemen gesungen wird. Im Gegensatz zu deutscher Folklore – wenn da „Hoch auf dem gelben Wagen“

oder vom Postillion geträllert wird, ist das von uns ganz weit weg. Wir machen eher Balladen mit Texten, die mit uns selbst zu tun haben.

(vitamin de 36/2008, S. 32)

Text 26: Keiner wusste damit umzugehen

Vor zehn Jahren änderte sich die politische Landschaft in Europa entscheidend: Am 9. November 1989 wurde die Mauer zwischen Ost- und Westberlin geöffnet. JUMA-Fotograf Michael hat diese Tage als Schüler miterlebt.

Welche Bedeutung hatte die Mauer für euch als Jugendliche?

Die Mauer war immer irgendwo da. Wenn wir Radtouren gemacht haben, mussten wir schließlich immer an der Mauer stehen bleiben. Wir sind als Kinder oft dorthin gefahren und haben gedacht: Wie wäre das, wenn man jetzt rüberfahren könnte? Es war ja ein wahnsinniger Aufwand rüber zu kommen. Man musste ein Visum organisieren und den Zwangsumtausch machen. Man durfte außerdem nur wenigen Stunden nach drüben. Manchmal dauerten allein die Grenzkontrollen zwei, drei Stunden.

Kanntest du jemanden im Osten?

Ein Jahr vor der Maueröffnung hatte ich eine Freundin in Ostberlin. Das war wegen der Grenze wahnsinnig schwierig. Ich bin nur 2-, 3-mal im Monat rübergefahren. Sie war sehr unzufrieden über die Zustände in der DDR, aber damals war die Öffnung noch undenkbar.

Wie hast du die Maueröffnung erlebt?

Ich habe am Morgen in den Radionachrichten gehört, dass die Mauer offen ist. Die ersten DDR-Bürger waren schon im Westen. Ich wohnte damals im Norden Berlins. Dort hat man davon morgens noch nichts mitbekommen. Ich bin dann in die Schule gegangen. Unser Lehrer sagte, dass wegen der Maueröffnung die Schule ausfällt.

Keiner hatte die Öffnung für möglich gehalten. Das war unglaublich. Das war ein Wahnsinn. Die Ostler konnten als Fußgänger über die Friedrichstraße und mit dem Trabi über Checkpoint Charlie oder die Bornholmer Brücke kommen. Ich bin mit meinen Freunden mit der S-Bahn zur Bornholmer Straße gefahren. Das war der Grenzübergang zwischen Wedding und Pankow. Dort stauten sich die Trabis. Es

waren viele Jugendliche, aber auch Erwachsene und ganz alte Menschen da. Die Stimmung war wahnsinnig überschwänglich. Die Leute haben die Ostler begrüßt. Es knallten die Sektkorken. Einige bewarfen die Trabis mit Blumen. Viele haben sich fassungslos umarmt. Großartige Gespräche sind nicht zustande gekommen.

Am Anfang wurden die Autos noch kontrolliert. Die Menge der Menschen im Osten hatte erst am Morgen mitbekommen, dass die Mauer offen ist. Die Leute haben sich auf den Weg gemacht und gesagt: „Gucken wir uns das einfach mal an.“ Irgendwann war der Strom so gewaltig, dass die Grenzer nicht mehr kontrollieren konnten. Die wussten wahrscheinlich auch nicht, wie sie mit der Situation umgehen sollten. Vorher mussten sie streng kontrollieren und hatten einen Schießbefehl, und jetzt?

Ich habe mit den anderen Menschen in der Reihe gestanden und zugeguckt. Wir haben geklatscht und euphorisch gejubelt. Manche Leute haben auch geweint. Einige Ostler sind in die Menge rein, haben uns umarmt und sind weitergegangen. Das ging bestimmt drei oder vier Stunden lang. Leider konnte ich meine ehemalige Freundin nicht anrufen, weil sie kein Telefon hatte. Am Nachmittag bin ich mit meinen Freunden auch zu den anderen Grenzübergängen gefahren. Überall war eine Menge los. Trabis in Westberlin, das war etwas Einzigartiges. Tausende fahren damit über den Kudamm. Überall standen Gruppen und feierten. Wenn irgendwo zehn Trabis parkten, standen gleich tausend Menschen drumherum.

Vor der Gedächtniskirche sprach Bundeskanzler Kohl. Er nahm Stellung zu der politischen Situation. Ein paar Linke piffen zwar, aber insgesamt verlief das sehr ruhig. Viele Ostler tingelten an den Schaufenstern vorbei und guckten sich alles an. Für erste Einkäufe hatten sie ein Begrüßungsgeld bekommen. Die Westberliner waren alle dafür das zu zahlen. Doch dann gab es einen Umschwung. Ich hatte Nachbarn, die recht schnell Angst hatten, das sich Ostberliner fünfmal ihr Begrüßungsgeld abholen.

Spät nachts habe ich mir alles noch einmal im Fernsehen angeguckt. Da hat man dann auch die Bilder aus der letzten Nacht gesehen. Durch die Kameras hat man erst mitbekommen, welche Mengen den ganzen Tag unterwegs waren.

Was hast du in den nächsten Tagen gemacht?

In der Schule habe ich mich in diesen Tagen nicht so oft blicken lassen. Alles ging wahnsinnig schnell. Im Laufe der Tage wurden mehrere Straßen zwischen West und Ost geöffnet. Dadurch gab es die drei Engpässe nicht mehr. Ziemlich bald wurde auch das Brandenburger Tor geöffnet.

Dann kam eine merkwürdige Zeit. Es gab die Mauer noch, und es gab die Grenzsoldaten. Aber keiner wusste damit umzugehen. Wir haben die Mauer mit Hammer und Meißel beschlagen. Auf westlicher Seite patrouillierte die Polizei und versuchte das zu verhindern. Teilweise haben sie auch die Hämmer beschlagnahmt. Wir haben das Werkzeug ins Gebüsch geworfen und später wiedergeholt. Der Auftrag war für die Polizisten blöd, denn sie hatten auch einen Groll auf die Mauer, und die sollten sie jetzt beschützen. Darum haben sie es halbherzig gemacht.

Am Anfang wollten wir die Mauer zerstören. Dann ging es um Souvenirs. Die Mauer hatte unheimlich viel Graffiti. Davon wollten wir ein Stück abschlagen. Die Teile waren richtig farbenprächtig. Wir haben in der Nähe des S-Bahnhofs Friedrichsruh Brocken aus der Mauer geschlagen. Die Stücke haben wir auf der Straße verkauft. Das lief aber nicht so gut. Freunde von mir sind dann nach Miami geflogen und haben sie dort verkauft. Damit konnten sie einen Teil der Reisekosten decken. Teilweise haben wir kleine Löcher in die Mauer geschlagen. Durch die konnte man hindurchgucken. Manchmal standen Grenzer dahinter. Einem haben wir ein Mauerstück rübergereicht. Ich selbst habe noch ein paar Stücke, aber die haben eigentlich vollkommen ihre Bedeutung verloren.

Wart ihr auch im Osten?

An einem Tag sind mein Freund Markus und ich mal auf die andere Seite rüber. Es war ein gewisser Kitzel dabei, denn man wusste nicht, was einen erwartet. Das Betreten des Grenzstreifens war auch so eine Sache. Da gab es in der Mitte einen Teerweg. Rechts und links war ein Streifen Land. Man wusste nicht genau, ob es dort noch Minenfelder und Selbstschussanlagen gab. Es hieß zwar, alles sei abgebaut worden, aber sicher war man nicht. Wir sind zwei, drei Meter auf den Teerweg drauf und schnell wieder zurück. Man hatte dabei ein ganz komisches Gefühl. In Abständen gab es Wachtürme, aber die waren nicht mehr fest besetzt. Es gab noch

Truppen, die mit Jeeps auf den Wegen patrouillierten. Wir sind also in den Osten rüber und haben gesagt: Guck mal, wir haben's geschafft – ohne Visum und Zwangsumtausch – und sind dann ganz schnell zurück. Keiner wusste ja, wie sich alles entwickelt. Es konnte ja sein, dass morgen die Mauer wieder dicht ist. Man hatte das Gefühl, dass die Ostregierung nicht alles rückgängig machen konnte, aber man war super unsicher.

(Juma 3/99, S. 30–31)

Text 27: KAFKA Franz. Die Verwandlung.

<...> Als Gregor Samsa eines Morgens aus unruhigen Träumen erwachte, fand er sich in seinem Bett zu einem ungeheueren Ungeziefer verwandelt. Er lag auf seinem panzerartig harten Rücken und sah, wenn er den Kopf ein wenig hob, seinen gewölbten, braunen, von bogenförmigen Versteifungen geteilten Bauch, auf dessen Höhe sich die Bettdecke, zum gänzlichen Niedergleiten bereit, kaum noch erhalten konnte. Seine vielen, im Vergleich zu seinem sonstigen Umfang kläglich dünnen Beine flimmerten ihm hilflos vor den Augen. „Was ist mit mir geschehen?“, dachte er. Es war kein Traum. Sein Zimmer, ein richtiges, nur etwas zu kleines Menschenzimmer, lag ruhig zwischen den vier wohlbekannten Wänden. Über dem Tisch, auf dem eine auseinandergepackte Musterkollektion von Tuchwaren ausgebreitet war – Samsa war Reisender – hing das Bild, das er vor kurzem aus einer illustrierten Zeitschrift ausgeschnitten und in einem hübschen, vergoldeten Rahmen untergebracht hatte. Es stellte eine Dame dar, die mit einem Pelzhut und einer Pelzboa versehen, aufrecht dasaß und einen schweren Pelzmuff, in dem ihr ganzer Unterarm verschwunden war, dem Beschauer entgegen hob. Gregors Blick richtete sich dann zum Fenster, und das trübe Wetter – man hörte Regentropfen auf das Fensterblech aufschlagen – machte ihn ganz melancholisch. „Wie wäre es, wenn ich noch ein wenig weiterschliefe und alle Narrheiten vergäße“, dachte er, aber das war gänzlich undurchführbar, denn er war gewöhnt, auf der rechten Seite zu schlafen, konnte sich aber in seinem gegenwärtigen Zustand nicht in diese Lage bringen. Mit welcher Kraft er sich auch auf die rechte Seite warf, immer wieder schaukelte er in

die Rückenlage zurück. Er versuchte es wohl hundertmal, schloss die Augen, um die zappelnden Beine nicht sehen zu müssen, und ließ erst ab, als er in der Seite einen noch nie gefühlten, leichten, dumpfen Schmerz zu fühlen begann. „Ach Gott“, dachte er, „was für einen anstrengenden Beruf habe ich gewählt! Tag aus, Tag ein auf der Reise. Die geschäftlichen Aufregungen sind viel größer, als im eigentlichen Geschäft zu Hause, und außerdem ist mir noch diese Plage des Reisens auferlegt, die Sorgen um die Zuganschlüsse, das unregelmäßige, schlechte Essen, ein immer wechselnder, nie andauernder, nie herzlich werdender menschlicher Verkehr. Der Teufel soll das alles holen!“ Er fühlte ein leichtes Jucken oben auf dem Bauch; schob sich auf dem Rücken langsam näher zum Bettpfosten, um den Kopf besser heben zu können; fand die juckende Stelle, die mit lauter kleinen weißen Pünktchen besetzt war, die er nicht zu beurteilen verstand; und wollte mit einem Bein die Stelle betasten, zog es aber gleich zurück, denn bei der Berührung umwehten ihn Kälteschauer. Er glitt wieder in seine frühere Lage zurück. „Dies frühzeitige Aufstehen“, dachte er, „macht einen ganz blödsinnig. Der Mensch muss seinen Schlaf haben. Andere Reisende leben wie Haremsfrauen. Wenn ich zum Beispiel im Laufe des Vormittags ins Gasthaus zurückgehe, um die erlangten Aufträge zu überschreiben, sitzen diese Herren erst beim Frühstück. Das sollte ich bei meinem Chef versuchen; ich würde auf der Stelle hinausfliegen. Wer weiß übrigens, ob das nicht sehr gut für mich wäre. Wenn ich mich nicht wegen meiner Eltern zurückhielte, ... ich wäre vor den Chef hin getreten und hätte ihm meine Meinung von Grund des Herzens aus gesagt. Vom Pult hätte er fallen müssen! Es ist auch eine sonderbare Art, sich auf das Pult zu setzen und von der Höhe herab mit dem Angestellten zu reden, der wegen der Schwerhörigkeit des Chefs ganz nahe herantreten muss. <...>

(Berlin: Suhrkamp Verlag, 2018. – 144 S. – S. 3–4)

Text 28: Böll, Heinrich. Ansichten eines Clowns. Roman.

<...> In Bonn verlief immer alles anders; dort bin ich nie aufgetreten, dort wohne ich, und das herangewinkte Taxi brachte mich nie in ein Hotel, sondern in meine Wohnung. Ich müsste sagen uns, Marie und mich. Kein Pförtner im Haus, den ich mit

einem Bahnbeamtenverwechseln könnte, und doch ist diese Wohnung, in der ich nur drei bis vier Wochen im Jahr verbringe, mir fremder als jedes Hotel. Ich musste mich zurückhalten, um vor dem Bahnhof in Bonn nicht ein Tai heranzuwinken: diese Geste war so gut einstudiert, dass sie mich fast in Verlegenheit gebracht hätte. Ich hatte noch eine einzige Mark in der Tasche. Ich blieb auf der Freitreppe stehen und vergewisserte mich meiner Schlüssel zur Haustür, zur Wohnungstür, zum Schreibtisch; im Schreibtisch würde ich finden die Fahrradschlüssel. Schon lange denke ich an eine Schlüsselpantomime Ich denke an ein ganzes Bündel von Schlüsseln aus Eis, die während der Nummer dahinschmelzen. Kein Geld für ein Tai; und ich hätte zum ersten Mal im Leben wirklich eins gebraucht mein Knie war geschwollen, und ich humpelte mühsam über den Bahnhofsvorplatz in die Poststraße hinein; zwei Minuten nur vom Bahnhof bis zu unserer Wohnung, sie kamen mir endlos vor. Ich lehnte mich gegen einen Zigarettenautomaten und warf einen Blick auf das Haus, in dem mein Großvater mir eine Wohnung geschenkt hat; elegant ineinander geschachtelte Appartements mit dezent getönten Balkon-Verkleidungen; fünf Stockwerke fünf verschiedene Farbtöne für die Balkonverkleidungen; im fünften Stock, wo alle Verkleidungen rostfarben sind, wohne ich. War es eine Nummer, die ich vorführte? den Schlüssel ins Haustürschloss stecken, ohne Erstaunen hinnehmen, dass er nicht schmolz, die Aufzugtür öffnen, auf die Fünf drücken ein sanftes Geräusch trug mich nach oben; durchs schmale Aufzugfenster in den jeweiligen Flurabschnitt, über diesen hinweg durchs jeweilige Flurfenster blicken: ein Denkmalrücken, der Platz, die Kirche, angestrahlt; schwarzer Schnitt, die Betondecke und wieder, in leicht verschobener Optik: der Rücken, Platz, Kirche, angestrahlt dreimal, beim vierten Mal nur noch Platz und Kirche. Etagentürschlüssel ins Schloss stecken, ohne Erstaunen hinnehmen, dass auch die sich öffnete. Alles rostfarben in meiner Wohnung Türen, Verkleidungen, eingebaute Schränke; eine Frau im rostroten Morgenmantel auf der schwarzen Couch hätte gut gepasst; wahrscheinlich wäre eine solche zu haben, nur ich leide nicht nur an Melancholie, Kopfschmerzen, Indolenz und der mstischen Fähigkeit, durchs Telefon Gerüche wahrzunehmen, mein fürchterlichstes Leiden ist die Anlage zur Monogamie;

es gibt nur eine Frau, mit der ich alles tun kann, was Männer mit Frauen tun: Marie, und seitdem sie von mir weggegangen ist, lebe ich wie ein Mönch leben sollte; nur ich bin kein Mönch. Ich habe dem Katholizismus große Smpathien entgegengebracht, sogar noch, als Marie mich vor vier Jahren zum ersten Mal mit in diesen »Kreis fortschrittlicher Katholiken« nahm. <...> Schon die ersten Augenblicke in diesem Kreis waren fürchterlich. Ich war damals in einer sehr schwierigen Phase meiner Entwicklung als Clown, noch keine zweiundzwanzig alt, und trainierte den ganzen Tag. Ich hatte mich auf diesen Abend sehr gefreut, war todmüde und erwartete eine Art fröhlicher Zusammenkunft, mit viel gutem Wein, gutem Essen, vielleicht Tanz (es ging uns dreckig, und wir konnten uns weder Wein noch gutes Essen leisten); stattdessen gab es schlechten Wein. Nicht nur anstrengend, sondern auf eine überflüssige und unnatürliche Weise anstrengend. <...>

(München Deutscher Taschenbuch Verlag, 2006. – 285 S. – S. 12–13)

Text 29: FRANK, Anne. Tagebuch.

<...> Dienstag, 8. Februar 1944 Beste Kitty! Wie ich mich fühle, könnte ich dir nicht sagen. Den einen Augenblick sehne ich mich nach Ruhe, den anderen wieder nach etwas Fröhlichkeit. Lachen sind wir hier nicht mehr gewöhnt, so richtig lachen, bis man nicht mehr kann. Heute Morgen hatte ich einen „Lachanfall“, du weißt schon, wie man ihn manchmal in der Schule hat. Margot und ich kicherten wie richtige Backfische. Gestern Abend hatte ich wieder was mit Mutter. Margot rollte sich in ihre Wolldecke, sprang aber plötzlich wieder aus dem Bett und unter-suchte die Decke gründlich. Eine Stecknadel war drin. Mutter hatte einen Flicker in die Decke gesetzt. Vater schüttelte den Kopf und sprach über Mutters Schlampigkeit. Schon bald kam Mutter aus dem Badezimmer, und ich sagte zum Spaß: „Du bist eine echte Rabenmutter!“ Sie fragte natürlich, warum, und wir erzählten ihr von der Stecknadel. Sie machte sofort ein hochmütiges Gesicht und sagte zu mir: „Ausgerechnet du musst etwas über Schlamperei sagen! Wenn du nähst, ist der ganze Boden mit Stecknadeln übersät. Und hier, schau mal, hier liegt wieder das Nageletui. Das räumst du auch nie

auf.“ Ich sagte, ich hätte es nicht benutzt, und Margot sprang ein, denn sie war die Schuldige. Mutter redete noch eine Weile über Schlampigkeit zu mir, bis ich wieder randvoll war und ziemlich kurz angebunden sagte: „Ich habe doch gar nichts über Schlampigkeit gesagt! Immer bekomme ich es ab, wenn ein anderer was tut.“ Mutter schwieg. Und ich war gezwungen, ihr keine Minute später den Gutenachtkuss zu geben. Der Vorfall ist vielleicht unwichtig, aber mich ärgert alles. Da ich im Augenblick eine Zeit des Nachdenkens zu haben scheine und alle Gebiete abgrase, wo es etwas zum Nachdenken gibt, kamen meine Gedanken wie von selbst auf Vaters und Mutters Ehe. Mir war diese immer als Vorbild einer idealen Ehe hingestellt worden. Nie Krach, keine bösen Gesichter, vollkommene Harmonie usw. Von Vaters Vergangenheit weiß ich einiges und was ich nicht weiß, habe ich dazu phantasiert. Ich meine zu wissen, dass Vater Mutter geheiratet hat, weil er Mutter für geeignet hielt, den Platz als seine Frau einzunehmen. Ich muss sagen, dass ich Mutter bewundere, wie sie diesen Platz eingenommen hat und dass sie, soweit ich weiß, nie gemurrt hat und auch nie eifersüchtig war. Es kann für eine Frau, die liebt, nicht einfach sein zu wissen, dass sie im Herzen ihres Mannes nie den ersten Platz einnehmen wird, und Mutter wusste das. Vater hat Mutter dafür bestimmt bewundert und fand ihren Charakter hervorragend. Warum sollte er eine andere heiraten? Seine Ideale waren verflogen und seine Jugend war vorbei. Was ist aus ihrer Ehe geworden? Kein Streit und keine Meinungsverschiedenheiten – nein, aber eine Ideal-Ehe ist es doch auch nicht. Vater schätzt Mutter und hat sie gern, aber nicht mit der Liebe einer Ehe, die ich mir vorstelle. Vater nimmt Mutter so, wie sie ist. Er ärgert sich oft, aber sagt so wenig wie möglich, weil er weiß, welche Opfer Mutter bringen hat müssen. Über das Geschäft, über andere Dinge, über Menschen, über alles. Vater fragt sie längst nicht immer nach ihrem Urteil, erzählt nicht alles, denn er weiß, dass sie viel zu übertrieben, viel zu kritisch und oft viel zu voreingenommen ist. Vater ist nicht verliebt, er gibt ihr einen Kuss, wie er uns küsst, er stellt sie nie zum Vorbild, weil er das nicht tun kann. Er schaut sie neckend und spottend an, aber nie liebevoll. Es mag sein, dass Mutter durch das große Opfer hart und unangenehm für ihre

Umgebung geworden ist, aber auf diese Art wird sie immer weiter vom Weg der Liebe abtreiben und immer weniger Bewunderung wecken. <...>

(Frankfurt a. M.: S. Fischer Verlag, 2001. – 320 S. – S. 181– 182)

Text 30: FRISCH, MAX. Homo faber. Ein Bericht.

<...> Endlich ging's los. Ich habe einen Start bei solchem Schneetreiben noch nie erlebt, kaum hatte sich unser Fahrgestell von der weißen Piste gehoben, war von den gelben Bodenlichtern nichts mehr zu sehen, kein Schimmer, später nicht einmal ein Schimmer von Manhattan, so schneite es. Ich sah nur das grüne Blinklicht an unsrer Tragfläche, die heftig schwankte, zeitweise wippte; für Sekunden verschwand sogar dieses grüne Blinklicht im Nebel, man kam sich wie ein Blinder vor. Rauchen gestattet. Er kam aus Düsseldorf, mein Nachbar, und so jung war er auch wieder nicht, anfangs Dreißig, immerhin jünger als ich; er reiste, wie er mich sofort unterrichtete, nach Guatemala, geschäftlich, soviel ich verstand. Wir hatten ziemliche Böen. Er bot mir Zigaretten an, mein Nachbar, aber ich bediente mich von meinen eignen, obschon ich nicht rauchen wollte, und dankte, nahm nochmals die Zeitung, meinerseits keinerlei Bedürfnis nach Bekanntschaft. Ich war unhöflich, mag sein. Ich hatte eine strenge Woche hinter mir, kein Tag ohne Konferenz, ich wollte Ruhe haben, Menschen sind anstrengend. Später nahm ich meine Akten aus der Mappe, um zu arbeiten; leider gab es gerade eine heiße Bouillon, und der Deutsche (er hatte, als ich seinem schwachen Englisch entgegenkam mit Deutsch, sofort gemerkt, dass ich Schweizer bin) war nicht mehr zu stoppen. Er redete über Wetter, beziehungsweise über Radar, wovon er wenig verstand; dann machte er, wie üblich nach dem zweiten Weltkrieg, sofort auf europäische Brüderschaft. Ich sagte wenig. Als man die Bouillon gelöffelt hatte, blickte ich zum Fenster hinaus, obschon nichts andres zu sehen war, als das grüne Blinklicht draußen an unsrer nassen Tragfläche, ab und zu Funkenregen wie üblich, das rote Glühen in der Motor-Haube. Wir stiegen noch immer. Später schlief ich ein. Die Böen ließen nach. Ich weiß nicht, warum er mir auf die Nerven ging, irgendwie kannte ich sein Gesicht, ein sehr deutsches Gesicht. Ich überlegte mit geschlossenen Augen, aber vergeblich. Ich versuchte, sein rosiges

Gesicht zu vergessen, was mir gelang, und schlief etwa sechs Stunden, überarbeitet wie ich war - kaum war ich erwacht, ging er mir wieder auf die Nerven. Er frühstückte bereits. Ich tat, als schliefe ich noch. Wir befanden uns (ich sah es mit meinem rechten Auge) irgendwo über dem Mississippi, flogen in großer Höhe und vollkommen ruhig, unsere Propeller blinkten in der Morgensonne, die üblichen Scheiben, man sieht sie und sieht hindurch, ebenso glänzten die Tragflächen, starr im leeren Raum, nichts von Schwingungen, wir lagen reglos in einem wolkenlosen Himmel, ein Flug wie hundert andere zuvor, die Motoren liefen in Ordnung. „Guten Tag!“ sagte er. Ich grüßte zurück. „Gut geschlafen?“ fragte er. Man erkannte die Wasserzweige des Mississippi, wenn auch unter Dunst, Sonnenglanz drauf, Geriesel wie aus Messing oder Bronze; es war noch früher Morgen, ich kenne die Strecke, ich schloss die Augen, um weiterzuschlafen. Er las ein Heftlein, rororo. Es hatte keinen Zweck, die Augen zu schließen, ich war einfach wach, und mein Nachbar beschäftigte mich ja doch, ich sah ihn sozusagen mit geschlossenen Augen. Ich bestellte mein Frühstück... Er war zum ersten Mal in den Staaten, wie vermutet, dabei mit seinem Urteil schon fix und fertig, wobei er das eine und andere (im Ganzen fand er die Amerikaner kulturlos) trotzdem anerkennen musste, beispielsweise die Deutschfreundlichkeit der meisten Amerikaner. Ich widersprach nicht. Kein Deutscher wünsche Wiederbewaffnung, aber der Russe zwingt Amerika dazu, Tragik. <...>

(Frankfurt a. M.: Suhrkamp Verlag, 1977. – 205 S. – S. 8–9)

TEIL II

Text 1: ВІДНОВНЕ ПРАВОСУДДЯ – ШАНС НА НОРМАЛЬНЕ ЖИТТЯ В СУСПІЛЬСТВІ», ВОЛИНСЬКА ПРАВОЗАХИСНИЦЯ.

Програму відновного правосуддя для неповнолітніх на Волині зможуть впроваджувати на рівні Регіональних центрів безоплатної правової допомоги. Що вона передбачатиме та як допомагатиме підліткам, які потрапили в складні ситуації в ефірі програми «На часі гість» телеканалу «Аверс» говорили з

директоркою Регіонального центру безоплатної правової допомоги на Волині **Наталією Смолярчук**.

Поясніть, що таке відновне правосуддя для неповнолітніх. Адже для багатьох це щось нове й незрозуміле.

Так, відновне правосуддя – це відносно новий термін, який впроваджують в українське законодавство як пілотний проєкт. Він ще не є законодавчо визначеним. Цей проєкт запровадили торік у кількох областях України на підставі сприяння фонду ООН (UNICEF). Він полягає у тому, щоб надати можливість неповнолітнім, які вперше скоїли злочин невеликої або середньої важкості, уникнути притягнення до кримінальної відповідальності, уклавши мирову угоду з особою, якій завдано збитків, та відшкодувавши ці збитки. У такий спосіб підліток проходить ресоціалізацію завдяки роботі над собою та з психологами. Особа, яка вперше оступилася, матиме змогу визнати свою провину, взяти участь у виховних заходах, які позитивно вплинуть на її подальше життя і вона зможе зробити правильні висновки та в майбутньому не вчиняти інших правопорушень.

Чи багато на Волині дітей, які вчиняють злочини? Напевно, до вас звертаються їхні батьки?

Не тільки батьки. Слідчі органи, які порушують кримінальне провадження і надають особі статусу підозрюваної, в обов'язковому порядку повідомляють центр безоплатної правової допомоги про те, що людина потребує захисника на стадії досудового розслідування. Часто діти вчиняють дрібні злочини, аби похизуватися перед кимось. А буває, крадуть їжу в супермаркетах, бо живуть у важких умовах. Або ж діти із забезпечених сімей, яким бракує уваги батьків, у такий спосіб намагаються привернути до себе увагу. Це якраз питання ресоціалізації, роботи соціальних працівників, психологів не тільки з дітьми, а й з батьками.

У Ваш проєкт залучені правоохоронні органи?

Так, звичайно. До роботи в проєкті буде залучено представників ювенальної юстиції прокуратури Волині та ювенальної превенції Головного управління

Національної поліції, також будемо працювати з Центром пробації у Волинській області, центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, залучимо їхніх методистів, психологів. Погодилася на співпрацю й громадська організація «Велес-плюс» щодо відновлення таких підлітків. Також ми знайшли нового партнера – громадську організацію «Ми вільні».

(Волинські новини, 8 червня 2020)

Text 2: ІРИНА КОНСТАНКЕВИЧ: «УРЯД МАЄ ПОВЕРНУТИСЯ ОБЛИЧЧЯМ ДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ»

26 травня у рамках проєкту «Доступно про парламентаризм», що його реалізовує «Волинська правнича школа» в межах Програми USAID «РАДА: відповідальність, підзвітність, демократичне парламентське представництво», що виконується Фондом Східна Європа, відбувся черговий захід в онлайн-форматі, присвячений децентралізації та тому, як народні депутати допомагають у розв'язанні проблем ОТГ.

«Децентралізація – одна з головних реформ, що була започаткована ще урядом Гройсмана, – зауважила Ірина Мирославівна. Народна депутатка вважає нинішню ініціативу Уряду правильною, адже в громад було достатньо часу для того, аби об'єднатися добровільно. З її слів, єдиний мінус – це те, що правила щодо децентралізації, виписані на початках, зазнали змін. «Найголовніший принцип децентралізації – повноваження передаються на місця та підкріплюються фінансовими ресурсами – не витримано. На жаль, нинішні громади не мають достатніх матеріально-фінансових ресурсів для того, щоб міцно ставати на ноги, розвиватися й наповнювати свої бюджети. Надзвичайно багато залежить від лідерів, від активності людей, їхнього бажання брати на себе відповідальність, згуртувати довкола себе, запалити ідеєю і втілити її, – вважає народна депутатка.

«Якщо не буде фінансових можливостей, громади залишаться адміністративними об'єктами, – вважає народний депутат. – ОТГ мають бути спроможними громадами, які не лише самі забезпечуватимуть свої потреби, а й

стануть основою економічної стабільності України. У цьому була суть реформи».

На думку Ірини Констанкевич, те, що у громад збиралися забрати акциз, позбавило б їх значних надходжень. Депутати-мажоритарники відстояли залишення надходжень від акцизного податку до місцевих бюджетів. «Якби мажоритарники не об'єдналися навколо того, щоб зберегти бюджети громад, було б дуже сутужно, – додала парламентар. – Однак Уряд позбавив ОТГ інфраструктурної субвенції. Ці кошти громади могли використати на будівництво доріг, садочків тощо. Та й багато інших позицій, які підживлювали б ОТГ, в бюджеті відсутні. Цим Уряд запускає процеси, зворотні до децентралізації – він централізує у столиці всі кошти. Я вважаю, що це неправильно. Уряд має повернутися обличчям до місцевого самоврядування. Майбутнє України як держави напрямую залежить від того, як ми розбудуємо об'єднані територіальні громади та наскільки зробимо їх економічно сильними».

(Волинські новини, 30 травня 2020)

Text 3: ТЕТЯНА ОБУХОВА: НЕВДАЛА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ. ЯКІ «БАГИ» В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВІЯВИВ КАРАНТИН

Я не вважаю, що онлайн навчання, то є абсолютне зло. Бо більше, я певна, що кожному викладачу варто мати такий досвід. З теперішніми технічними засобами і за умови нормальної підготовки таке навчання є абсолютно реальним, хоч і має об'єктивні обмеження. Перше і головне – не можна всьому навчити онлайн. Підозрюю, що навіть в гуманітарних науках. В технічних через дистанційне навчання ми втрачаємо, приблизно, до 50% навичок. Адже, наприклад, в тій же фізиці для того, щоб справді зрозуміти якісь речі, треба не тільки про них почути, а їх «помацати». Окрім того, немає можливості залучати студентів до наукових досліджень, а це, з мого досвіду, суттєво підвищує їх мотивацію, тому що дає можливість побачити, як теоретичні знання стають практичними результатами. Звісно, зараз буде сплеск наукових публікацій.

Адже треба щось робити, всі підіставали свої напрацювання і порядкують їх у статті. Але вся ця карантинна перерва – це дуже багато, бо в нормі наукові дослідження – безперервний процес. ***Будемо об’єктивними – студенти суттєво недоотримали знань.*** Найперше – раптовість. Не зрозуміло, що заважало владі дати хоча б два дні до кінця тижня, щоб люди могли якось підготуватися. Саме закриття майже з сьогодні на завтра значною мірою призвело до того, що перший час викладачі намагалися банально зрозуміти, які з матеріалів у них є на домашніх комп’ютерах та чи можна цим взагалі користуватися зараз. Аналогічно і зі студентами. У багатьох з них в гуртожитках залишилися конспекти та записи з лабораторних, і це для них було проблемою. Ще одна неприємність – відсутність розуміння перспектив. Тут, власне, ніхто не винен, але якби одразу було відомо, що карантин продовжиться до кінця семестру, це значно вплинуло б на стратегію дій. Проблемою і для студентів, і для викладачів, як я частково вже зазначала, стала технічна сторона організації навчання. Основним робочим інструментом став телефон, але це суттєво все сповільнювало. Додавала проблем і відсутність якоїсь чіткої програми дій від керівництва навчального закладу. Як мінімум, не вистачало якихось базових стандартів: як регулярно треба зв’язуватися зі студентами і рекомендацій щодо можливих варіантів взаємодії (якісь розпорядження на цю тему почали з’являтися лише під кінець обмежувальних заходів).

Наостанок, будемо об’єктивними – студенти суттєво недоотримали знань. Десь це можна буде виправити в наступних курсах, десь ні. Хоча, по оцінках того і не скажеш. Адже, з моїх спостережень, оцінки в цьому семестрі переважно вищі, ніж зазвичай бо «всі все розуміють». Але скажу і про хороше. Як будь-яка криза, карантин виявив велику кількість «багів» системи освіти.

Тож тепер саме час почати їх виправляти. Сподіваюся, що хоча б частину виправити вдасться. Крім того, попри всі недоліки, місяці карантину – це був цікавий досвід, а також дуже корисний вихід із зони комфорту.

(Волинські новини, 10 червня, 2020)

Text 4: ОЛЬГА МАКСИМЯК: ВІДКРИТТЯ ДИТСАДКІВ: ТЕСТ-ДРАЙВ ВІД УРЯДУ

1. У Кабмінівських рекомендаціях зазначено: «температурний скринінг дітей проводять при вході (початковий) у заклад та кожні 4 години (поточний) з занесенням показників у відповідний журнал довільної форми».

2. Зустрічати дитину у садку урядовці рекомендують на території закладу, а якщо погана погода – то на вході до приміщення. Де міряти температуру Кабмін не уточнив. Давайте змодельюємо ситуацію. На дворі вітряно і ллє дощ. На вході в садок стоїть вихователька (у нашому крилі дашка, аби сховатися від дощу при вході практично немає).

На цьому вході вихователька має, схоже, якимось особливим телепатичним методом визначити, чи нема була в дитини температури 37,2, забрати її у батьків, завести у групу на другий поверх (причому дуже швидко) і повернутися знову на свій вартовий пост. Хто в цей час повинен бути з дітьми в групі – знову ж таки відповіді немає. Тому що помічник вихователя, згідно із посадовими обов'язками, має інший режим роботи.

3. І ще уточнення. Цитую Постанову. *«На вході до закладу організовується місце для обробки рук спиртовмісними антисептиками з концентрацією активно діючої речовини понад 60% для ізопропілових спиртів та понад 70% для етилових спиртів. Використання антисептиків повинно відбуватися виключно під контролем працівників закладу»*. Так, безпека важлива. Але є багато але. Антисептики часто викликають алергічну реакцію не лише в дітей, а й у дорослих.

4. Документ забороняє використання тканинних рушників. Хоча де тут логіка – питання риторичне. Адже кожна дитина має свій індивідуальний рушник.

5. Одне з положень пункту 6 суперечить тому, що у пункті 7. У пункті 6 йдеться: *«Забороняється проведення масових заходів (свят, вистав, концертів) за участі дітей з більш ніж однієї групи»*. У наступному пункті зазначено: *«перформувати розміщення в кімнатах для занять таким чином, щоб забезпечити максимально можливе фізичне дистанціювання»*. От ви можете

уявити свята в садочку, де діти знаходяться одне від одного на відстані 1,5 метри?

6. Високопосадовці також рекомендують *«забезпечити процес харчування, що дозволяє мінімізувати кількість дітей, які харчуються одночасно або одночасно перебувають за одним столом»*. Ну ок. Коли в групі двомісні столи, це ще якось таки та можна організувати. А як посадити по одній дитині за стіл, коли вони шестимісні? Харчувати по чергово? З яким інтервалом? Окрім того, кожен страву з харчоблоку видають в одній ємкості, тобто кашу не накидають ні в дві, ні в три каструлі, аби занести її дітям.

7. Кабмін також рекомендує проводити дезінфекцію поверхонь не рідше як через 2 години та після кожного заняття. Але. Тут знову але. Адже всі дезінфікуючі засоби мають специфічний запах. Окрім того, куди при обробці поверхонь подіти дітей? От, до прикладу, як надворі дощ.

(Волинські новини, 1 червня 2020)

Text 5: ОЛЬГА ФОКАФ: ЕПІДЕМІЯ ЧИ ІНФОДЕМІЯ? ЯК ВБЕРЕГТИСЯ ВІД ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

У вас теж є відчуття, що світ поділився на період до карантину і після? Це не спроста. Адже ми щодня отримуємо інформацію про інфекцію, яку раніше ніколи не чули – по телебаченню, в стрічці Facebook чи від бабусь в тролейбусі.

Пандемія стала частинкою нашої реальності й змінила звичний порядок речей. І це виклик для всіх: лікарів, журналістів, політиків, підприємців. Якщо ви з медициною не на короткій нозі, то кількість інформації, обговорень, відео-контенту може налякати. Хоча COVID-19 – це не перша в історії пандемія, вона перша, яка так масово і так блискавично висвітлюється.

За відносно короткий проміжок часу, наш інтернет-простір наповнився в 24 рази більшою кількістю інформації про COVID-19, порівняно з епідемією у 2009.

Відбувається те, що Всесвітня організація охорони здоров'я в лютому 2020 назвала «масивною інфодемією». Інформація про засоби профілактики, ліки та дослідження поширюється моментально, і багато неперевіраних фактів можуть зашкодити здоров'ю.

Як це можна контролювати та хто за це має відповідати? Відповіді на ці питання ми побачимо в перспективі. Зокрема, буде цікаво поспостерігати сесії World Health Summit в жовтні 2020 року, на якій зустрінуться світові лідери в сфері охорони здоров'я. Питання digital health & AI буде на головній панелі.

Як зазначила прем'єр-міністр Нової Зеландії Хелен Кларк, «без вакцини ми ніколи не зможемо повернутись до нормального життя»! Під час пандемії ми вчилися правильно мити руки, розбиратись в антисептиках, дізнались про існування пульсоксиметрів. Так само важливо продовжувати розвивати освіту в галузі громадського здоров'я, медіаграмотність, відповідальність та вміння критично аналізувати дані.

Як впізнати дезінформацію? Надто провокаційний «кричущий» заголовок. Наприклад, «Європу почала косити нова болячка», «Стало відомо..», «Шок!..», «Пиття цього засобу лікує від коронавірусу». Все це маніпуляція вашими емоціями, щоб змусити зайти на сайт, збільшити охоплення. Немає посилання на джерела, або якщо посилання є, то джерела сумнівної якості. Невказані автори цитат, або їх узагальнено, або автори – вигадані люди чи взагалі не є експертами в цій області. Гнилі аргументи, які апелюють загальновідомими фактами. Наприклад, «Усім відомо, що за останні роки рівень недовіри до лікарів зріс в десятки раз». Кому відомо? Де ця статистична одиниця населення, помножена на десятки? Виділяйте собі час, щоб осмислити інформацію, піддати її критиці внутрішнього раціоналіста!

(Волинські новини, 29 травня 2020)

Text 6: МИХАЙЛО САВЧУК: ПРО ІНТЕРНЕТ, «ЗАКЛАДКИ» ТА НАРКОТИКИ

Одного звичайного дня я сидів собі, пив чай та дивився у вікно. За склом був звичайний «карантинний» ранок – порожній двір, і де-не-де «пропливали» перехожі. Єдине, що привертало мою увагу, – це мізансцена типового двору: троє підлітків, які нервово сіпалися туди-сюди біля великих кущів і первіснообщинним методом, з допомогою палиць і каменів, щось нестримно викопували в різних місцях землі.

Можливо, вони копають черв'яків на риболовлю... – безневинно подумав я. Але, судячи з їх хаотичних різких рухів і явно нервової та збудженої поведінки, я зрозумів, що вони мені нагадують більше тих, хто шукає чим, як в народі кажуть, «розкумаритися»... Та що казати, я був більш ніж упевнений, що шукали вони, так звану, «закладку» або ховали її для когось. Наше століття швидкого технічного прогресу подарувало нам величезні можливості отримувати те, що хочеться, і вибирати це, не виходячи з хати, онлайн. І, на жаль, наркотики не є виключенням («спайси», «фен», «сіль», «гвинт» і тд.).

«Закладки» це упаковки з наркотиками, сховані в кущах, під'їздах, закопані або закладені в певних місцях по місту. Для того, щоб їх придбати, достатньо лише користуватися соціальними мережами або месенджерами та мати електронні гроші.

Система придбання дуже проста. Використовуючи посилання (зазвичай, їх можна знайти намальованими на стінах будинків або в інтернеті), клієнт списується з продавцем, домовляється і скидає гроші на карту. Отримує взамін фото і геолокацію місця, де знаходиться «закладка». Виїжджає, знаходить і ловить кайф. Зараз наші діти, і не лише через карантин, проводять велику кількість часу в соціальних мережах, та й в інтернеті загалом. І нереально відстежити усі сайти, посилання і акаунти, з якими вони контактують. Вірогідність того, що їм в стрічку потрапить подібна інформація, – дуже висока. Особливо, враховуючи те, що багато «наркошопів» дають можливість

«try and buy». Я упевнений, що тут немає потреби розповідати реальні життєві історії про те, як люди з «безневинної витівки» трагічно закінчували кінченими наркоманами. Що ж ми як батьки можемо зробити в першу чергу? Головним чином – розмовляти з дітьми. Про те, яка непомітна і розмита ця грань тоді між «все під контролем» і «я щільно підсів на це»... Ділитися історіями з життя друзів або знайомих, реальними історіями нехай навіть і трагічними. Повірте, ці розмови важливі для наших дітей навіть при стійкій упевненості, що наркотики, залежність – це десь дуже далеко і не про нас... У тих, хто сидів на наркоті, наркозалежність стала хворобою... Але, спочатку це був їх особистий вибір, і найчастіше усвідомлений. Усвідомлений вибір на користь «задоволення». Можливо, цього не сталося б, якщо б з ними хтось колись порозмовляв і усе пояснив про, що таке добре, а що таке погано!

(Волинські новини, 30 квітня 2020)

Text 7: КАТЕРИНА ЛУК'ЯНЧУК: «ПРОРЕКЛАМУЙ МЕНЕ У INSTAGRAM». ЯК ВОЛИНЯНАМ НЕ ВТРАПИТИ НА ШАХРАЇВ

Розвиток соціальних мереж підштовхнув до нових сфер розвитку бізнесу. Тепер клієнтів все частіше розшукують саме так, за допомогою Інтернету. Але разом з тим з'являється все більше випадків шахрайства. В мережі є чимало пропозицій «навчити розкручувати свій бізнес в Instagram», та не всі такі пропозиції справді дієві.

З чого починати? Отож, для початку розберіться, чим ви прагнете займатися і не бійтеся помилятися: все й одразу вдається далеко не кожному. Після цього, спробуйте уявити, кому ви (або ж ваші товари чи послуги) будете цікаві/потрібні/корисні. Наступний крок – ваш клієнт. Опишіть хто він і зробіть це максимально детально. Після цього розділіть цей образ на сегменти і ще більше деталізуйте. Перш ніж запускати рекламу, впорядкуйте свій акаунт в соціальній мережі.

Назва повинна асоціюватися з вами, якщо ви особистий бренд, або вашими товарами/послугами, якщо бізнес.

Аватар повинен бути виразним та відбивати суть вашого блогу/бізнесу. Шапка профілю. Її задача донести основну пропозицію вашої сторінки. Лаконічність, унікальна пропозиція, аргументи, важливі для клієнта факти – повинні там бути.

Контакти: сайт, номер телефону, електронна пошта. Використовуйте все, або щось частково, але з вами повинен бути зв'язок. Публікації – виразні, оригінальні, презентабельні. Це стосується і фото, і тексту.

Коли починати просування? Публікуйте щодня пости і 5-7 stories в день. Запросіть на сторінку своїх знайомих, попросіть про неї розповісти у себе в профілі. Все це для того, щоб протягом кількох тижнів акаунт був живим та демонстрував органічний ріст.

Як розкрутити свій блог?

В соціальних мережах є багато способів заявити про себе. Фактично, задача будь-якого блогера чи компанії створити цінність і допомогти людям про неї дізнатися. Що буде цінністю, кожен обирає самостійно: тексти, фото, відео, товари, гарні ціни чи розіграші айфонів та інших подарунків.

Що ви можете подивитися самостійно?

Ви можете аналізувати активність сторінки в розрізі вибраного часу: приріст підписників (особливо відслідкувати підозрілі підйоми активності, які свідчать про накрутки); рівень зацікавленості підписників (росте чи падає); найпопулярніші формати публікацій (фото, відео, слайдер); найкращий час для публікації; кількість згадувань в інших профілях; кількість рекламних виходів та ін. Для такого аналізу я користуюся програмами LiveDune, але є й багато інших, тому ви можете підібрати те, що буде зручним.

(Волинські новини, 15 жовтня 2019)

Text 8: МИХАЙЛО САВЧУК: ПРО «ЗМІННІ» ЧЕМПІОНСТВА І ЧОМУ ВАЖЛИВА ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА

Я впевнений у тому, що більшість тих, хто регулярно бере участь у змаганнях (або тренери, для яких важливою частиною їх практики є «виховання

чемпіона») вважають, що спосіб підготовки переможця нині працює за принципом «методика-результат».

Але є одне але.

Варто розрізняти, як на мене, те, що персональні досягнення на тренуваннях і успішні виступи на змаганнях залежать від різних факторів. Наприклад, часто на змаганнях можна побачити ситуацію, коли досвідчений та відомий боець виграє дуже важко, а часто просто програє нікому відомому до цього супернику. Або, на превеликий жаль та подив тренера, спортсмен з незрозумілих причини не може відтворити те, що так наполегливо відпрацьовував останні місяці перед боєм.

То в чому ж проблема таких ситуацій?

Суть у тому, що спортивні досягнення, це – в першу чергу мова не про методику і результат. Це мова про людину. Про її внутрішній стан, цілеспрямованість, мотивацію та усвідомлення важливості поставленого завдання.

Неможливо зробити чемпіона із спортсмена, підготовленого по всіх трьох змінних, перелічених вище, якщо він не готовий боротися за чемпіонський титул. Адже будь-яка людина ірраціональна по своїй суті з емоційної точки зору.

І саме в особливо важливий момент, до прикладу, на змаганнях, спортсмен піддається сильній дії емоцій, страхів, скаженому рівню відповідальності, ставить під сумнів віру в свої сили та мотивацію. Дуже часто під час тренувального процесу психологічній підготовці приділяють дуже мало уваги, або взагалі не зважають на це. Але це саме та четверта непомітна змінна, яка у відповідальний момент «Х» стає вирішальною та найяскравіше проявляється.

Тим паче, як показує практика, фізичні, технічні та тактичні показники людини напряду залежать від її психоемоційного стану. Як правило, люди з високим рівнем мотивації, самоусвідомлення та цілеспрямованості й зі стабільною психікою здатні досягати більш успішних результатів, ніж ті, які мають слабку

психологічну підготовку і володіють тим же фізичним та технічним рівнем підготовки.

Отже, підсумуємо. Ідеальна формула чемпіона складається із таких компонентів: добре підготовлений фізично, технічно й тактично спортсмен + його психологічна підготовка.

(Волинські новини, 15 липня 2020)

Text 9: ЧОМУ ПОГРОМИ І МАСОВІ ПРОТЕСТИ ПІСЛЯ США ОХОПИЛИ ЄВРОПУ

Після США протести проти утисків темношкірих почалися в Європі – з погромами магазинів, бійками з поліцією. За минулі вихідні вони охопили майже всі європейські столиці, а в деяких країнах і десятки невеликих міст. З одного боку мітинги йдуть проти утисків чорношкірих в Америці. З іншого – Європі пригадали її власні гріхи. Зрештою нинішні західні демократії свого часу були рабовласницькими колоніальними імперіями. Особливо жорстокі [акції розгорнулися в Брюсселі](#) – столиці Євросоюзу і Бельгії, яка на початку XX століття захопила великі території в центрі Африки (територія нинішньої Демократичної Республіки Конго).

Крім того, там пішли за американським сценарієм – [трошили магазини](#), билися з поліцією. Подібне, хоча поки і не в такій радикальній формі, відбувалося у всій Європі. Сльозогінний газ, кийки – в хід пішло абсолютно все – а в Лондоні протестувальників буквально давили кінями. Близько 3000 осіб вчора зібралися перед посольством США в Мадриді, повторюючи останні слова Флойда «Я не можу дихати», а також слоган "Немає миру без справедливості«. Деякі тримали плакати проти Дональда Трампа. Іспанці вставали на коліна, піднімаючи кулаки – жест, придуманий американським футболістом Коліном Каперніком в 2016 році в знак засудження вбивств афроамериканців.

Потім протестувальники провели ходу. Причому, судячи із заяв активістів, вони і до сучасного ЄС мають претензії: в його країнах є дискримінація за кольором шкіри, кажуть вони в інтерв'ю місцевим ЗМІ. Сотні людей вийшли на

вулиці і в Барселоні. Величезний мітинг пройшов у Римі, тисячі молодих людей стояли на колінах в мовчанні з піднятими кулаками рівно дев'ять хвилин – символізуючи час задушення Флойда. Піднявшись, вони закричали: «Джордж Флойд тут! Ні расизму!». Учасники також виголошували промови і тримали плакати «Black Lives Matter» і «Це проблема білих». При цьому білих на акції дуже багато – чи не половина.

Ще одна демонстрація пройшла в Мілані, незважаючи на сильний дощ і вітер. У Будапешті демонстранти влаштували сидячий страйк біля посольства США. Подібні протести пройшли в Копенгагені і Брюсселі, а також в Глазго і Лондоні. А в Лондоні учасники акції напали на пам'ятник Черчиллю – знаменитому британському прем'єру часів Другої світової. Його поки не знесли, але скотчем приклеїли картонки з написом Black Lives Matter, а на постаменті написали: «Був расистом».

Німеччина і Франція теж зіткнулися з протестами. У Берліні поліція заявила, що затримала 93 людини. Всього в столиці Німеччини позавчора вийшли на демонстрацію понад 15 тисяч людей. Протест прихильників Флойда в США став зручним приводом і для мігрантів Євросоюзу, а також Британії заявити про свої права і спробувати на цій хвилі поліпшити своє соціальне становище і політичне значення.

(Волинські новини, 8 червня 2020)

Text 10: КРИПТОЮАНЬ: ЩО ВІДОМО ПРО НОВУ ЦИФРОВУ ВАЛЮТУ КИТАЮ І ЯК ВОНА МОЖЕ ЗМІНИТИ СВІТ

Китай запустив національну платформу блокчейнів, яка дозволить ввести в обіг державну криптовалюту. Перші виплати цифровими юанями здійснять вже у травні. Поки це буде відбуватися в тестовому режимі. Наміри у Пекіна серйозні. Хоча Центробанк поки офіційно не підтвердив графік впровадження кріптююаня, очікується, що повноцінний запуск відбудеться в середині 2021 року. Це може змінити світову фінансову систему. Країни можуть вступити в еру державних криптовалют, що сильно вплине і на міжнародну валютну

систему, а цифровий юань в перспективі може похитнути панування долара і євро в міжнародних розрахунках. Останнє може мати ключове значення з точки зору не тільки економічних, а й геополітичних розкладів.

У жовтні 2019 року голова КНР Сі Цзіньпін заявив, що розвиток технології блокчейн - пріоритетне завдання держави і закликав пришвидшити розвиток цієї сфери. З 25 квітня 2020 року Китай запустив національну платформу блокчейнів - BSN. Це фундамент для запуску державної криптовалюти під назвою DCEP (Digital Currency Electronic Payment). Криптовалюту будуть випускати чотири державні банки Китаю: Agricultural Bank of China (ABC), Industrial and Commercial Bank of China, Bank of China і China Construction Bank. Криптоюань буде двох видів: для комерційних банків і для фізичних та юридичних осіб. Одна з головних завдань китайського уряду - щоб цифровий юань використовувався також, як і паперовий. Для його власників обіцяють тверді гарантії ліквідності. Криптоюань буде прив'язаний до звичайного юаню в співвідношенні 1: 1.

За даними китайських ЗМІ, платіжна компанія Alipay вже підтвердила факт участі в проєкті, включаючи механізми випуску та обігу альткоїна (Альткоїни (Altcoins) – слово являється аббревіатурою "альтернатива біткоїну". Китай розглядає власну криптовалюту, як засіб протидії новим цифровим валютам. Поки Facebook не зміг запустити свою Libra, Китаю випав шанс стати лідером в глобальній конкуренції криптовалют. Експерти не виключають, що цифровий юань може порушити монополію долара і євро в міжнародних розрахунках. Зараз долар займає 40% в системі міжнародних розрахунків, а євро - 34%. На третьому місці йде ще одна західна валюта - фунт стерлінгів (7%). Тобто, на частку цих трьох валют припадає понад 80% всього торгового обігу.

Якщо криптоюань зможе пробити собі дорогу в світовому масштабі та потіснить долар і євро, то це зруйнує практично монопольний нині контроль Заходу за системою світових розрахунків.

У США на рівні законодавців обговорюють можливість ввести в обіг електронний долар. Проявляти активність став і Європейський центральний банк. Він розглядає можливість створення системи цифрового євро.

(Волинські новини, 4 Травня 2020)

Text 11: АМЕРИКАНСКИХ ТА УКРАЇНСКИХ КОМПАНІЙ, ЯКІ «ПІДНІМАЮТЬСЯ» НА КАРАНТИНІ

[«Економічна правда»](#) зібрала десять прикладів компаній у світі та Україні, для яких пандемія стала трампліном, а не гирями на ногах.

1. Zoom Video Communications. Кількість користувачів зросла з 10 млн до 200 млн за три місяці. Використання Zoom та інших цифрових комунікацій різко зросло завдяки використанню сервісу політичними організаціями, бізнесом, школами та мільйонами людей, які змушені працювати вдома.

2. Amazon. Статок власника компанії Джефа Безоса під час пандемії зріс на 28 млрд дол. У зв'язку з непередбаченим бумом в бізнесі, коли багато американців змушені сидіти вдома і купувати товари через інтернет, Amazon [оголосила](#) про намір найняти 100 тис співробітників по всій країні.

3. Netflix. Акції дорожчають, число передплатників зростає на мільйони. Найбільший у світі сервіс потокового відео за підпискою Netflix обійшов компанію Disney за капіталізацією після того, як акції OTT-платформи подорожчали до 426 дол.

4. Walmart. Має намір найняти 150 тис працівників. Через введення карантину продуктові магазини та інтернет-магазини зіткнулися із збільшеним потоком клієнтів, які змушені проводити більше часу вдома.

5. Steam. За сім днів кількість одночасно підключених користувачів зросла на 2 млн. Counter-Strike: Global Offensive стала однією з ігор, яка побила рекордні показники. У гру одночасно грав мільйон людей – вона вперше досягла такого показника.

6. CVS Pharmacy. Найбільша мережа аптек наймає **50 тис співробітників**. У процесі найму CVS планує використовувати віртуальні ярмарки вакансій, співбесіди і тестові завдання.

7. Papa John's, Domino's, Pizza Hut. Papa John's – одна з трьох найбільших мереж піцерій, які прагнуть скористатися тим, що ресторани закриті по всій країні.

8. «Епіцентр». Продажі деяких товарів зросли в **50 разів**. Незважаючи на загальний карантин, найбільше торгово-роздрібне підприємство України з оборотом 28 млрд грн у 2016 році продовжує працювати в офлайн-режимі.

9. «Укрпошта». Має намір найняти **3 тис фахівців**. «Під час карантину «Укрпошта» не припиняє наймати працівників, а навпаки – готова забезпечити постійною роботою різних спеціалізацій понад 3 тис фахівців: начальників, операторів поштових відділень, листонош, регіональних менеджерів, аналітиків.

10. Rozetka. Продажі деяких товарів зросли на **280%**. Зростання продажів у Rozetka.ua: товари для фітнесу – на 250%, товари для творчості – на 280%, книги – на 40%, настільні ігри – на 156%, сухі сніданки, макарони, крупи, товари особистої гігієни, корми для тварин – на 200%. Скорочення продажів: побутова техніка та електроніка – на 37%.

(Волинські новини, 23 квітня 2020)

Text 12: РОДЕЛЬБАН НА СХИЛАХ ЗАМКУ, ОСТРІВ І ЛУЦЬКА БЕССАРАБКА: ЯК ЗМІНИТЬСЯ СТАРЕ МІСТО. ПРОЄКТИ НОВА ПІШОХІДНА ВУЛИЦЯ І ГРОМАДСЬКІ БУДІВЛІ

Згідно з цією концепцією, територія на місці міського ринку повинна стати зв'язною ланкою між сучасним центром, Старим містом і центральним парком. Від замку пропонується сформувати велику зелену галявину, на якій відбуватимуться масові заходи, фестивалі, концерти. У центрі цієї структури – центральна будівля з громадською площею.

СИСТЕМА ПРОКАТУ ВЕЛОСИПЕДІВ І ЗЕЛЕНИЙ РИНОК

Автори цієї стратегії зробили акцент на трансформації чотирьох основних зон: Центрального ринку, паркової зони між ринком та каналом, дворового простору кварталу між вулицями Братковського, Молодіжною, Кафедральною та ринком, Замкової площі. Стратегія передбачає реконструкцію ринку, зокрема центрального павільйону, зі збереженням вітражів і елементів декору, відкритих рядів продуктового ринку в так званий зелений ринок для продажу свіжих овочів, фруктів, спецій. Окрім того, стратегія передбачає очищення каналів від побутового сміття зі збереженням рослин, висадку нових дерев, зокрема й у парковій зоні, висадку рослин навколо замку, які укріплюватимуть схили кореневою системою.

НОВІ КАНАЛИ ТА ОЗЕРО

Одна з ідей проєкту – продовження зеленої паркової зони та каналів для зниження рівня ґрунтових вод і створення нової рекреаційної зони.

РОДЕЛЬБАН НА СХИЛАХ ЗАМКУ

Ця концепція передбачає реконструкцію будівлі критого ринку для утворення нового багатофункціонального комплексу з продуктовим ринком, майстернями та крамницями майстрів народних ремесел, а також відкритою сценою.

МУЗЕЙ ВОЛИНІ ТА ДЕНДРОПАРК

Запропоновано реконструювати критий ринок під фудкорт та медіатеку з мультифункціональною зоною для зібрань, презентацій; облаштувати фонтан і сцену на площі Ринок; збудувати споруду для нового музею Волині з приміщеннями для проведення мистецьких заходів, інсталяцій та експозицій; створити адміністративно-ділову будівлю для громадських обговорень важливих питань, пов'язаних з життєдіяльністю міста та області; облаштувати нові відкриті торгові павільйони; збудувати нову будівлю під центр туризму з готелем, біля якої будуть паркомісця для зупинки туристичних автобусів; облаштувати майданчик для проведення турнірів та інших масових заходів; встановити освітлення фасадів замку та костелу Святих Апостолів Петра і Павла для кращої архітектурної виразності пам'яток у вечірню та нічну пори

добі; створити дендропарк з зеленими насадженнями різних типів і порід; облаштувати крафтову майстерню.

(Волинські новини, 9 квітня 2020)

Text 13: ЩО НЕ ТАК З УКРАЇНСЬКИМИ ПІДРУЧНИКАМИ І ЯК ЦЕ ЗМІНИТИ?

Найбільше нарікань на підручники з англійської мови та історії

Негативними враженнями щодо підручників регулярно діляться в Мережі і батьки школярів. Учителі теж часто не в захваті, зокрема наповненням, трафаретністю завдань для учнів, перенасиченістю другорядною інформацією і навіть фізичними характеристиками – замалим розміром шрифту, поганою якістю обкладинок і незручним форматом.

Експерт освітнього напрямку Інституту майбутнього Микола Скиба теж поділився Укрінформом своїми спостереженнями. У нього зауваження до власне програм Нової української школи – НУШ1 і НУШ2: «Наприклад, НУШ1 не враховує вікові особливості учнів. Наприклад, фонетичний розбір слова дуже часто збиває учнів з пантелику. Якщо діти навчилися писати слово яблуко, то після фонетичного розбору вони починають писати його через... «йа». Або, наприклад, ряди натуральних чисел у підручнику з математики виписані незрозуміло».

Варто нагадати, що шкільні підручники випускаються за кошти платників податків – і печально, що з багатомільйонних видатків ми врешті отримуємо продукт низької якості. Здавалося б проблему мала вирішити експертиза, яка в останні роки здійснювалася Інститутом модернізації змісту освіти. Але практика показала, що ця процедура є неефективною та заформалізованою. На думку Миколи Скиби, головна концептуальна претензія до підручників базової і старшої школи у тому, що вони претендують бути джерелом знань, що в принципі у сучасному світі неможливо. «Швидкість прогресу у сферах науки і технологій така, що жоден підручник за цим не встигне. Підручник має

виконувати роль навігатора. Але в нашій системі освіти підручник трактується як джерело, з якого учень має отримати знання», – вважає експерт.

Ще один нюанс, якому слід приділити увагу і який теж впливає на якість – це недотримання прав власності авторами і видавцями підручників, передусім щодо використання візуального контенту. «Ілюстрації банально намагаються стягнути з просторів Інтернету, де багато мемів, фейкових зображень тощо. Тому потрібно створювати умови, щоб автори і видавці замовляли оригінальний контент: фотографічний, дизайнерський, художній, графічний. Вона наголошує, що «теорієзалежність» підручників не дає простору для розміщення достатньої кількості практичних завдань. «Сучасний підручник має спрямовуватися на формування навичок 21 століття, зокрема критичного і креативного мислення, а не лише запам'ятовування. Великий обсяг інформації спонукає нас обирати. Сучасні діти мають навчитися обирати також. Підручник має надавати і такі можливості, починаючи від різних трактувань літературних творів, вибору завдань, способів дій тощо», – резюмує методистка початкової школи. Не можемо не погодитися з експертами і сподіваємося на покращення якості підручників, а значить і шкільної освіти в цілому.

(Волинські новини, 18 лютого 2020)

Text 14: ПОЛЬЩА ВИХОДИТЬ З МОДИ, А ЧЕХІЯ ПОСУНУЛА РОСІЮ: 5 ТРЕНДІВ УКРАНСЬКОГО ЗАРОБІТЧАНСТВА

Українці стали частіше їздити на роботу в Чехію і планують працевлаштування в Німеччині. У Польщі побоюються, що залучати мігрантів з нашої країни буде складніше, але не готові платити як полякам, пише [Нове время](#).

Національний банк України не перестає нагадувати, що в країні не вистачає трудових ресурсів. Особливо це відчувається в сфері будівництва та у переробній промисловості. Головна причина — трудова міграція українців в за більш високими зарплатами. У Мінсоцполітики України [заявляли](#) в кінці 2018 року, що одночасно за кордоном працює приблизно 3,2 млн українців. За

даними Нацбанку Польщі, в минулому році кількість українських трудових мігрантів у цій країні становила майже 1 млн осіб.

[НВ Бізнес](#) вибрав п'ять важливих трендів української трудової міграції, які містяться в останніх даних НБУ.

1.Трудові мігранти пересилають і привозять в Україну все більше грошей, але зростання переказів сповільнюється. За попередніми даними Нацбанку, обсяг приватних переказів в Україну з-за кордону в 2019 році склав \$11,98 млрд (за офіційними і неофіційними каналами).

2. Робота в Східній Європі втрачає привабливість через скорочення розриву в зарплатах.

У Нацбанку прогнозують, що надалі обсяги грошових переказів від трудових мігрантів будуть продовжувати рости, але за рахунок збільшення заробітних плат в країнах-реципієнтах.

3. Чехія посунула Росію на третє місце.

Причина в тому, що в минулому році Чехія в два рази збільшила квоти на працевлаштування українців — тепер щорічно на роботу можуть бути прийняті 40 тисяч українців.

4. Німеччина вабить, але залишається недоступною.

Дослідження: У топ-5 країн, куди українські заробітчани хотіли б виїхати з Польщі, увійшли також Швеція, Нідерланди і Норвегія (відповідно 7,2%, 6,8% і 6,6%). Рік тому в цих країнах планували працевлаштуватися від 1,5% до 2% громадян України, які працювали в Польщі.

5. Зарплати українських заробітчан в Польщі ростуть, але до середніх по країні їм далеко

За [даними](#) польської компанії Personnel Service, яка займається працевлаштуванням іноземців у Польщі, в 18% польських компаній працюють трудові мігранти з України. За останні п'ять років зарплати українців у цій країні [збільшилися](#) більш ніж на 70%, а у тих з них, хто працює в сфері будівництва, подвоїлися. Але більшість українців працюють у Польщі на

низькооплачуваних посадах (77,5% українців працевлаштовані в сфері будівництва, сільського господарства або займаються прибиранням).

(Волинські новини, 1 лютого 2020)

Text 15: У ЗДОРОВОМУ ТІЛІ ЗДОРОВИЙ ДУХ

На дворі своїм звичним темпом плине весна, незабаром температура повітря підніметься настільки, що змусить людей скинути з себе кожушки та піти на пляж. Але багато хто почне депресувати через те, що так і не встиг підготувати своє тіло до пляжного сезону. На тренування у фітнес-центри та на звичайну пробіжку в парк не можна! Що ж робити? Ні, не поспішайте бігти до холодильника, а займіться спортом прямо в себе вдома, прямо у своїй кімнаті! Звучить дивно? Лише на перший погляд. Можливо ви скажете: «Та як можна займатися спортом вдома? Мало місця, немає тренажерів, молодший брат чи сестра не дають спокою!» А я відповім, що спокійно і, навіть, дуже ефективно можна привести себе у потрібну форму вдома та без усялякого обладнання. Ми живемо в еру цифрових технологій, в інтернеті зараз є багато інформації про тренування вдома, в ютубі багато відеотренувань, навіть через додаток у телефоні можна слідкувати за твоїм харчуванням і вказувати коли і як потрібно займатись спортом. Почати потрібно з малого, і вже тоді помірно збільшувати планку. Ось декілька порад для того, як правильно тренуватись дома:

- Оберіть зручний час, коли вам найменше заважатимуть, і намагайтеся кожне тренування проводити саме в цей час.
- Якщо ви не маєте ніякої фізичної підготовки, не починайте зі суперскладного тренування, мовляв швидше досягнете результату.
- Заведіть графік, куди будете записувати всі свої тренування, вагу, заміри та багато чого іншого, щоб можна було наочно побачити свій прогрес.
- Дуже важливим є раціон харчування, 70-80% результату залежить саме від нього. Але це не означає, що із завтрашнього дня, вам потрібно починати голодування! Дієта також не є самим дієвим варіантом, тим паче так ви не тільки не схуднете, а ще й завдасте своєму організму шкоди! Але як можна

налагодити своє харчування, коли через самоізоляцію ми їмо те, що є вдома і не маємо права вередувати? Знаєте, є така штука, як збалансоване харчування, ви можете їсти все, але в міру, тому просто не зловживайте шкідливою їжею, і, навіть, раз на тиждень можете влаштувати собі «чітмілл», як заохочення.

- Окреме місце займає моральна підготовка, адже щоб змусити себе хоча б встати з дивану, потрібна гарна мотивація. Я вважаю, мотивація повинна бути лише позитивною, ні в якому разі не можна нарікати собі. Навпаки, краще говорити про свою красу, і про те, що станете ще гарнішими. Запам'ятайте, як ви сприймаєте себе, сприймають вас й інші!

Тому, якщо ви переборете свої лінощі, гарно вмотивуєте себе і будете дотримуватися цих простих порад, результати не за горами! Тим паче, зайнятись собою – це ще один спосіб провести самоізоляцію з користю! Залишайтеся вдома!

Автор: Карина Жиріхова

(15/04/2020 <http://porogy.zp.ua/2020/04/u-zdorovomu-tili-zdorovyj-duh/>)

Text 16: ЩО КОНКРЕТНО ДАЄ ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ?

У того, хто в середньому віці принаймні частково дотримується правил здорового способу життя, типові вікові хвороби проявляються значно пізніше, доводить масштабне дослідження. Так, на діабет, серцево-судинні недуги й рак чоловіки після 50-ти хворіють в середньому на 7, 6 років пізніше, а жінки – на 10 років пізніше, ніж ті, хто легковажить правилами здорового життя. А достатньо лише не курити, регулярно займатися спортом, здорово харчуватися та уникати надлишкової ваги.

Спорт і корисне харчування – значною мірою визначають, як довго ми живемо та, передусім, наскільки здоровими залишаємося з віком – це відомо давно. Так рух запобігає не лише виникненню надлишкової ваги та серцево-судинним захворюванням, а й захищає мозок. Кілька досліджень також продемонстрували: передусім першочергово в середньому віці це визначає

майбутнє. Адже, перейшовши на здоровий спосіб життя з 40 до 60 років, можна суттєво продовжити своє хороше самопочуття.

Але що конкретно дає здоровий спосіб життя? *«Попередні дослідження засвідчили: він продовжує тривалість життя, але тільки кілька з них проаналізували, який ефект здоровий спосіб життя має на кількість років, коли ми живемо без хронічних недуг»*, – пояснила провідна авторка Янпін Лі (Yanping Li) з Гарвардського університету. Інакше кажучи: скільки років, позбавлених недуг, ми здобудемо, ведучи здоровий спосіб життя в середньому віці.

«Ми помітили, що здоровий спосіб життя пов'язаний із суттєво нижчим ризиком захворіти на рак, серцево-судинні недуги та діабет, а також продовжує тривалість життя, – повідомили Лі та її команда. – Так наше дослідження надає сильні докази, що здоровий спосіб життя може продовжити час, який людина проживає без хронічних вікових недуг».

На думку науковців, це не лише заохочує людей змінити їхній спосіб життя в середньому віці. Адже з часом результат виправдовує себе – і запобігає багатьом класичним *«хворобам нашого часу»*. Дослідження також демонструє, наскільки важливі для здоров'я громадськості превентивні заходи, зокрема підтримані державою програми для пояснення та охорони здоров'я, заборона куріння або нормативи щодо продуктів харчування, кажуть Лі та її колеги.

(10.01.2020 zbruc.eu)

Text 17: ЯКИЙ ВИ ЛІДЕР? ЦЕ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ВАШИХ БАТЬКІВ

Причиною вашої невпевненості у собі можуть бути найкращі наміри ваших батьків - ситуація, однак, не безнадійна.

Ви, напевно, помічали, як деякі ваші колеги почуваються на керівних ролях - наче риба у воді. Вони впевнено роздають завдання та із задоволенням беруть на себе все більше обов'язків.

Є й інші. Керування людьми незмінно викликає в них ніякові почуття, а постійні сумніви затьмарюють кожне рішення. Якщо ви впізнали себе в другій

групі, вам, напевно, цікаво, чому так відбувається. Чому одна думка про лідерство сповнює вас жахом і чому вам так важко побачити себе у ролі менеджера.

Генетика

Частково це, як і багато інших рис нашої особистості, пов'язане з генетикою. Якщо ваші батьки - сором'язливі тихоні, шанси великі, що і ви будете таким. Втім, це не все.

Психологи дедалі частіше усвідомлюють важливість раннього досвіду дитини. І головне тут - те, як ваші батьки поводитися з вами. Здатність до лідерства насамперед підриває надмірне піклування. Ваші батьки, вочевидь, мали найкращі наміри, але, на жаль, такий стиль виховання часто робить людину менш упевненою в своїх силах та менш здатною вирішувати складні ситуації.

Контроль і придушення

Дослідження підтверджують згубний вплив гіперопіки на лідерські якості дитини.

Як пояснюють автори дослідження, проведеного в Пекінському університеті, "Дитині шкодить як відсутність належного піклування, так гіперопіка. Якщо батьки обмежують самостійність малюка та не дають йому вирішувати проблеми, це негативно впливає на його психосоціальний розвиток".

Ваше лідерське майбутнє

Навіть, якщо усе вищезгадане - про вас, ситуація - не безнадійна.

По-перше, пам'ятайте, що ваші батьки хотіли як краще, а тому не варто ображатися, це не принесе користі. Тепер ви контролюєте своє життя, і якщо докладете зусиль, ви зможете змінити риси характеру та життєві погляди.

Професор Локк, авторка книги про виховання самостійності у дітей, "Дитина бонсай", радить для початку стати більш незалежним, зокрема фінансово. Вона пропонує уникати спокуси телефонувати батькам щоразу, коли у вас виникає проблема.

(Крістіан Джаррет, BBC Future

<https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cap-52324621>)

Text 18: СМІХ – ЦЕ СЕРЙОЗНО. ЯКЕ МІСЦЕ ЗАЙМАЄ ГУМОР У РОБОЧОМУ ПРОЦЕСІ?

Ми проводимо на роботі третину свого життя. Спілкуємося, їмо, а інколи навіть спимо за робочим столом. Гумор – чудовий інструмент для згуртованості та соціалізації. Але яке його місце у професійному світі? Чи варто сприймати себе серйозно, щоб серйозно працювати? Давайте розбиратися.

Коли мозок ідентифікує і розуміє жарт, він випускає нейромедіатори, пов'язані з самопочуттям: дофамін, серотонін та ендорфіни. Їх вплив є сприятливим для всього організму. Вони знімають напругу, підвищують активність імунних клітин і покращують кровообіг. Допомагають знизити гормони стресу, розслабити м'язи та зменшити ризики серцево-судинних захворювань. Коротше кажучи, якщо не подобаються яблука, один вдалий жарт у день також тримає лікаря подалі.

Світ праці – це не завжди послідовність моментів радості. Незважаючи на всі переваги для здоров'я та морального стану, сміх – це також чудовий спосіб зняти напругу або заспокоїтись у напруженій ситуації. Це виводить потік з атмосфери, обходить наелектризовану атмосферу і дедраMATизує тривожну ситуацію. Він відновлює енергію тому, хто зазнає невдачі. Гумор – частина соціальних навичок, які полегшують життя на робочому місці.

Елісон Вуд Брукс виявила, що якщо жартувати на роботі, то може створитися враження, що працівник більш компетентний. За словами Ганг Чжан, аспіранта з нейронауки, співробітники поважають і захоплюються лідерами з почуттям гумору, тими, хто сміється з інших і глузує над собою. Сміх вимагає високого емоційного інтелекту та емпатії – якостей, які є ознакою справжнього лідера.

Діти сміються в середньому 400 разів на день. Люди віком за 35 років – лише 15 разів. Побояючись втратити авторитет перед колегами або образити, деякі відмовляються від гумору та сміху під час роботи.

Отже, як привнести гумор у ваш відкритий простір та не втратити статус професіонала? Перш ніж сміятися з іншими, ви повинні вміти сміятися над собою. Це означає вийти за межі своїх страхів та комплексів, подивитись на

життя під іншим кутом. Самоіронія сприяє визнанню власних обмежень та недосконалостей. Щоб розслабити атмосферу та спонукати інших розслабитися, ніщо не працює краще, ніж сміх над самим собою.

[\(https://thepoint.rabota.ua/2020/10/\)](https://thepoint.rabota.ua/2020/10/)

Text 19: 4 ГОЛОВНІ ПРИНЦИПИ УСВІДОМЛЕНOSTІ

Усвідомленість — це те, що нам усім потрібно, чого ми хочемо, що допомагає та підтримує, без чого життя неповноцінне, бо його просто неможливо відчувати й побачити у всій повноті.

Сприйняття - це стан усвідомлення чогось. Бути сприйнятливим значить зосереджуватися на тому, що відбувається в даний момент, включаючи усвідомлення тіла, постави і дихання. Це дозволяє відображати й помічати будь-які обмеження, блоки чи установки, які заважають жити тут і зараз.

Як практикувати сприйняття? Це можна робити в будь-який час. Просто звертайте увагу на свої думки, почуття, реакції та відповіді. Прислухайтесь до будь-якого напруження в тілі та знімайте його, якщо є необхідність. Коли помічаєте, що зациклюєтесь на думках про минуле чи майбутнє, спробуйте:

- звернути увагу, на що саме спрямовані ваші думки;
- перемкнутися на те, що відбувається в даний момент. Нехай вам допоможуть ваші органи чуття. Що ви чуєте? Чи відчуваєте запахи або смаки? Чого торкаєтесь? Яка ваша поза?

Прийняття. Приймати значить відчувати людину, місце, процес, досвід, стан без спроби його змінити, як є, не намагаючись контролювати. І таке саме ставлення до себе і подій із минулого. Прийняття важливе, тому що для життя в теперішньому моменті потрібно розуміти, що перебуває під контролем, а що ні. Люди проводять багато часу в роздумах про інших людей, місця і речі, які не можуть контролювати, і переймаючись через те, що може статися. Все це заважає бути присутнім тут і зараз. Як практикувати прийняття?

Ловіть себе на думці, коли намагаєтесь контролювати те, що поза вашим впливом, і підкоряєтесь йому. Того, що вже сталося, не змінити. І

спрогнозувати, як будуть розвиватися події, теж не можна. Але можна вибрати, як на них реагувати і як у них поводитися.

Відповідальність означає володіти тим, що в межах наших сил або контролю. Зокрема своїми помилками — і не звинувачувати за них інших людей, місця чи речі. Відповідальність також означає перевіряти, як ви вкладаєте у свій досвід. Як практикувати відповідальність?

Можна почати з того, щоб прийняти відповідальність за те, що вже зроблено, як ви почуваєтеся і як реагуєте. Важлива частина відповідальності — дозволити собі вразливість і зрозуміти власні кордони.

Дія передбачає процес. Це застосування навичок і вжиття заходів, які допоможуть рухатися вперед, зберігати рівновагу та досягати цілей. Дії допомагають орієнтуватися в повсякденному стресі й повертатися в даний момент, коли це потрібно. Як практикувати дію?

Головне — прийняти, що тільки ви можете діяти згідно з вашими потребами.

(21.11.2020 Anywell <https://anywellmag.com/uk/4-glavnyh-printsipa-osoznannosti-83482/>)

Text 20: ЯК ЗБЕРІГАТИ СПОКІЙ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ: 5 ГОЛОВНИХ ПОРАД

Карантин в Україні триває уже більш як 60 днів, і люди все гостріше відчують занепокоєння та психологічний дискомфорт. Науковці підрахували, що до пандемії коронавірусу почуття тривоги й страху переживали всього 33,7% населення світу. Сьогодні ж рівень занепокоєння зашкалює.

"До вже звичних страхів додалися нові, пов'язані з пандемією Covid-19: страх смерті, страх невиліковних хвороб, страх гострої нестачі фінансів, страх звільнення, страх продовження карантину, страх незручностей, пов'язаних з обмеженням пересування", — розповідає міжнародний коуч і автор проекту *Free Soul* **Роман Кириченко**.

Як зберігати спокій під час карантину?

Порада №1. Знайдіть вихід із занепокоєння Не тримайте занепокоєння у собі – це призведе тільки до затяжної депресії і невпевненості. Давайте вихід накопиченій у тілі напрузі і поганим думкам. Підберіть спосіб, який підходить саме вам – можете покричати, можете пострибати або потанцювати. Можете постояти на голові або побити груші.

Порада №2. Фільтруйте негатив Переконаванням варто приділяти особливу увагу, оскільки вони впливають на життя людини. Випишіть всі фрази, якими ви звертаєтеся до себе протягом дня. Додайте до списку всі ваші думки про себе, про гроші і про відносини. Якщо вони вас влаштовують – залиште як є. Якщо ні – виправте! Наприклад, *Потрібно бути скромнішим* замініть на *Потрібно бути сміливішим*. Головний критерій подібних заміन – відчуття легкого розширення рамок та свободи всередині вас. Спробуйте мислити позитивними образами. Візуалізуйте оптимізм і ви відчуєте, як розум заспокоюється, а думки стають більш ясними.

Порада №3. Пориньте в інформаційний вакуум Хіба могли ми не на карантині дозволити собі стільки тиші? Обмежуйте надходження інформації. Порахуйте, скільки годин щоденно ви дивитеся телевізор або гортаєте стрічку соціальних мереж. Скільки часу ви зайняті обговоренням отриманої інформації. Побудьте в ізоляції від новин, вимогливого шефа, робочих завдань і дедлайнів. Дозвольте собі очиститися від інформаційного шуму – скоротіть час на новини до мінімуму. Попрактикуйте дихальні техніки, йогу, прогулянки на самоті на свіжому повітрі. Найімовірніше, спочатку вам буде незвично, можливо спочатку рівень занепокоєння підскочить, але в довгостроковій перспективі ви відчуєте відмінний ефект на вашому душевному здоров'ї.

Порада №4. Живіть тут і зараз Сконцентруйтеся на тому, що з вами відбувається сьогодні. Самі здивуєтеся, коли після цього зможете мислити швидше, а діяти – результативніше. Це вірний спосіб зменшити тривожність, яка стосується вашого майбутнього.

Порада №5. “Програйте” найгірший сценарій Ви повинні зустрітися зі своїми страхами і побоюваннями один на один і продумати всі найжахливіші

сценарії. Після чого подумки сказати собі Я впораюся, навіть якщо все відбудеться найгіршим чином!

(Травень, 11, 2020 Факти <https://fakty.com.ua/ua/lifestyle/zdorove/20200511>)

Text 21: ВИХІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ З ЄС: ЯК ЦЕ ВПЛИНЕ НА УКРАЇНУ ТА ЄВРОПУ

З 1 лютого і до кінця 2020 року буде діяти перехідний період, на який Британія залишиться як у митному союзі ЄС, так і в єдиному ринку, пише [УНІАН](#).

До кінця перехідного періоду залишиться незмінним:

- подорожі з ЄС та в ЄС, враховуючи правила щодо водійських посвідчень та паспортів домашніх тварин;

- свобода пересування – британці можуть безперешкодно жити та працювати в ЄС і навпаки;

- торгівля між ЄС та Великою Британією без додаткових зборів та чеків.

Після 31 січня Британія автоматично втратить членство в політичних інститутах ЄС, в тому числі в Європейському парламенті та Європейській комісії. Тож Британія вже не матиме права голосу, проте до кінця 2020 року змушена буде виконувати всі правила ЄС. В тому числі Європейський суд матиме право кінцевого рішення з будь-якого питання. До того ж Британія повинна вносити вклад в бюджет ЄС. Щоб виконати усі свої зобов'язання, Британія має виплатити близько 39 млрд фунтів стерлінгів протягом декількох років.

Наслідки Brexit для України. Коли процес виходу формально завершиться за кілька років, це означатиме, що положення зони вільної торгівлі між ЄС та Україною вже не поширюватимуться на Британію. Україні тоді треба буде проводити переговори про зону вільної торгівлі безпосередньо з Лондоном. Враховуючи те, що Британія традиційно займає більш ліберальний підхід до торгівлі, Україна може сподіватися на певні можливості. Другим важливим є питання візового режиму України та Великої Британії. Україна наразі має безвізовий режим із Європейським союзом, однак британці мали право на

власну візову політику в рамках ЄС, а тому українцям потрібна була віза для в'їзду до Великої Британії.

Наслідки Brexit для Європи. Головний наслідок, без сумніву, полягає в послабленні Європейського союзу та в можливому ефекті «доміно» в інших країнах. Це удар по самій ідеї європейської інтеграції, яка скеровує багато процесів і в Україні за останні кілька років. Про готовність йти слідами Британії свідчать нещодавні опитування в Данії, Нідерландах, Франції. Окрім Данії, Нідерландів та Франції наступними країнами ризику можуть стати Італія, Греція чи Чехія.

Європейський Союз у випадку Brexit також не залишиться у виграші. Збитки будуть, і це очевидно – друга за обсягами економіка ЄС різко припинить брати участь у регулюванні спільного ринку. Також вихід Британії значно вплине на міграційну політику Європи, що було одним із головних питань запуску процесу Brexit. Brexit буде серйозним ударом по поляках, чехах, литовцях, латвійцях, естонцях, словаках.

(Волинські новини, 30 Січня 2020)

Text 22: ЧИ СПРАВДІ УКРАЇНСЬКІ ШКОЛЯРІ ПРОВАЛИЛИ МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ТЕСТ?

Україна отримала результати дослідження якості освіти PISA (програма міжнародного оцінювання учнів та студентів). За результатами вийшло два великі звіти: [український](#) та [міжнародний](#), які в МОН називають відправною точкою для системи освіти. Україна опинилася приблизно в середині списку з 78 країн-учасниць.

Що таке PISA?

PISA (Program for International Student Assessment) — програма міжнародного оцінювання учнів та студентів, яку проводять з 2000 року через кожні три роки. До участі відбирають 15-річних підлітків, з 7-го по 10-й клас. PISA досліджує, наскільки діти вміють користуватися шкільними знаннями у повсякденному житті; показує залежність результатів навчання від соціально-економічних

умов, суб'єктивних відчуттів дитини, відчуття належності до школи, булінгу, батьків і дисципліни.

Україна отримала майже такий результат, якого очікувала. Дослідження проходило серед 15-річних, результати країн завжди порівнюють з показниками країн-членів ОЕСР. В Україні 25 відсотків учнів набрали низький бал з базових читацьких навичок і науково-природничих знань. Це означає, що чверть українських підлітків не вміють аналізувати тексти. Як працюють закони хімії та фізики в реальному житті, вони не розуміють — наприклад, не можуть пояснити, як кислотний дощ руйнуватиме мармурові пам'ятники. З математикою все гірше: наші школярі не розуміють, як використовувати математичні знання в повсякденні.

Шкільна програма в Україні більш теоретична, ніж прикладна — тому в нас такі результати. Українські учні ніколи не бачили в підручниках завдань, схожих на ті, що виконували на PISA. Тому в тестах багато хто не зміг впоратися з таблицями чи стисло відповісти на питання — Коберник каже, що діти «лили воду» та ставили багато відповідей там, де була потрібна одна.

Вчителі занадто стежать за дисципліною, та українські підлітки все одно багато прогулюють. Майже 40 відсотків 15-річних хоча б раз прогулювали цілий день занять за останні два тижні — вищий цей показник тільки в Чорногорії, Уругваї та Чилі.

У МОН вирішують, що робити з учителями. Коберник каже, що в Україні їх 450 тисяч, і це багато. Водночас бракує вчителів математики і природничих наук, при цьому є школи, де 16 вчителів на 20 учнів. Результати PISA також показали великий розрив між сильними і слабкими учнями — в інших країнах це вирішують додатковими заняттями та консультаціями після уроків.

Наступне дослідження PISA виявить, наскільки учні готові до життя в цифровому світі. У 2021 році діти будуть виконувати завдання за комп'ютерами.

(Волинські новини, березень, 2020)

Text 23: ВТРАТА РИНКУ ПЕРЕВЕЗЕНЬ І РУЧНЕ КЕРУВАННЯ: ЧИМ ЗАГРОЖУЄ НІМЕЦЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ «УКРЗАЛІЗНИЦІ»

Deutsche Bahn (DB) береться за реформу української залізниці. Міністерство інфраструктури і німецький холдинг Deutsche Bahn AG 22 січня підписали в швейцарському Давосі Меморандум про взаєморозуміння з питань співробітництва в розвитку Укрзалізниці.

Що в меморандумі і що він передбачає. Як повідомляє LIGA.net, документ містить всього три пункти. Прописані у ньому домовленості досить загальні. Йдеться про можливості стратегічного партнерства (альянсу) між національними операторами України (УЗ) і Німеччини (DB) для обміну досвідом, практиками для підвищення ефективності перевезень в Україні, оцінку можливості співпраці для імплементації європейського досвіду реформування залізничних перевезень і адаптації директив ЄС та співробітництво для розвитку залізничного та рухомого складу з урахуванням сучасних стандартів екологічності та передових технологій.

Проте ризики для української залізниці є. Зокрема для вантажних перевезень. «Укрзаліниця» – одна з найбільших в Європі залізничних мереж, протяжністю 19 700 км, через яку перевозиться щорічно близько 300 млн тонн вантажів та 150 млн пасажирів.. Німецьке управління відкрив шлях для вантажного перевізника Deutsche Bahn Cargo.

Якщо ж йдеться тільки про консалтинг, для DB відкривається можливість ретельно вивчити наш ринок і адаптуватися до його умов. «Для німців вигода очевидна: вони можуть отримати контроль над великою галуззю окремої країни. Але я не думаю, що українська влада піде на те, щоб повністю передати галузь під зовнішнє управління», – зазначає Прохорченко.

Довго і дорого: німецька заліниця – не ідеальна модель для наслідування

Разом з тим, блогер та редактор [УНІАНу Марина Григоренко](#), яка часто подорожувала Німеччиною, зазначає, що штамп «німецька точність і якість» важко застосувати щодо їх залізниці.

Звичайно, якість вагонів, вокзалів, інфраструктури та ширина сполучень в рази краща, ніж в Україні. Проте, є чимало і негативних моментів. По-перше, ціна послуг надзвичайно висока, і за відстань, аналогічну маршруту «Київ – Житомир» доведеться заплатити мінімум 20 євро. При тому ціна збільшується, якщо купувати квиток не заздалегідь. Нічні і спальні вагони обходяться в мінімум сотню євро, і, швидше за все, це буде доволі незручне шестимісне купе з 3 полицями. По-друге, німецька залізниця славиться частими спізненнями і відмінами рейсів. Зі слів Марини Григоренко, сайт замовлення квитків в рази гірший за зручність і швидкість обслуговування за сайт «Укрзалізниці». Якщо в нас квиток можна придбати в декілька кліків, то на німецькому сайті для цього доведеться пройти процес доволі довгої реєстрації і підтвердження.

(Волинські новини, 23 січня 2020)

Text 24: ЗАХИСТІТЬ СВОЮ КАРТКУ ВІД ШАХРАЇВ: ПРОСТІ ПРАВИЛА, ЩО ЗБЕРЕЖУТЬ ГРОШІ

Гроші перекочували з гаманців у платіжні картки, проте це не зупинило злодіїв: вони, як і раніше, намагаються вкрати чуже. Що слід пам'ятати, аби їм завадити?

Соціальна інженерія. Основний вид шахрайства з платіжними картками ніяк не пов'язаний з новими технологіями або хакерами, а базується на зловживанні людською довірою та чесністю. Такий вид шахрайства називається соціальною інженерією.

Головна порада – нікому не повідомляти дані карток, навіть працівникам банку. Щоб переказати гроші на картку, людині досить знати її номер – 16 цифр. Також не варто довіряти будь-кому одноразові коди, що приходять у вигляді смс в банківському додатку.

Перший варіант – встановити мінімальний ліміт для інтернет-оплати.

Другий варіант – завести картку для оплати в інтернеті та переказувати на неї необхідну суму перед оплатою. Навіть якщо шахраї дізнаються дані картки, вони не зможуть вкрати велику суму.

Третій варіант – деякі банки пропонують функцію динамічного секретного CVV-коду. Після підключення функції код буде змінюватися щогодини. Побачити його можна буде тільки у банківському додатку на смартфоні.

Як убезпечити себе від шахрайства. По-перше – захистити банківські рахунки на випадок фізичної втрати телефона: встановити додаткові паролі, заборонити відображення повідомлень на заблокованому екрані, налаштувати віддалений доступ до пристрою та знати, як швидко заблокувати телефонну картку. По-друге – захиститися на випадок дублювання сім-картки: використовувати непублічний номер для фінансових операцій, перейти на контракт або прив'язати телефонну картку до своїх паспортних даних – це можна зробити без переходу на абонплату. «Цифровий підпис – надійний інструмент. Його потрібно зберігати в недоступному місці, наприклад, на окремій флешці, встановити пароль, не використовувати на підозрілих сайтах. Поводитися з ним як з паспортом», – радить Белоусов.

Накладки на банкомат. Белоусов радить користуватися банкоматами безпосередньо у відділеннях банків, де складніше потрапити на нелегально встановлений шахраями пристрій з копіювання карток.

Хто захищає права споживачів фінансових послуг?

До останнього часу жоден державний орган не опікувався правами споживачів фінансових послуг. Поліція у випадках складних фінансових злочинів зазвичай не може надати кваліфікованої допомоги. [Wall Street Journal](#) недавно повідомляв, що для захисту від шахрайства Visa тестує технології штучного інтелекту. Це дозволяє виявляти підозрілі транзакції серед мільярдів операцій у режимі реального часу.

(Волинські новини, березень 2020)

Text 25: ЗАРПЛАТИ ДЛЯ ТОП-ЧИНОВНИКІВ: ЯКА СУМА ВВАЖАЄТЬСЯ ГІДНОЮ В ЄВРОПІ

Інформація про зарплати деяких українських топ-чиновників і про намір уряду підвищити зарплати іншим керівникам вищого рівня викликала широкий

резонанс. Однак вивчення цифр приводить до висновку, що в цивілізованих країнах навіть чиновники найвищого рівня не дозволяють собі заробітки, що в тисячі разів перевищують доходи звичайних громадян. Судіть самі.

Франція. 2019 року зарплата президента Франції до вирахування податків становила 15 140 євро на місяць. Платня прем'єр-міністра – 15 203 євро. Платня міністрів і держсекретарів в півтора раза менше – 10 100 євро і 9600 євро відповідно до вирахування податків. Для депутатів передбачена платня в розмірі 7200 євро на місяць. Середня зарплата (точніше, в цій країні підраховують медіанну зарплату) становить близько 2300 євро.

Велика Британія. Посада прем'єр-міністра Великої Британії минулого року передбачала зарплату разом з доплатами 154 736 фунтів стерлінгів на рік, або 12 894 фунтів стерлінгів на місяць (це 16 796 доларів, або 15 тис. євро). Взагалі, зарплати міністрів у Великій Британії дуже різняться. Для порівняння: мінімальна зарплата в Великій Британії для людей старше 25 років торік становила 8,21 фунта стерлінгів на годину, або близько 1470 фунтів стерлінгів на місяць (1716 євро, або 1915 доларів). Середня зарплата – 2 288 фунтів на місяць (2982 долара, або 2672 євро), або 27 456 на рік.

Німеччина. Мінімальний розмір оплати праці у Німеччині минулого року становив близько 1500 євро на місяць за 35-годинний робочий тиждень (до вирахування податків). Середня зарплата в Німеччині – 37 873 євро на рік, або 3156 євро на місяць (це 3521 долар). Чиновники середньої ланки отримують в середньому 48 тис. євро в рік, або 4 тис. євро на місяць. Так, звичайний депутат німецького парламенту отримує зарплату в розмірі близько 9400 євро на місяць – без вирахування податків.

Польща. За даними з різних польських джерел, зарплата президента найближчої європейської країни, на яку найбільше орієнтується Україна, становить 20 тисяч злотих на місяць (це 5270 доларів, або 4726 євро). До цієї суми входить базовий оклад – 12,4 тис. злотих, допомога 5,3 тис. і надбавки. У законі про зарплати чиновників зазначено, що, наприклад, зарплата прем'єра становить 6,2 розміра базової суми, а ще 2 розміри базової суми – надбавка, або

функціональне доповнення до зарплати. Разом зарплата прем'єра – 8,2 розміра базової суми (або "прожиткового мінімуму по-польськи"). Зарплата міністра – 7,1 базової суми. Спікери Сейму і Сенату отримують по 6,56 базової суми, і т. д. Основна зарплата депутата в Польщі – близько 10 тис. злотих на місяць. Але до неї додаються численні надбавки і гроші на депутатську діяльність (помічників, переїзди), які разом із зарплатою можуть становити до 25 тис. злотих (6585 доларів, або 5900 євро).

(Волинські новини, 16 січня 2020 р.)

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота включає підготовку до семінарських занять та опрацювання запропонованих тем.

Т.1. Різні типи текстів.

1. Інформаційно-термінологічні тексти.
2. Інформаційно-експресивні тексти.
3. Художні тексти.

Т.2. Переклад текстів різних типів.

1. Переклад наукових та навчально-наукових текстів (лінгвістика, медицина, історія тощо).
2. Тексти інструкцій та їхній переклад.
3. Переклад законодавчих текстів.
4. Договірні тексти.

Т.3. Переклад інформаційно-експресивних текстів.

1. Діловий лист.
2. Інформаційна журнальна стаття.
3. Реклама.
4. Траурні тексти, мемуари.

Т.4. Переклад художніх текстів.

1. Народна казка.
2. Байка.
3. Пародія та гумористичне оповідання.
4. Вірші.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Auf welche Fragen erstreckt sich die sprachliche Problematik des Übersetzens?
2. In welchem Verhältnis stehen die Ausgangs- und die Zielsprache zueinander?
3. Auf welchen Sprachgebieten ist die Inkongruenz deutlich?
4. Wozu schaffen sich die Übersetzer stilistische Klischees?
5. Welche traditionellen Ausdrucksmittel gibt es in der Schauspielkunst?
6. Welche Forderungen treten an den Übersetzer heran?
7. Warum reicht eine nur sprachlich richtige Übersetzung nicht aus?
8. Welche Momente bilden die Grundlage jeder Übersetzerarbeit?
9. Wie verstehen Sie „das Suchen nach dem objektiven Sinn des Werkes“?
10. Worin besteht der Hauptunterschied zwischen dem schöpferischen und mechanischen Übersetzer?
11. Was bedeutet der Begriff der Übersetzung?
12. Wodurch unterscheidet sich das Dolmetschen vom Übersetzen?
13. Welche Arten der Übersetzung lassen sich abgrenzen?
14. Warum ergeben sich die Schwierigkeiten bei der Übersetzung nationaler und zeitbedingter Besonderheiten?
15. Was gehört zu den nationalen und zeitbedingten Besonderheiten?
16. Wodurch wird die Übersetzung der äquivalentlösenden Mittel bestimmt?
17. Wie werden Maßsysteme, Gewichte und die Geldwährung übersetzt?
18. Wann ist eine Erläuterung anzubringen?
19. Wann ist eine Andeutung anzubringen?

20. Nach welcher Methode wird „die fremde Sprache“ aus dem Originalwerk übersetzt?

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВ

1. Definitionen des Begriffes der Übersetzung.
2. Vorgang des literarischen Übersetzens.
3. Phasen der literarischen Übersetzung.
4. Treue der Wiedergabe.
5. Übersetzungswissenschaft neben anderen Wissenschaften.
6. Interdisziplinäre Aspekte der Übersetzungswissenschaft.
7. Übersetzungsgeschichte, Literatur- und Sprachgeschichte.
8. Vergleichende Textanalyse und Interpretation.
9. Übersetzungskritik und Rezeptionsprobleme.
10. Funktion der Übersetzung in den Nationalliteraturen.
11. Funktion der Übersetzung in der Weltliteratur.
12. Sozio-ökonomische Probleme des Übersetzens.
13. Bibelübersetzung von Martin Luther.
14. Übersetzungsproblem im 20. Jahrhundert.
15. Sprachliche Probleme der literarischen Übersetzung.
16. Wesen und Bedeutung der Stiluntersuchung.
17. Methodik der Stiluntersuchung.

WICHTIGE TIPPS FÜR DEN ÜBERSETZER/DOLMETSCHER

Präambel

Diese Berufs- und Ehrenordnung gibt die allgemeine Berufsauffassung bezüglich der Rechte und Pflichten von Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen sowie deren Umgang miteinander wieder. Sie kann nicht erschöpfend sein und befreit nicht von der Pflicht, in eigener Verantwortung zu handeln und dabei den Sinn der Berufs- und Ehrenordnung zu beachten, die Bestandteil der ATICOM-Satzung ist.

1. Allgemeine Berufspflichten

1. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen üben ihre Berufe objektiv, professionell, gewissenhaft, unparteiisch und verschwiegen aus. Sie haben sich der Achtung und des Vertrauens, welche die Stellung und Aufgabe der Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen erfordern, würdig zu erweisen.
2. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen dürfen sich nur in solchen Sprachen und auf solchen Sachgebieten betätigen, in denen sie über einwandfreie Kenntnisse verfügen, um die übertragenen Aufgaben qualifiziert ausführen zu können.
3. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen tragen durch Fort- und Weiterbildung für den Erhalt und die Erweiterung ihrer beruflichen Qualifikation Sorge.

2. Eigenverantwortlichkeit

1. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen üben ihre Tätigkeit in eigener Verantwortung aus. Dies erfordert, dass die Berufsangehörigen sich ein eigenes Urteil bilden und ihre Entscheidungen selbst treffen. Dies gilt auch für die Tätigkeit von angestellten Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen.
2. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen können einen Verstoß gegen die Berufs- und Ehrenordnung nicht damit entschuldigen, dass sie nach der Weisung eines/einer Dritten gehandelt haben, es sei denn, dass gesetzliche Regelungen Vorrang haben.

3. Auftragsannahme, Auftragserfüllung und Auftragsablehnung

1. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen sind in der Regel in der Annahme eines Auftrages frei.
2. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen werden nicht tätig, wenn sie durch ihre Tätigkeit in einen Interessenkonflikt geraten würden.
3. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen werden nicht tätig, wenn sie durch ein ihnen zugemutetes Verhalten gegen ihre Berufspflicht, das Gesetz oder die Berufs- und Ehrenordnung verstoßen.
4. Die Ablehnung eines Auftrages erklären Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen unverzüglich.
5. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen halten ihre Termin- und Fristvereinbarungen ein. Ist ihnen dies nicht möglich, so informieren sie die Beteiligten rechtzeitig.
6. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen dürfen angenommene Aufträge nur innerhalb einer angemessenen Zeitspanne kündigen, es sei denn, es liegen zwingende Gründe vor.
7. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen, die einen Auftrag über die Organisation von fremdsprachlichen Leistungen erhalten („beratende Sprachmittler/innen“) stellen das Team unter Beachtung der Grundsätze dieser Berufs- und Ehrenordnung zusammen.

4. Verschwiegenheit und Vertraulichkeit

1. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen verpflichten sich, über alles, was ihnen bei der Ausübung ihrer Tätigkeit anvertraut worden oder bekannt geworden ist, Verschwiegenheit und Vertraulichkeit zu bewahren.
2. Diese Verpflichtung besteht nach Beendigung eines Auftrages fort und gilt auch gegenüber denjenigen, denen die betreffenden Tatsachen bereits von anderer Seite mitgeteilt worden sind.
3. Von der Pflicht der Verschwiegenheit kann nach geltenden gesetzlichen Bestimmungen entbunden werden.

5. Kollegialität

1. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen dürfen das Ansehen ihres Berufsstandes durch ihr Verhalten nicht gefährden. Sie enthalten sich unsachlicher Angriffe auf die Person eines Berufskollegen/einer Berufskollegin in Wort und Schrift.
2. Sie bewahren bei der Beurteilung der Leistung und/oder Honorargestaltung ihrer Berufskollegen/Berufskolleginnen taktvolle Zurückhaltung. Kritik an einer fehlerhaften Arbeit ist ohne Schärfe und zunächst gegenüber der betroffenen Person vorzubringen.

6. Wettbewerb

1. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen enthalten sich jeglicher Form unlauteren Wettbewerbs.
2. Dolmetscher/innen und Übersetzer/innen enthalten sich aller Maßnahmen, die geeignet sind, Berufskolleg/innen aus einem Auftrag zu verdrängen.
3. Sie versuchen nicht, Mitbewerber/innen zu verdrängen, indem sie die üblichen Honorarsätze planmäßig und gezielt unterbieten.

7. Einhaltung der Berufs- und Ehrenordnung

Bei vermeintlichen Verstößen gegen diese Berufs- und Ehrenordnung hat jedes Mitglied das Recht, den Vermittlungsausschuss anzurufen.

<https://aticom.de/der-verband/berufs-und-ehrenordnung/#toggle-id-8>

Art. 1 [Schutz der Menschenwürde]

(1) **Die Würde des Menschen ist unantastbar.** Sie zu achten und zu schützen ist Verpflichtung aller staatlichen Gewalt.

(2) Das Deutsche Volk bekennt sich darum zu unverletzlichen und unveräußerlichen Menschenrechten als Grundlage jeder menschlichen Gemeinschaft, des Friedens und der Gerechtigkeit in der Welt.

(3) Die nachfolgenden Grundrechte binden Gesetzgebung, vollziehende Gewalt und Rechtsprechung als unmittelbar geltendes Recht.

Die **Menschenwürde** wird hier als Grundlage für das Wertesystem der [Verfassung](#) festgelegt. Sie kann als eine Art Leitmotiv betrachtet werden, das praktisch bei allen anderen Artikeln im Hintergrund steht. Der Schutz und die Achtung der [Menschenwürde](#) stellt die Basis aller staatlichen Gewalt dar. Die menschliche Würde erstreckt sich zunächst von der Geburt bis zum Tode eines Menschen, kann jedoch sogar auf Embryonen und über den Tod hinaus ausgedehnt werden, sollte es erforderlich sein.

BVerfG: "Es widerspricht der menschlichen Würde, den Menschen zum bloßen Objekt im Staat zu machen."

Auf dieser Grundlage gibt es einige typische Fälle, die die Menschenwürde verletzen. Darunter fallen u.a. Folterungen, systematische Demütigungen oder Erniedrigungen sowie bewusste Verletzungen des seelischen Zustandes eines Menschen. Das kann durch die Verwendung eines Lügendetektors oder Hypnose durch staatliche Organe geschehen. Selbst bei Einverständnis der Betroffenen bleiben derartige Handlungen verboten. Auf die Menschenwürde kann folglich **nicht verzichtet** werden, man kann sie ist auch freiwillig nicht von sich weisen.

Hervorzuheben ist, dass das obige [Grundrecht](#) nur vor **schweren** Eingriffen durch staatliche Institutionen schützt. Die Verurteilung zu Bußgeldern, die polizeiliche Überwachung einer Person im Zusammenhang mit Ermittlungen oder die Meldepflicht bei bestimmten staatlichen Behörden dienen dem Schutz der öffentlichen Ordnung und der Allgemeinheit. Nicht jede Anordnung, die die Freiheit des Menschen in gewissen Bereichen einschränkt, stellt also einen rechtswidrigen Eingriff in die Menschenwürde dar. So werden beispielsweise auch an die Verhältnisse in Gefängnissen, insbesondere bei lebenslangen Freiheitsstrafen, sehr strenge Anforderungen gestellt, um der Menschlichkeit stets in genügendem Maße Rechnung zu tragen.

Art. 3 [Gleichheit vor dem Gesetz]

(1) Alle Menschen sind vor dem Gesetz gleich.

(2) Männer und Frauen sind gleichberechtigt. Der Staat fördert die tatsächliche Durchsetzung der Gleichberechtigung von Frauen und Männern und wirkt auf die Beseitigung bestehender Nachteile hin.

(3) Niemand darf wegen seines Geschlechtes, seiner Abstammung, seiner Rasse, seiner Sprache, seiner Heimat und Herkunft, seines Glaubens, seiner religiösen oder politischen Anschauungen benachteiligt oder bevorzugt werden. Niemand darf wegen seiner Behinderung benachteiligt werden.

Dieser Artikel steht unter dem Motto "Gleiches muss gleich, Ungleiches seiner Eigenart nach ungleich behandelt werden." Der Sinn und Zweck der Sache ist, willkürliches Handeln bei Behörden und in der Justiz zu unterbinden. Vergleichbare Situationen müssen die gleichen oder zumindest ähnliche Konsequenzen nach sich ziehen. Das kann bei Gerichtsverhandlungen sein oder auch nur bei einem behördlichen [Verwaltungsakt](#).

Dieses [Grundrecht](#) soll eine angemessene und gerechte Behandlung aller Bürger gewährleisten.

Weiterhin garantiert Artikel 3 [Grundgesetz](#) die Gleichberechtigung von Mann und Frau. Das bezieht sich vor allem auf die Arbeit bzw. Arbeitsleistung von Frauen. So ist z.B. die Arbeit der Frau in Familie und Haushalt grundsätzlich der Leistung des Mannes im Beruf gleichzustellen. Weiterhin dürfen Frauen im Beruf gegenüber Männern nicht benachteiligt werden. Sollten sie beispielsweise bei der Besetzung von Stellen, bei der Entlohnung oder in Kündigungsfällen schlechter behandelt werden als männliche Kollegen, bestehen zum Ausgleich Entschädigungsansprüche. Die gesetzliche Verpflichtung zum Abbau gesellschaftlicher Benachteiligungen der Frau hat daneben zu vielen Änderungen vor allem im Bereich des Sozialversicherungs- und Beamtenversorgungsrechts geführt. Zuvor hat auf diesem Gebiet gerade die häusliche Arbeit kaum Anerkennung gefunden. Diese Art von Diskriminierung ist nun durch den Gesetzgeber aufgehoben.

Die Gleichberechtigung von Mann und Frau betrifft auch die Quotenregelung im Beruf. Mehr dazu finden Sie [hier](#).

Der letzte Absatz in [Artikel 3](#) Grundgesetz kann praktisch wortwörtlich interpretiert werden. Abstammung, Rasse, Sprache, Behinderungen sowie religiöse oder politische Anschauungen dürfen keine Gründe für Benachteiligungen irgendeiner Form darstellen.

Immunität

Jemand, der Immunität genießt, kann für eine von ihm begangene Straftat nicht verfolgt werden; in manchen Fällen darf gegen ihn auch keine Klage in einem [Zivilprozeß](#) erhoben werden. Immunität in strafrechtlicher Hinsicht genießen die Abgeordneten des Bundestages (Art. 46 GG) und der Landtage, ferner der [Bundespräsident](#). Abgeordnete dürfen strafrechtlich nur verfolgt werden, wenn das Parlament, dem sie angehören, ihre Immunität aufhebt, was aber im allgemeinen geschieht. Gegen den [Bundespräsidenten](#) kann nur Anklage vor dem [Bundesverfassungsgericht](#) erhoben werden (Art. 61 GG). Immunität in strafrechtlicher und zivilrechtlicher Hinsicht genießen diplomatische Vertretungen und ihre Mitglieder.

Immunität des Parlamentariers ist ein - aus dem Kampf des frühen [Parlamentarismus](#) gegen die Allmacht der Krone überkommenes - verfassungsrechtliches Privileg. Hiernach darf ein Bundestagsabgeordneter wegen einer mit Strafe bedrohten Handlung nur mit [Genehmigung](#) des Bundestages zur Verantwortung gezogen oder verhaftet werden, es sei denn, dass er bei Begehung der Tat oder im Laufe des folgenden Tages festgenommen wird (Art. 46 II). Dieser Schutz vor [Strafverfolgung](#) gilt entsprechend für andere [Beeinträchtigungen](#) der persönlichen Freiheit des Parlamentsmitglieds (Art. 46 III u. IV). Die einschlägigen [Vorrechte](#) gelten nur für die Dauer des Mandates und beziehen sich hauptsächlich auf Handlungen ausserhalb der parlamentarischen [Sphäre](#). Die überlieferte Immunität bezweckt in erster Linie die Erhaltung der personellen Funktionsfähigkeit des Parlaments. Die innere Berechtigung dieses Privilegs wird heute nicht mehr

allgemein anerkannt. Zumindest die traditionelle Begründung des Abgeordnetenvorrechts ist fragwürdig geworden. Denn anders als in der Zeit der konstitutionellen Monarchie steht die Volksvertretung heute nicht mehr geschlossen einer Exekutive aus eigenem Rechte gegenüber. Die neuen Gegenmächte in der parlamentarischen Demokratie sind vielmehr die Regierung mit den sie tragenden Fraktionen einerseits und die parlamentarische Opposition andererseits. Sieht man in der Immunität eher ein Vorrecht des Parlaments und nicht des einzelnen Parlamentsmitglieds, so kann ein Bundestagsabgeordneter weder darauf verzichten noch kann er beanspruchen, dass seine Immunität nicht aufgehoben wird.

Durch die I. wird die Freiheit des Abgeordneten von Strafverfolgung u. jeder anderen Beeinträchtigung seiner persönlichen Freiheit gewährleistet. Wegen einer mit Strafe bedrohten Handlung darf ein Abgeordneter nur mit Genehmigung des Parlaments zur Verantwortung gezogen oder verhaftet werden; eine Ausnahme gilt bei sofortiger oder alsbaldiger Festnahme (vgl. Art. 46 II, III GG). Der ursprüngliche Zweck der I., den Abgeordneten vor willkürlichen Verhaftungen u. Behinderungen durch die monarchische Exekutive zu schützen, ist entfallen; die I. ist aber auch heute noch gerechtfertigt, weil sie Funktionsfähigkeit u. Ansehen des Parlaments sichert. Es handelt sich somit weniger um ein Privileg des einzelnen Abgeordneten als um ein Vorrecht des Parlaments. Dem entspricht es, dass nur das Parlament berechtigt ist, über die I. zu verfügen. Der Abgeordnete selbst kann weder auf sie verzichten noch verlangen, dass das Parlament sie aufhebt oder nicht aufhebt. Von der I. ist die Indemnität zu unterscheiden.

<http://www.rechtslexikon.net/d/immunitaet/immunitaet.htm>

Internationale Organisationen

Die Sicherung des Friedens ist eine treibende Kraft internationaler Politik. Aber auch als Exportnation und Rohstoff-Importeur ist Deutschland auf gute Beziehungen zu anderen Ländern der Erde angewiesen.

Deutschland in internationalen Organisationen: Beispiele für die Einbindung der Bundesrepublik Deutschland Lizenz: [cc by-nc-nd/3.0/de/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/de/)

Neben der Europäischen Union (EU) ist die Bundesrepublik Mitglied in einer Vielzahl von internationalen Organisationen. Die bekanntesten und wichtigsten außerhalb der EU sind die [Vereinten Nationen](#) (United Nations Organization, UNO) und der Nordatlantikpakt (North Atlantic Treaty Organization, NATO).

In die **NATO** ist die Bundesrepublik bereits 1955 nach Ratifizierung des Deutschlandvertrages aufgenommen worden. Diese Mitgliedschaft war Teil der Strategie des damaligen Bundeskanzlers Konrad Adenauer, die Bundesrepublik in die westliche Staatengemeinschaft zu integrieren. Das Verteidigungsbündnis wurde zu Beginn des Kalten Krieges gebildet. Es sollte sich einer Bedrohung durch die Staaten im sowjetischen Einflussbereich entgegenstellen. Damals war die Mitgliedschaft auch in der westdeutschen Gesellschaft nicht unumstritten, da sie mit einer Wiederbewaffnung der Bundesrepublik einherging. Nach Ende des Kalten Krieges hat sich die Ausrichtung des Militärbündnisses gewandelt. Es versteht sich zunehmend als Interessenvereinigung zur Minderung von Konfliktrisiken und betont seine nicht-militärischen Koordinierungsfunktionen sowie friedenserhaltenden Maßnahmen. Seit der Wiedervereinigung und einer intensiven innenpolitischen Diskussion sind nach Abstimmungen des Deutschen Bundestages auch Bundeswehreinheiten an NATO-Einsätzen beteiligt.

Die größte internationale Organisation sind die **Vereinten Nationen**, der 1973 BRD und DDR beitraten. Die [UNO](#) ist keine Handelsorganisation oder ein Militärbündnis. Sie ist 1945 gegründet worden, um den Weltfrieden und die Einhaltung des Völkerrechts zu fördern. Die große Mehrheit der Staaten der Welt ist Mitglied in der UNO. Die Entscheidungen der [Generalversammlung](#) haben oft weitreichende Folgen. Sie kann ihre Mitgliedsstaaten zur Teilnahme an friedenserhaltenden Maßnahmen aufrufen und diese in Krisengebieten koordinieren. Seit einigen Jahren bemüht sich die jeweilige Bundesregierung auch um einen ständigen Sitz für die Bundesrepublik im einflussreichsten Organ der UNO, dem [Sicherheitsrat](#). Zurzeit sind die Vereinigten Staaten, die Russische Föderation, die Chinesische Volksrepublik, Frankreich und das Vereinigte Königreich ständige Mitglieder des Sicherheitsrates.

Die Sicherung von Frieden und Menschenrechten ist auch der Grund für die Mitgliedschaft der Bundesrepublik in der **OSZE** (Organisation für Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa) und im [Europarat](#). Beides sind Institutionen, die sich der Förderung der Menschenrechte und der Einhaltung demokratischer Prinzipien verschrieben haben. Delegationen der [OSZE](#) tragen dazu bei, freie Wahlen, die Freiheit der Medien und die Einhaltung der Menschenrechte in den Mitgliedsländern zu garantieren. Ihre Berichte und die Beratungen der OSZE erreichen eine große Öffentlichkeit und sind so ein viel beachtetes Druckmittel. Ein solches stellen auch die Entscheidungen internationaler Gerichtshöfe dar, denen sich die Bundesrepublik unterwirft.

Der Sicherung des Friedens dient im weiteren Sinne auch die internationale Polizeiorganisation **Interpol** (International Criminal Police Organization). Zu den Aufgaben von Interpol gehört die Koordinierung der Terrorismusbekämpfung und der internationalen Kriminalität.

Die Bundesrepublik ist auch Mitglied der **G8**, einer Gruppe von acht großen Industrienationen, die sich als Abstimmungsforum für die gemeinsamen Interessen versteht. Kritiker bemängeln, dass die G8 und die World Trade Organisation, in der die Bundesrepublik auch vertreten ist, nicht ausreichend auf die Bedürfnisse der Entwicklungsländer eingingen. Eben dieser wirtschaftlichen Zusammenarbeit mit den Entwicklungsländern ist in der Bundesregierung mit dem Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung (BMZ) ein ganzes Ressort gewidmet.

Viele der am höchsten entwickelten Länder der Erde sind in der **OECD** (Organisation für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung) zusammengeschlossen, die sich der Förderung von Marktwirtschaft und Demokratie verpflichtet fühlt. Da deren Interessen oft sehr ähnlich sind, haben sie sich in der OECD zusammengeschlossen, um gemeinsam den Herausforderungen der Globalisierung zu begegnen.

<http://www.bpb.de/politik/grundfragen/24-deutschland/40496/internationale-organisationen>

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальные проблемы преподавания перевода и иностранных языков в лингвистическом вузе. М., 1996.
2. Алексеева И. С. Письменный перевод. Немецкий язык: Учебник. СПб. : Изд-во «Союз», 2006. 368 с.
3. Гильченко Н. Л. Практикум по переводу с немецкого на русский. Спб. : КАРО, 2006. 368 с.
4. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Л., 1989.
5. Кам'янець В. М. Відтворення німецьких власних назв українською мовою. *Іноземна філологія*. Вип. 111. Л. : ЛНУ, 1999. С. 262–270.
6. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Вінниця : Нова книга, 2006. 592 с.
7. Кісель О. Д. Internationale Organisationen. К. : Демід, 2002. 92 с.
8. Ковганюк С. Практика перекладу. Харків : Наука, 1989. 219 с.
9. Латышев Л. К. Технология перевода. М. : „НВИ-Тезаурус”, 2000.
10. Методологічні проблеми перекладу на сучасному етапі / за ред. С. О. Швачко та ін. Суми : СумДУ, 1999. 195 с.
11. Назаркевич Х. Основы перекладознавства. Grundkurs Translatologie. Львів, 2010. С.298.
12. Немецко-русский и русско-немецкий словарь «ложных друзей переводчика» / Составил К. Г. М. Готлиб. М. : СЭ, 1972. 448 с.
13. Огуй О. Д. Актуальні проблеми німецько-українського перекладу. Чернівці : Рута, 2004. 256 с.
14. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. М. : „Межд. отнош.”, 1974.
15. Словарь немецких личных имён. / Сост. Т. С. Александрова, Д. О. Добровольский, Р. А. Салахов. М. : «Русский язык», 2000.
17. Krüger-Lorenzen. Deutsche Redensarten und was dahintersteckt. Wilhelm Heyne Verlag, München, 1990.

Навчально-методичне електронне видання на CD-ROM

Застровський Олександр Анатолійович

Застровська Софія Олександрівна

Зубач Оксана Адамівна

Пасик Людмила Адамівна

ПРАКТИКУМ З ПЕРЕКЛАДУ
(PRAKTIKUM IN DER TRANSLATION)

*Навчально-методичний посібник для студентів
вищих навчальних закладів*

(Німецькою мовою)

Друкується в авторській редакції

Електронне видання на CD-ROM

Один електронний оптичний диск (CD-ROM). Об'єм даних 2,90 Мб.

Тираж 300 прим. Зам. 74. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк,
м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65.

E-mail: vezhaprint@gmail.com

Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України ДК
№ 4607 від 30.08.2013 р.

ISBN 978-966-940-365-0

